

Kommunledningsförvaltningen

2025-12-11

Sammanträdande organ

Socialnämnden

Tid

2025-12-18 klockan 14:00

Plats

Solrosen

Nr	Ärende	Beteckning
1	Upprop	
2	Val av justerare	
3	Fastställande av dagordning	
4	Tema: Hemmaplanslösningar vuxen	
5	Riktlinjer för serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd 2026	SOCN/2025:57
6	Revidering av riktlinjer med tillämpningsregler och handläggningsordning - försörjningsstöd 2026	SOCN/2025:59
7	Riktlinjer Bestämmelser för kommunala bidrag till föreningar inom socialnämndens ansvarsområde (föreningsbidrag)	SOCN/2025:37
8	Revidering av styrdokument för insatser utan behovsprövning IUB	SOCN/2025:29
9	Nämndens plan med budget 2026-2028	SOCN/2025:35
10	Månadsrapport oktober och november	SOCN/2025:24
11	Verksamhetsinformation	
12	Anmälan av delegationsbeslut	
13	Meddelanden	
14	Vårdnadsöverflytt	Sekretessärende

Martin Edgélius (M)
Ordförande

Förslag till Riktlinjer för serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna riktlinjer för handläggning av serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd.

Sammanfattning av ärendet

Enligt alkohollagen ska kommunen tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt att kommunen ska ha riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Lagstiftaren betonar vikten av att kommunernas riktlinjer innehåller vad som gäller enligt alkohollagen och tillhörande föreskrifter och vilken hänsyn till lokala förhållanden som kommunen tar vid tillståndsgivningen. Alkohollagens regler ger i vissa fall utrymme för kommunen att utveckla en egen alkoholpolitik. Riktlinjerna har reviderats utifrån detta.

Förändringarna rör tre saker, redaktionella ändringar, tillägg för gårdsförsäljning och borttag av ordet KFV regionen med anledning av att Flens kommun inte längre omfattas av riktlinjerna.

De redaktionella ändringarna består i att vissa ord och fraser har tagits bort för att få en bättre förståelse med anledning av de tillägg som gjorts kring gårdsförsäljning.

Tillägg för gårdsförsäljning har gjorts i de delar där riktlinjerna behandlar paragrafer med likande innebörd och tolkning som vid serveringstillstånd. I övrigt lämnas riktlinjerna oförändrade.

Ärendets handlingar

- Riktlinjer för serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd 2026

Linda Fager
Alkoholhandläggare

Beslutet skickas till:

Akten

Riktlinjer

Katrineholm

för handläggning av serveringstillstånd
och gårdsförsäljningstillstånd

Dokumentinformation

Beslutshistorik

Antagen av socialnämnden 2021-03-23 § 22

Reviderad

2023-12-12 § 107

Giltighet

Gäller från och med 2023-12-12

Förvaltarekap1

Inom socialnämndens ansvarsområde

Kategori

- Riktlinje

¹ Förvaltarekapet innebär ansvar för att:

- dokumentet efterlevs
- är tillgängligt
- följa eventuellt ändrade förutsättningar för dokumentet
- dokumentet följs upp och revideras
- dokumentet är aktuellt och uppdaterat

Innehåll

Dokumentinformation.....	2
Innehåll	3
Inledning Alkohollagen – en skyddslag.....	5
Bakgrund	5
Syftet med riktlinjerna för alkoholserving	5
Ansökan och handläggning.....	6
Ansökan behöver inte göras	6
Riktlinjer vid ansökan.....	6
Handläggningstider	6
Kommunens informationsskyldighet med mera	7
Bekräftelse på ansökan	7
Kunskapsprov	7
Remissyttranden.....	8
Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl.....	10
Servering på idrottsarenor	10
Kommunens tillsynsverksamhet	10
Tillsynsavgifter	12
Riktlinjer vid servering	12
Rättsregler för serveringstider och tider för gårdsförsäljning.....	12
Riktlinjer för serveringstider	13
Ordning och nykterhet	14
Uteserveringar och försäljningsställe	14
Pausservering	16
Catering	16
Anmälan av egenkryddning av snaps	16
Rumsservering och minibar	17
Provsmakning	17
Marknadsföring av alkohol	18
Villkor vid beviljande av serveringstillstånd	19
Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap.....	19
Tillfälliga serveringstillstånd till slutet sällskap.....	20
Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten.....	20
Sanktioner vid lagöverträdelser	21
Om folköl.....	22

Anvisningar

- Text som föreslås tas bort skrivs med **fet text**.
Text som föreslås läggas till skrivs med **lila bakgrund och vit text**.
- Kom ihåg att skriva FÖRSLAG antingen på framsidan eller med vattenstämpel.
- OBS! Ta bort denna anvisningstext när du är färdig med dokumentet!

Inledning Alkohollagen – en skyddslag

Alkohollagen (2010:1622) (AL) är en skyddslag som finns för att begränsa alkoholens skadeverkningar. En utgångspunkt för kommunerna är att skyddet för människors hälsa går före företagsekonomiska eller näringspolitiska hänsyn. Av 8 kap 9 § AL framgår att kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt att kommunen ska ha riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Lagstiftaren betonar vikten av att kommunernas riktlinjer innehåller vad som gäller enligt alkohollagen och tillhörande föreskrifter och vilka hänsyn till lokala förhållanden som kommunen tar vid tillståndsgivningen. Folkhälsomyndigheten, tog fram en modell för hur dessa riktlinjer ska utformas och denna modell ligger till grund för dessa riktlinjers utformning.

Bakgrund

I propositionen till den gamla alkohollagen fick kommunerna uppdraget att ha alkoholpolitiska program med de kriterier kommunen avsåg att tillämpa när man bedömde om en servering kunde orsaka alkoholpolitiska olägenheter, till ledning för personer som ville ansöka om serveringstillstånd. I nya lagen framhålls serveringsställets geografiska belägenhet, till exempel att lokalen är belägen i ett bostadsområde, vid en skola eller fritidsgård, nära ett boende för missbrukare eller ungdomar. Särskilt utpekade miljöer som typiskt sett innebär risker för uppkomsten av olika alkoholrelaterade olägenheter (prop. 2009/10:125, s. 98).

Syftet med riktlinjerna för alkoholservering

Alkohollagen är en social skyddslagstiftning och där social hänsyn ska ha företräde framför näringsintressen men med beaktande av att en viss utveckling har skett till exempel angående människors utevanor vid utformningen av de serveringstider som gäller i kommunen. Riktlinjerna utgår från alkohollagens regler och ska inte uppfattas som lag. Genom riktlinjerna informerar kommunen tillståndshavare och allmänheten om den lokala anpassningen till alkohollagen. Riktlinjerna utgår från alkohollagens regler som i vissa fall ger utrymme för kommunen att utveckla sig egen alkoholpolitik. Det räcker inte att enbart hänvisa till riktlinjerna som grund för att avslå en ansökan om provsmaknings- eller serveringstillstånd. Det måste också till konkreta omständigheter som talar mot beviljandet, exempelvis polisens och miljöförvaltningens remissyttranden.

Tankarna bakom kommunala riktlinjer för serveringstillstånd är att:

- skapa förutsebarhet för om en etablering som planeras kan meddelas tillstånd
- likabehandling sker inom kommunen av ansökningar om serveringstillstånd

Riktlinjerna läggs ut på www.katrineholm.se då de också ska vara kända hos allmänheten. Riktlinjerna visar kommunens nuvarande uppfattning och ambitionsnivå. Riktlinjerna ska därför revideras regelbundet dock minst året efter varje valår. Utöver riktlinjerna har kommunen upprättat en tillsynsplan som redovisar det planerade tillsynsarbete.

Ansökan och handläggning

Ansökan behöver inte göras

Ingen ansökan om serveringstillstånd behöver göras under förutsättning att samtliga nedanstående kriterier är uppfyllda:

- avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer (slutet sällskap).
- sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna (dryckerna måste vara inköpta på Systembolaget).
- äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av varor eller tjänster.

Riktlinjer vid ansökan

En ansökan om serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd bedöms utifrån alkohollagen, alkoholförordningen, olika förarbeten, rättspraxis samt föreskrifter och kommentarer meddelade av Folkhälsomyndigheten samt kommunens riktlinjer.

Handläggningstider

Rättsregel

Enligt 5 § alkoholförordningen (2010:1636) ska en kommun fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Sökanden ska informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Ett beslut om att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

Riktlinjer

För att tillståndsmyndigheten ska kunna fatta beslut i ett ärende krävs att sökanden kommer in med en fullständig ansökan. Det innebär att ansökan åtföljs av de underlag som krävs. Handläggningstiden räknas från den dag ansökan är fullständig till den dag som tillstånd meddelas. När ansökan är fullständig ska ett mottagningsbevis skickas till sökande. För fullständig ansökan gäller följande handläggningstider:

Typ av ansökan

Handläggningstid

Ansökan om nytt serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd	9 arbetsveckor
Ändrade förhållande - utökad tid eller utvidgad lokal	4 arbetsveckor
Ändrade ägarförhållanden	9 arbetsveckor
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten	6 arbetsveckor
Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd för slutet sällskap	4 arbetsveckor
Anmälan om catering, provsmakning, kryddning av snaps	2 arbetsveckor

Beslut avseende tillfälliga ärenden enligt alkohollagen beslutas av jurist/utredare och stadigvarande av socialnämndens utskott (SU).

Avslag/återkallande av stadigvarande serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd fattas av utskottet. Vid beslut som fattas av SU ska jurist/utredare lämna in handlingar,

underlag till beslutet, senast 14 dagar innan sammanträdesdatum. Beslutet blir gällande när protokollet justerats. Tillståndsbevis kan då skrivas ut.

Kommunens informationsskyldighet med mera

Rättsregel

8 kap 9 § AL Kommunen ska tillhandhålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Riktlinjer

Kommunen har ansvaret för tillståndsgivning och tillsyn över serveringstillstånd **och gårdsförsäljningstillstånd av alkohol**. Kommunen tar ut en avgift för prövningen av serveringstillstånd **och gårdsförsäljningstillstånd** samt tillsynsavgifter av dem som har dessa tillstånd. För att informera krögare och intresserade bedriver kommunen ett omfattande arbete. Utöver telefonrådgivning anordnar Katrineholms kommun krögarträffar dit samtliga krögare med serveringstillstånd i kommunen blir inbjudna. På www.katrineholm.se finns information om tillstånd och avgifter samt ett register över restauranger med serveringstillstånd i Katrineholm. I e-tjänstportalen på www.katrineholm.se finns e-tjänst för serveringstillstånd. Samtliga krögare i **Katrineholm och Vingåker KFV regionen** kan nyttja tjänsten.

För att uppnå likartad bedömning i länet samverkar kommunerna med varandra. Samverkan med polis, räddningstjänst och Samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande sker regelbundet. Årligen hålls utbildning i Ansvarsfull alkoholservering vars syfte är att öka kunskapen om alkoholens medicinska effekter och främja en ansvarsfull alkoholutskänkning, vilket leder till mindre medicinska skador och mindre krogrelaterat våld.

Bekräftelse på ansökan

Rättsregel

I 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om mottagningsbevis som skickas till sökanden när en fullständig ansökan har kommit.

Riktlinjer

Bekräftelse på att ansökan/anmälan inkommit ska sändas till sökanden/anmälaren inom 14 dagar. Mottagningsbevis ska skickas till sökande när ansökan är fullständig.

Kunskapsprov

Rättsregel

8 kap 12 § 2 st. **och 5 a kap 8 § 2 st.** AL Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att hon eller han har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt utöva serveringsverksamheten **och gårdsförsäljningen**.

Riktlinjer

Kommunen ska vid sin prövning av en sökandes kunskaper i alkohollagstiftningen endast godkänna avlagt prov framtaget av Folkhälsomyndigheten. Provet får inte vara äldre än 5 år. Ett kunskapsprov får avläggas muntligen om sökanden inte behärskar något av de språk som proven tillhandahålls på, kan styrka påtagliga läs- eller skrivsvårigheter eller om det i övrigt finns särskilda skäl. Tolk som anlitas ska vara auktoriserad.

Kunskapsprov i Katrineholm kan göras av person som ansöker om serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd i Katrineholm, Flen och Vingåkers kommuner och av person som ingår i bolag/enskild firma/förening som innehar serveringstillstånd i Katrineholm eller Vingåker **KFV**. Den som gör provet ska vid provtillfället uppvisa giltig legitimation. En sökande som inte blir godkänd ska få en ny möjlighet att visa sina kunskaper. Inom ramen för en och samma ansökan ska sökande få möjlighet att genomföra ett prov och två omprov. Tiden för ett skriftligt prov är högst 90 minuter. För sökande med läs- eller skrivsvårigheter är tiden högst 150 minuter. Tiden för ett muntligt prov är högst 120 minuter. Tiden för muntligt prov med tolk är högst 150 minuter. Resultat av kunskapsprov delges senast inom två arbetsdagar efter avlagt prov. Nytt prov kan göras tidigast fem dagar efter föregående prov. För kunskapsprov tas en avgift ut vid varje provtillfälle. Efter tre underkända prov avslås ansökan och en ny ansökningsavgift ska erläggas.

Remissyttranden

Rättsregel

8 kap 11 §, och 5 kap 9 § AL, En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd får inte bifallas utan att Polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller, om det inte rör sig om arrangemang av endast obetydlig omfattning, tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten. 8 kap 16 § AL Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

8 kap 12 § och 5a kap 8 § AL Serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

Riktlinjer

Vid ansökan om stadigvarande tillstånd till allmänheten eller till slutna sällskap, gårdsförsäljningstillstånd och vid en ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten eller slutna sällskap inhämtar kommunen som regel remissyttranden från polismyndigheten, räddningstjänsten och Samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande. När det gäller ansökningar om permanenta serveringstillstånd inhämtas också remissvar från Skatteverket och kronofogdemyndigheten och vid behov sådana remisser när det gäller ansökningar om tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten eller slutna sällskap. Samtliga remissinstansers yttranden väger tungt vid handläggningen av ärendet. Polismyndighetens yttrande tillmäts stor betydelse vid bedömningen av ansökan.

Polismyndigheten

Polismyndigheten yttrar sig i fråga om:

- sökandens allmänna lämplighet för verksamheten i enlighet med 8 kap 11 § AL och 5a kap 9 §
- vandel
- sökt serveringstid
- verksamhetens inriktning
- ordningsstörningar vid serveringsstället
- krav på förordnade ordningsvakter.

Yttrandet som polismyndigheten lämnar ska motivera eventuella ställningstaganden på ett tydligt sätt.

Vid användande av mark till uteservering eller vid annat nyttjande av allmän mark ska även polismyndighetens tillstånd sökas enligt ordningslagen (1993:1617) och sedan inges till tillståndsenheten innan serveringstillstånd kan beviljas (dispositions rätt).

Räddningstjänst

Enligt 8 kap. 16 § AL ska lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

Utifrån brandskyddsdocumentationen gör räddningstjänsten en bedömning av brandsäkerheten, antal sittplatser och det totala antalet personer i lokalen. Det totala antalet personer i lokalen ska framgå av tillståndsbeviset. Detta medför att det är av stor vikt att en skalenlig och korrekt ritning inges i varje ärende så att ett fullgott underlag finns för räddningstjänst att göra en korrekt bedömning av personantalet utifrån de förutsättningar som gäller för lokalen. Räddningstjänsten kontaktar sotarmästaren för kontroll av imkanaler. I samband med nyansökan är brandskyddsdocumentation obligatorisk. Mer information finns på räddningstjänstens hemsida.

Samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande

För att kunna göra en fullgod bedömning av olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, skickas remiss till Samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande.

De ska yttra sig i fråga om:

- verksamheten befaras medföra olägenheter gällande ordning och nykterhet
- särskild risk för människors hälsa
- ljudstörningar och närboendestörningar
- frågor om livsmedelsanläggning.

Skatteverket

Skatteverket ska yttra sig i fråga om:

- bolaget är registrerat för F-skatt, moms, arbetsgivaravgifter
- skatter och avgifter redovisas
- hur skatter och avgifter redovisas
- restföringar av skatter och avgifter till det allmänna
- betalningsuppsmaningar
- beslut om kontrollavgifter
- skattetillägg
- bolaget lämnar inkomstdeklaration
- inkomst av tjänst
- företrädare för bolaget/verksamheten deklarerar eller inte.

Skatteverket kan höras om direkta registeruppgifter om restföringar av skatter men kan också fungera som sakkunnig till kommunen vid bedömning av inlämnad finansieringsplan.

Remiss skickas till Skatteverket vid betydande förändringar i bolag med serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd.

Kronofogdemyndigheten

De frågor som ställs är om sökande/bolaget sköter sina åtaganden till det allmänna, om bolag/verksamhet/företrädare förekommer i kronofogdens register, eller har näringsförbud.

Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl

Rättsregel

8 kap 17 § och 5a 10 § AL Om alkoholservice eller gårdsförsäljning på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter ifråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Riktlinjer

Lagregeln gör det möjligt för en kommun att förhindra etableringar av gårdsförsäljning eller restauranger med service av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden. Exempelvis områden i närheten av skolor, ungdomsgårdar där många ungdomar samlas eller i områden med känd missbruksproblematik. Social hänsyn ska vara överordnad företagsekonomisk eller näringspolitisk hänsyn.

Remissinstansernas yttranden och bedömning tillmäts stor betydelse vid bestämmande av om sökt serveringstillstånd kan medföra risker eller olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller innebära särskild risk för människors hälsa.

Servering på idrottsarenor

Kommunen har en restriktiv syn på alkoholservice i samband med idrottsutövande eller i lokaler där sådant utövande kan förekomma. En bedömning görs i varje enskilt ärende utifrån de förutsättningar som ansökan omfattar, med särskilt fokus på publikens förväntade ålderssammansättning och risken för ordningsstörningar. Om serveringslokalen används för organiserad ungdomsidrott, anser kommunen att serveringstillståndet ska förenas med villkor om att alkoholservice inte får ske under den tid sådan verksamhet bedrivs. På och i direkt anslutning till idrottsanläggningar kan alkoholservice medges på avgränsade ytor dock inte på läktarplats. Serveringstider som kan medges begränsas till två timmar före och två timmar efter arrangemanget. De alkoholdrycker som kan medges är starköl, vin och andra jästa alkoholdrycker.

Kommunens tillsynsverksamhet

Rättsregel

9 kap. 2 § AL Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för service av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandel med folköl och gårdsförsäljning.

9 kap 3 § AL För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället, utövas också av kommunen.

Riktlinjer

Folkhälsomyndigheten är den centrala tillsynsmyndigheten enligt 9 kap 1§ AL och har att utöva den centrala tillsynen över efterlevnaden av lagen och har också bemyndigande av regeringen rätt att meddela allmänna råd till vägledning för lagens tillämpning.

Länsstyrelsen är den regionala tillsynsmyndigheten, vilken har att utöva tillsyn inom länet och länsstyrelsen ska även biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

Den omedelbara tillsynen av restauranger och gårdsförsäljning utövas av kommunens tillståndsenhet och polismyndigheten. Tillsyn uppdelas i förebyggande, inre och yttre tillsyn. Dessa kan delas in i rutin-, uppföljnings-, påkallad och utökad tillsyn. Tillsynsarbetet beskrivs närmare i tillsynsplanen som fastställs av socialnämnden varje år.

Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn kan röra sig om rådgivning och informationsmöten. Kommunen bjuder årligen in krögare och aktuella myndigheter till samverkansträffar där information utbyts. Kommunens ansvar även för utbildningen "Ansvarsfull alkoholservice" (AAS). Syftet med AAS är att öka kunskapen hos krögarna och deras anställda om alkohollagens tillämpning och att alkoholservice sker med ett större ansvarstagande.

Inre tillsyn

Kommunen arbetar fortlöpande med att kontrollera att den som har serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd fortsatt uppfyller alkohollagens krav på lämplighet. Den inre tillsynen är administrativ och sker genom remisser och kontakter med myndigheter. Inre tillsyn sker också löpande genom rapporter från kreditupplysningstjänster som kommunen använder sig av.

Yttre tillsyn

Vid yttre tillsyn besöker kommunen serveringsstället eller försäljningsstället för att på plats kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Besök på serveringsstället och försäljningsstället kan genomföras av kommunala tjänstemän på egen hand eller i samverkan med andra myndigheter såsom polis, räddningstjänst, samhällsbyggnadsförvaltning eller motsvarande, skattemyndighet med flera. Yttre tillsynsbesök kan uppdelas i rutinbesök, påkallade besök och uppföljningsbesök. Tillsynsenheten har rätt att komma in i alla lokaler och ytor utom personliga klädsåp. Den ansvarige för bolaget eller den som är serveringsansvarig ska hjälpa till på plats (exempelvis genom att öppna låsta utrymmen och ta fram rapporter från kassan).

Den yttre tillsynen avser bland annat:

- Kontroll av att alkoholservicingen sker i enlighet med serveringstillståndet och gårdsförsäljningstillståndet.
- Bedömning av ordningen inne och utanför restaurangen.
- Graden av berusning hos gästerna.
- Kontroll att service inte sker till underåriga.
- Kontroll av dryckessortiment.
- Kontroll av personalliggare för att kontrollera att de som arbetar är anställda av tillståndshavaren.
- Kontroll av utrymningsvägar.

En genomförd tillsyn ska dokumenteras och avslutas. De uppgifter som framkommit med anledning av tillsynen ska kommuniceras med tillståndshavaren.

Både inre och yttre tillsyn kan leda till att en utredning öppnas och att förnyade remisser skickas till berörda myndigheter. Tillsyn kan också leda till förslag om sanktionsåtgärder

såsom erinran, varning eller återkallelse av tillståndet. Framkommer det att ett tillstånd inte nyttjas ska det återkallas.

Vid yttre tillsyn då annan myndighet inte medverkar ska två kommunala tjänstemän medverka.

Tillsynsavgifter

Rättsregel

8 kap 10 § 2 st och 5a kap 17 § 1 st. AL Kommunen får ta ut avgift för provningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

8 kap 10 § 3 st och 5a kap 17 § 2 st. AL Kommunen får även ta ut en avgift för tillsyn enligt 9 kap av den som har serveringstillstånd.

Riktlinjer

Kommunen har enligt alkohollagen rätt att ta ut en avgift för provningen i samband med ansökan om serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd. Kommunen har också rätt att ta ut en avgift för tillsyn. Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallag (2017:725). Aktuella avgifter framgår av respektive kommuns hemsida. Socialnämnden tillämpar två slags tillsynsavgifter, en årlig tillsynsavgift som ska täcka den löpande tillsynsverksamheten och en tillsynsavgift som tas ut i vid påkallad tillsyn.

Den årliga tillsynsavgiften baseras på en fast grundavgift tillsammans med en rörlig avgift vars storlek är kopplad till serveringsställets försäljningsvolym (årsomsättning) av alkoholdrycker.

Riktlinjer vid servering

Rättsregler för serveringstider och tider för gårdsförsäljning

8 kap 19 § och 5a kap 14 § AL Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras. Gårdsförsäljning får dock inte bedrivas tidigare än klockan 10:00 och inte pågå längre än till klockan 20:00. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §. Vid bestämmande av tiden för gårdsförsäljning ska det särskilt beaktas om försäljningen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycksliknande preparat inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelserna i första-tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.

8 kap 17 § AL Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Riktlinjer för serveringstider

Alkohollagens regler ger i vissa fall utrymme för kommunen att utveckla sig egen alkoholpolitik. För Katrineholms kommun kan serveringstid medges till klockan 02:00 inomhus och 24:00 utomhus om inte särskilda skäl däremot föreligger.

Katrineholm och Vingåkers kommun har valt att inte ha andra tider för gårdsförsäljning än de som framgår av lag.

Riktlinjer och särskilda beaktanden

Bestämmelsen om serveringstider syftar främst till att motverka olägenheter som onykterhet och oordning. Bestämmelsen om serveringstider är en viktig del av den svenska alkoholpolitiken och social hänsyn ska därför gå före affärs- eller konkurrensmässig hänsyn. Vid bedömning av lämplig serveringstid ska det beaktas om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller innebära särskild risk för människors hälsa. En längre serveringstid som medgetts till ett serveringsställe behöver därför inte motivera bifall till en annan ansökan. Olika serveringstider kan vara lämpliga för olika miljöer eller olika typer av serveringstillstånd.

Remissinstansernas yttranden och bedömning tillmäts stor betydelse vid bestämmande av serveringstider. Särskild vikt tillmäts polismyndighetens bedömning av risken för ordningsstörningar respektive vid miljöavdelningens bedömning av risken för ljudstörningar. Dessa bedömningar är av stor betydelse inte minst vid prövning av serveringstid utanför alkohollagens normaltids klockan 11.00–01.00.

Vid bedömning av lämplig serveringstid görs alltid en prövning i det enskilda fallet där det ska beaktas om serveringstiden kan medföra olägenheter.

Uteservering

Serveringstid för uteservering medges mellan klockan 11.00–23.00 söndag till torsdag. Fredagar, lördagar, helgdag samt dag före helgdag mellan klockan 11.00–24.00.

Slutet sällskap

Till slutet sällskap kan serveringstid beslutas inomhus till klockan 03.00.

Dagar med allmän festkaraktär

Tillfälligt utökad serveringstid till klockan 03.00 medges endast vid sådana dagar, då hög ljudnivå vid senare tidpunkter på dygnet och viss störning av boende ändå är att förvänta på grund av den aktuella dagens karaktär av allmän festdag eller själva huvudarrangemanget. För att serveringstid till klockan 03.00 kan beviljas får det inte i övrigt befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Villkor

För att bevilja utökad serveringstid efter klockan 01.00 gäller i samtliga fall att:

- utökad serveringstid kan komma att beviljas under en provtid för verksamheten.
- verksamheten inte har haft några allvarliga eller upprepade anmärkningar.
- risk för störningar av närboende bedöms vara liten.
- risk för ordningsstörningar bedöms vara liten.
- restauranger med nattklubsverksamhet av säkerhetsskäl ska ha ett system för kontroll av det exakta antalet gäster i lokalen.
- tillståndet kan förenas med villkor om förordnade ordningsvakter. Villkoret sätts i enlighet med Polismyndighetens yttrande.

Ordning och nykterhet

Rättsregel

3 kap 1 § AL Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte säljas om det inte finns rätt till det enligt denna lag.

3 kap 5 § AL Försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

8 kap 20 § AL Vid servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

Riktlinjer

Allmänna bestämmelser om försäljning finns i 3 kap AL och bestämmelser om servering av alkoholdrycker finns i 8 kap AL. I 1 kap 11 § 2 st. AL står det att försäljning kallas servering om drycken ska förtäras på stället. Bestämmelserna i 3 kap AL om försäljning är därför tillämpliga även vid servering.

3 kap 5 § AL och 8 kap 20 § AL handlar båda om att se till att det råder ordning där det säljs och serveras alkoholdrycker.

I möjligaste mån ska skador förhindras vid försäljning, och den som säljer alkoholdrycker ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället. Personal ska vid servering se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks. Serveringen av alkoholdrycker ska vara ansvarsfull och präglas av måttfullhet. Fokus är återhållsamhet vid servering så att skadeverkningar av alkohol ska förhindras. Krav på ordning och nykterhet gäller såväl på serveringsstället som i dess direkta närhet. Det är därför av betydelse hur krögaren säkerställer kontrollen över alkoholserveringen.

Faktorer som ökar säkerheten är:

- personaltäthet
- vilken utbildning personalen har
- lokalernas utformning
- att alkoholpolicy finns.

Andra faktorer av betydelse är tillstånd för olika dryckesslag vid olika typer av arrangemang. För att undvika försäljning och servering av större mängder alkohol till en person eller grupp är det inte tillåtet att servera hela flaskor med starksprit.

Kommunen kan villkora att försäljning endast får ske i form av bordsservering.

Kommunen ser gärna att det skapas en alkohol- och drogpolicy på serveringsställena och kommer att arbeta för att krögarna utarbetar en sådan. Kommunen har som krav att all personal som kan komma att arbeta efter klockan 01.00 ska ha genomgått utbildningen ansvarsfull alkoholservering.

Uteserveringar och försäljningsställe

Rättsregel

8 kap 14 § AL Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren.

Särskilt tillstånd kan dock meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt

serveringsutrymme. Om så har skett ska varje tillståndshavare svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet samt för att vad som i övrigt gäller enligt denna lag iakttas under den tid han eller hon bedriver servering där.

5 a kap. 11 § AL

Gårdsförsäljningstillstånd ska avse ett visst avgränsat utrymme där försäljningen av alkoholdrycker ska ske. Utrymmet ska disponeras av tillståndshavaren.

Riktlinjer

I ordningslagen finns grundläggande regler om uteserveringar. Alkoholserving på uteservering regleras inte särskilt i alkohollagen, utan samma regler som vid bedrivande av alkoholserving i övrigt gäller även vid uteservering.

Av 8 kap. 14 § och 5a kap 11 § AL framgår att ett serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd ska avse ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren.

Vid serveringstillstånd innebär vilket medför att det även kan avse en uteserveringen som finns i anslutning till serveringsstället ska vara tydligt avgränsad och markerad.

Uteserveringen ska avgränsas på ett betryggande sätt och uppfylla övriga krav till exempel, godkännande av markägaren, tillstånd från polismyndigheten att använda offentlig plats samt bygglov där så krävs. Kommunen kan vid tillståndsgivningen besluta om kortare serveringstider på en uteservering än de tider som gäller inomhus. Vid ett beslut om servering på uteservering ska uteserveringen vara utrymd senast 30 minuter efter den serveringstid som har beviljats. Anledningen är att verksamheten inte får störa omgivningen exempelvis boende i närheten av restaurangen. Även andra villkor som till exempel villkor för musikspelning kan infogas i ett beslut. Om kommunen inte har villkorat serveringstillståndet med en särskild utrymningstid för uteserveringen gäller serveringsställets utrymningstid, det vill säga 30 minuter efter den serveringstid som gäller för serveringsstället i övrigt. Se 8 kap 19 § i AL samt Regeringsrättens dom Mål nr 7544-07.

Vid gårdsförsäljning ska försäljningen ske från ett avgränsat utrymme som tillståndshavaren disponerar. Försäljningen får inte ske på flera platser. Det finns inget krav på att ha en lokal inomhus. Flera tillståndshavare får inte ha ett gemensamt utrymme för gårdsförsäljning.

Rökning är förbjuden i restauranger och andra serveringsställen. Rökning är också förbjuden vid entréer till sådana lokaler och utrymmen som allmänheten har tillträde till enligt 6 kap 2 § lag om tobak och liknande produkter (2018:2088) (LTL). Tillståndshavaren ansvarar för att bestämmelserna följs och ska tydligt informera genom skyltning om rökförbudet på serveringsstället, 6 kap 8,9 §§ LTL.

Av 8 kap 14 § 2 st framgår att flera tillståndshavare av serveringstillstånd kan utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Det innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för att servera på samma yta. Särskilda villkor kan meddelas i samband med beslutet om tillstånd för ett gemensamt serveringsutrymme. En förutsättning är att de bolag som ansöker om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd i direkt anslutning till den gemensamma ytan. En individuell prövning görs av villkor och tider. De särskilda villkoren kan avse vakter vid tillfälliga tillställningar, endast bordsservering. Kommunen kan välja att behandla ansökningarna samtidigt något som kan påverka handläggningstiderna.

Pausservering

Rättsregel

8 kap 14 § 4 st. AL Tillstånd för servering av starköl, vin och annan jäst alkohol dryck i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert får meddelas utan krav på matsservering.

Riktlinjer

Med pausservering menas att servering endast får ske under pauser i föreställningen vid foajén till teater eller konsertverksamhet. Här finns inget krav på att lagad mat ska finnas. För teater eller konsertlokal som saknar etablerad permanent verksamhet kan endast tillstånd meddelas för enstaka tillfälle eller för tidsperiod då föreställningar eller uppträdanden förekommer.

Vid pausservering kan endast tillstånd för öl, vin och annan jäst alkohol dryck medges.

Kommunen har en särskild restriktivitet då det gäller beviljande av detta tillstånd då det gäller ungdomsarrangemang.

Catering

Rättsregel

8 kap 4 § AL Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av tillståndsenheten.

Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd.

Riktlinje

Enligt 8 kap 4 § AL har den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap möjlighet att få ett stadigvarande serveringstillstånd, ett så kallat cateringtillstånd, trots att det inte finns någon serveringslokal att koppla serveringstillståndet till. Cateringtillstånd gäller endast i den kommun som har meddelat tillståndet. Med begreppet catering i alkohollagen avses servering av färdiglagad mat och av alkohol på beställning av slutna sällskap som sker antingen i för tillfället hyrd lokal eller i hemmet.

Inför varje serveringstillfälle är tillståndshavaren skyldig att anmäla den lokal där servering ska ske. Det krävs att lokalen blir godkänd av tillståndsenheten. Syftet med bestämmelsen är att tillståndsenheten ska få kännedom var och när servering ska ske och kunna utöva tillsyn om det anses befogat.

Catering är endast möjlig till lokal till vilket tält inte räknas. En lokal kan ha en tillhörande utomhusservering som en veranda eller en trädgård tillhörande en villa och räknas som serveringsområde.

Anmälan av egenkryddning av snaps

Rättsregel

8 kap 3 § AL Den som har ett stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker har, efter anmälan till kommunen, rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna serveringsrörelsen.

Riktlinjer

Enligt 8 kap 3 § alkohollagen är det tillåtet för den som har stadigvarande serveringstillstånd att låta egenkrydda brännvin enligt eget recept för servering som snaps i den egna rörelsen.

Mängden som framställs ska vara i liten skala och ställas i relation till restaurangens totala omsättning.

Egen kryddning av snaps ska anmälas till kommunen. Kommunen ska också informeras om den mängd som ska produceras.

Rumsservering och minibar

Rättsregel

8 kap 5 § AL På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat ske på hotellrummet (rumsservering). På ett sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

Riktlinjer

Enligt 8 kap 5 § AL är det tillåtet med rumsservering och inrättande av minibarer i hotell som i sina lokaler har restaurangverksamhet med serveringstillstånd.

För att kunna erbjuda rumsservering och minibar krävs att det finns tillgång till tillredd mat och att serveringsansvarig finns på plats. Den åldersgräns som finns enligt alkohollagen gäller också för rumsservering och minibar.

När det gäller rumsservering och minibar finns det ingen begränsning av någon serveringstid och serveringspersonal behöver inte heller närvara vid förtäringen på hotellrummet.

Provsmakning

Rättsregel

8 kap 6 § AL Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycksliknande preparat vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåtet under förutsättning att:

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker eller preparat som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller
2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och får ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker eller preparat som avses erbjudas.

Tillståndshavare som avses i första stycket 1 ska innan arrangemanget äger rum göra en anmälan till kommunen.

8 kap 7 § AL Den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

Den som har gårdsförsäljningstillstånd får i anslutning till sådan försäljning erbjuda provsmakning av sådana egentillverkade alkoholdrycker som tillståndet avser.

Riktlinjer

Enligt 8 kap 6–7 § AL finns regler för provsmakning.

Det är skillnad på provsmakning och servering då provsmakning avser endast en liten mängd alkohol. I begreppet provsmakning ligger enligt förarbetsuttalandet att det handlar om små mängder av olika produkter för att kunna få en uppfattning om kvalitet och smak. Det anges att det vid provsmakning av en dryck normalt ges en mycket liten mängd, oftast motsvarande en matsked eller mindre (prop. 2009/10:125 s. 113 och 167). Inget matkrav föreligger vid provsmakning vilket framgår av 8 kap 15 §.

Innehavare av stadigvarande serveringstillstånd

Innehavare av stadigvarande serveringstillstånd kan anordna provsmakning i den lokal där serveringstillståndet gäller efter anmälan till kommunen.

Partihandlare

Ansökan om tillfälligt tillstånd att arrangera provsmakning kan endast göras av partihandlare enskilt eller gemensamt.

Tillverkare

1. Tillverkare som har stadigvarande serveringstillstånd får erbjuda provsmakning av de egentillverkade dryckerna eller preparaten vid tillverkningsstället efter anmälan till kommunen.
2. Tillverkare som inte har stadigvarande serveringstillstånd kan ansöka hos tillståndsenheten om ett särskilt tillstånd för provsmakning.

Gårdsförsäljningstillstånd

Den som har gårdsförsäljningstillstånd får i anslutning till sådan försäljning erbjuda provsmakning av sådana egentillverkade alkoholdrycker som tillståndet avser. Provsamakning kan exempelvis vara en del av besöksarrangemanget.

Marknadsföring av alkohol

Rättsregel

7 kap. 1 § AL Vid marknadsföring av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

7 kap. 2 § AL Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat får i sin rörelse lämna sådana drycker eller preparat som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat får sådana drycker eller preparat inte lämnas som gåva.

Riktlinje

Särskild måttfullhet ska iakttagas kring marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter. Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har

fyllt 25 år. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd som är påträngande, uppsökande eller uppmuntrar till bruk av alkohol får inte användas. Huvudregeln är att marknadsföring av alkoholdryck till konsument får ske i omedelbar anslutning till tillståndshavarens ordinarie säljställe, inom en begränsad serveringsyta.

Bestämmelsen om gåvoförbud i 7 kap. 2 § AL hindrar restauranger med serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd från att bjuda gäster på exempelvis en öl eller ett glas vin i syfte att kompensera lång väntetid på maten eller annat.

Villkor vid beviljande av serveringstillstånd

Rättsregel

Av prop. En ny alkohollag (2009/10:125) framgår att en myndighet som på ansökan meddelar ett för sökanden positivt beslut har, utan författningsstöd, enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer rätt att till sitt beslut foga olika slag av villkor. (s. 166)

Riktlinje

Syftet med att meddela villkor i samband med beslut om serveringstillstånd är att motverka alkoholpolitiska skadeverkningar. Dit räknas också beslut om utökning av ett gällande tillstånd, till exempel förlängd serveringstid och utökning av serveringslokal eller annat serveringsutrymme. Villkoren får inte vara generella utan behovet ska bedömas i varje enskilt fall. Kommunen kan däremot i sina riktlinjer beskriva under vilka förutsättningar ett beslut kan komma att villkoras, till exempel kan yttranden från andra instanser användas som underlag för villkor.

Exempel på vad villkoren kan avse:

- förordnande ordningsvakter efter vissa klockslag eller vid olika typer av evenemang
- olika utrymningstider för servering i olika lokaler eller utrymmen på ett serveringsställe (exempelvis för uteservering)
- olika serveringstider beroende av typ av evenemang på en idrottsanläggning
- antal gäster på serveringsstället
- begränsning av servering genom att endast tillåta bordsservering, eller att vid vissa evenemang endast tillåta bordsservering
- utbildning för personal vid sen serveringstid, exempelvis Ansvarsfull alkoholservice
- **särskild säkerhetsutrustning på serveringsstället vid sen serveringstid, såsom metalldetektorer**
- viss avvikelse till exempel förlängd öppettid, kan tillåtas efter en viss provotid.

Villkor ska skrivas in i tillståndsbeviset.

Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap

Rättsregel

8 kap 2 § AL Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen

under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

8 kap. 15 § 3 st. AL Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället tillhandahåller tillredd mat. Detsamma gäller tillstånd för servering i slutet sällskap

Riktlinjer

Tillfälliga serveringstillstånd kan meddelas till allmänheten och till slutna sällskap.

Vid tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten eller slutet sällskap ska tillredd mat tillhandahållas, detta innebär att matkravet är lägre ställt vid tillfälligt serveringstillstånd jämfört med stadigvarande serveringstillstånd. Vid definition av "tillfällig servering" utesluts regelbundet återkommande verksamhet.

Att tänka på vid alla tillfälliga serveringstillstånd:

- Lagad eller på annat sätt tillredd mat ska kunna tillhandahållas
- kommunen anser att antal tillfällen per kalenderår som tillfälliga tillstånd kan meddelas, utan att övergå till regelbunden verksamhet vilket kräver ett stadigvarande serveringstillstånd, är max sex tillfällen
- ett specifikt tillfälle kan vara en till sju dagar
- samma tillståndsbeslut kan omfatta upp till sex sådana tillfällen under ett kalenderår men dessa ska då vara angivna i ansökan
- med enstaka tidsperiod avses enligt praxis från tidigare lagstiftning några dagar upp till ett par månader
- sökanden ska ha beviljats markupplåtelse eller beviljats rätt att disponera markytan eller lokalen.

Tillfälliga serveringstillstånd till slutet sällskap

Vid tillfällig servering till slutet sällskap är kraven lägre. Om det inte är i yrkesmässig regi utan ett enstaka privat arrangemang bortfaller kunskapskravet. Lagad mat ska dock alltid kunna serveras. Tillståndsenheten gör en bedömning i det enskilda ärendet beroende på exempelvis evenemangets art och ålderssammansättning huruvida en remissförfrågan ska skickas till berörda myndigheter.

Ett slutet sällskap är en begränsad krets av personer som delar någon form av gemensamt intresse och där personerna som ska delta på sökt arrangemang är kända i förväg. När det gäller servering till slutet sällskap får det inte vara en tillställning som betraktas som offentlig enligt ordningslagen, utan kretsen som arrangemanget vänder sig till ska vara sluten.

Vid tillfälliga tillstånd till slutna sällskap får endast drycker inköpta på Systembolaget serveras, om tveksamheter framkommer kan tillståndsmyndigheten begära in kvitton.

Att tänka på:

- Ansökan om tillfälligt tillstånd till slutna sällskap ska lämnas in senast fyra arbetsveckor innan evenemanget äger rum.

Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten

Ansökningar om tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten kan avse allt ifrån stora till små festivaler och enstaka mindre evenemang. Ett tillfälligt serveringstillstånd kan omfatta

allt ifrån en dag till en viss tidsperiod, exempelvis en show som spelas på helgerna under en sådan period.

Att tänka på:

- Ansökan om tillfälligt tillstånd till allmänheten ska lämnas in senast sex arbetsveckor innan evenemanget äger rum
- under den period som tillståndet omfattar kan samma lokal inte upplåtas till annan alkoholservering
- Samhällsbyggnadsförvaltningens krav på livsmedelshantering ska vara uppfyllda
- serveringen ska bedrivas inom en avgränsad serveringsyta, med tillfredsställande antal sittplatser och tydliga avgränsningar
- betryggande tillsyn över serveringen ska vara möjlig.

Sökanden ska vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig i enlighet 8 kap. 12 § AL samt att arrangemanget i övrigt ska uppfylla de krav som alkohollagen ställer. Kravet på lämplighet kan i vissa fall även omfatta en huvudarrangör för till exempel en festival om denne bedöms ha betydande inflytande även för serveringsrörelsens bedrivande.

Vid tillfälliga tillstånd till allmänheten kan restaurangrapporten komma att begäras in.

Sanktioner vid lagöverträdelser

Rättsregel

9 kap. 17 § AL En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd en erinran, eller i allvarigare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller
2. följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

9 kap. 18 § AL En kommun ska återkalla ett serveringstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
3. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

11 kap. 3 § AL Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer sprit, alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat utan tillstånd eller annars i strid med denna lag,
2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §, eller
3. säljer sprit i strid med bestämmelserna i 6 kap. 4 § första stycket eller 5 § andra stycket döms för olovlig försäljning av alkohol till böter eller fängelse i högst två år.

9 kap. 18 a § En kommun ska återkalla ett gårdsförsäljningstillstånd, om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. förutsättningarna för meddelande av tillståndet enligt 5 a kap. 2 § inte längre gäller,
3. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
4. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att en varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd eller tillståndshavaren har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Riktlinjer

Det finns två typer av sanktionsmöjligheter i alkohollagen, dels *straffrättsliga* sanktioner och dels *administrativa* sanktioner.

Straffrättsliga sanktioner hanteras av polis, åklagare och domstolar och administrativa sanktioner av olika tillsynsmyndigheter med möjlighet till överprövning hos förvaltningsdomstolarna.

Sanktionsmöjligheterna, som återfinns i 9 kap 17–18 §§ AL är utformade efter en sorts trappstegsmodell i tre steg.

Erinran: Första steget, den lindrigaste formen av sanktion. Meddelas vid överträdelser av lindrigare fall.

Varning: Nästa steg, meddelas vid överträdelser av allvarigare fall eller upprepade överträdelser.

Återkallelse: Sista steget, detta sker normalt först sedan flera allvarliga överträdelser skett.

Undantag kan göras vid särskilt allvarliga överträdelser där serveringstillståndet **och gårdsförsäljningstillståndet** kan återkallas direkt. Till exempel när det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit. Straffbestämmelserna återfinns i 11 kap AL.

En viktig omständighet är att straffansvaret vid servering är personligt och att den som medvetet eller av misstag säljer eller lämnar ut alkoholdryck till den som inte fyllt 18 år eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annan drog gör sig skyldig till olovlig dryckeshantering och kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Exempel på förseelse som föranleder en erinran är en skuld på skattekontot understigande 10 000 kr. När en skatteskuld går till kronofogden kommer bolaget att tilldelas en varning.

Om folköl

Riktlinjer för försäljning av folköl i butik och caféer utarbetas av Samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande som handlägger tillstånd och tillsyn.

Reviderade riktlinjer med tillämpningsregler och handlägningsordning - försörjningsstöd 2026

Förvaltningens förslag till beslut

Social- och omsorgsnämnden antar reviderade riktlinjer med tillämpningsregler och handlägningsordning.

Sammanfattning av ärendet

Social- och omsorgsförvaltningen har upprättat förslag till nya riktlinjer med tillämpningsregler och handlägningsordning för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för levnadskostnader i övrigt. Riktlinjen uppdaterades senast 2023 och ska gås igenom regelbundet.

Revideringen följer den nya socialtjänstlagens (2025:400) kapitelstruktur, moderniserar begrepp, såsom levnadskostnader i övrigt i stället för livsföring i övrigt, samt förtydligar bedömningar kring exempelvis boende, fordonsinnehav och digital uppkoppling.

Lokala riktvärden för skälig boendekostnad ersätter tidigare hänvisning till Försäkringskassans generella föreskrifter. Taket för bredband sänks till 0,60 % av prisbasbeloppet per månad, bilinnehavets värdegräns sänks till 30 % av prisbasbeloppet och hemförsäkring avgränsas till basnivå.

Ärendets handlingar

- Bilaga - nuvarande riktlinjer
- Bilaga - genomförda ändringar i riktlinjer med tillämpningsregler och handlägningsordning
- Rutin för högsta godtagbara hyreskostnad

Ärendebeskrivning

För översiktlighetens skull följer här en kortfattad beskrivning av viktiga ändringar. I förslaget till riktlinje är ändringar gulmarkerade.

Begreppsändring i hela dokumentet: "livsföring i övrigt" ersätts med "levnadskostnader i övrigt".

Benämningen Viadidakt har ersatts med Arbetsmarknadsenheten.

Lisa Hasselberg
Enhetschef

Beslutet skickas till:

Akten

Riktlinjer med tillämpningsregler och handläggningsordning

Försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för
livsföring **levnadskostnader** i övrigt

Dokumentinformation

Beslutshistorik

Antagen av socialnämnden den 15 juni 2016

- 2018-06-13 § 109, SOCN Del/2018 § 8
- 2019-03-26 SOCN Del/2019 § 3
- 2021-10-26 SOCN/2021 § 73
- 2023-12-12 § 110

Innehåll

Beslutshistorik.....	2
Socialtjänsten i Katrineholms kommun.....	8
Automation inom handläggning, tillitsbaserat arbetssätt	9
2 kap. Socialtjänstens mål.....	9
4 kap. Kommunens ansvar Ansvaret för uppgifter inom socialtjänsten	10
29 kap Ansvarsfördelning mellan kommuner	10
Ansvarig kommun.....	10
Ansökan om insatser i en annan kommun.....	11
12 kap. Rätten till bistånd	11
9 kap. Återkrav m.m.	13
11 kap. Handläggning av ärenden	13
Förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453)	13
Övriga kontakter kräver samtycke.....	15
Grundläggande principer för individuell behovsprövning.....	16
Inriktning.....	17
Samverkan	17
Villkor för bistånd.....	18
Beslut.....	18
Genomförandeplan	18
Barnperspektivet	18
Jämställdhe	19
Våld i nära relationer	19
Relationsvårdsteamet kommunens resurs för våld i nära relationer.....	19
Kompetenshöjande verksamhet.....	20
Vägran eller nedsättning av ekonomiskt bistånd	20
Olika hushållstyper och beräkning av vissa kostnader	20
Hushållsgemenskap men ej sambor.....	20
Beräkning av personliga kostnader och hushållskostnader	21
Sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden (sambor)	21
Gifta makar – ej sammanboende	21
Gifta makar – med betänketid efter skilsmäsoansökan	21
Gifta makar – ena maken bosatt utomlands.....	21
Underårig som blir förälder.....	22
Ungdom som ingår äktenskap	22
Beräkning av ekonomiskt bistånd	22
Som inkomst räknas t ex:	23
Som inkomst räknas inte	24
Skatteåterbäring	24
Skatteåterbäring för hemmaboendebarn (under 18 år) och skolungdomar (under 21 år)	24

Realiserbara tillgångar	25
Sparmedel.....	25
Handikappersättning och merkostnadsersättning	26
Merkostnadsersättning.....	26
Hemmaboende barns- och skolorngdomars inkomster och tillgångar	26
Arbetsinkomst.....	26
Kapital och övriga tillgångar	26
Försörjningsstöd (4 kap 3§ socialtjänstlagen)	27
Riksnorm (4 kap 3§ 1 st 1p socialtjänstlagen)	27
Livsmedel.....	27
Kläder och skor	27
Lek och fritid.....	27
Hälsa och hygien.....	27
Förbrukningsvaror	28
Dagstidningar, telefon, mobiltelefon.....	28
Reducerad norm (4 kap 3§ 2st socialtjänstlagen).....	28
Förhöjd norm (4 kap 3§ 2st socialtjänstlagen)	28
Specialkost.....	28
Övrigt försörjningsstöd – skäligen kostnader (4 kap 3§ 1st 2p 12 kap 7 § socialtjänstlagen)	28
Extra klädbidrag.....	28
Akuta hjälpbehov	29
Arbetsresor	29
Boendekostnad och boendestandard	29
Boendekostnad.....	30
Boendekostnad vid kort- och långvarigt biståndsbehov	30
Boendekostnad i hyresrätt	31
Boendekostnad i bostadsrätt eller villa	31
Boendekostnad vid vistelse på kriminalvårdsanstalt.....	31
Ungdom under 25 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal	31
Ungdom under 25 år i eget boende	31
Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar	32
Boendekostnad för förälder som bor hos sitt vuxna barn.....	32
Inneboende	32
Andrahandsboende.....	32
Lägenhetsbyte som medför högre nettohyra.....	33
Deposition – förskottshyra	33
Intäkt av uthyrning.....	33
Elkostnad	33
Fackföreningsavgift/avgift arbetslöshetskassa	34
Fickpengar	34
Fritidsaktivitet för barn	34
Lägervistelse.....	35
Skolaktiviteter.....	35
Rekreationsresa/semester.....	35
Cykel (Barn och ungdom).....	35
Fritidsaktiviteter för vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd	35

Hemförsäkring	35
Umgänge.....	35
Umgängesresor.....	36
Ekonomiskt bistånd för livsföring levnadskostnader i övrigt	37
Avgift för hemtjänst/hemsjukvård.....	37
Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass och skolbarnomsorg	37
Avgifter hos Migrationsverket	37
Begravning och dödsboanmälan.....	38
Cykel (Vuxen).....	39
Cykelreparation.....	39
Dator och bredband	39
Barn och ungdom	39
Vuxna utan barn	39
Julklappar eller födelsedagspresenter	40
Familjerådgivning.....	40
Flyttkostnad och magasineringskostnad	40
Sanering	40
Magasineringskostnader	40
Glasögon	41
Barn	41
Vuxna.....	41
Hemutrustning	41
Tvättmaskin	42
Diskmaskin	42
Mikrovågsugn.....	42
Spädbarnsutrustning.....	42
Hjälpmedel	43
Högekostnadsskydd för hjälpmedel.....	43
Egenavgift	43
Ortopediska hjälpmedel (inlägg och skor).....	43
ID-handling	43
Kostnader för juridisk hjälp	43
Kurslitteratur	44
Psykoterapi	44
Resor – ej arbetsresor	44
Rekreationsresor	44
Resa till begravning	45
Återföreningsresor	45
Återvändningsresor.....	45
Resor i samband med umgänge med barn.....	45
Övriga resor	46
Färdtjänstavgifter.....	46
Riksfärdtjänst	46
Sjukvårdande behandling.....	46
IVF	46
Läkarvård och sjukgymnastik m.m.....	46

Medicin.....	47
Sjukhusvård	47
Sjukresor	47
Självrisk på försäkring	47
Skulder	48
Allmänt om skulder	48
Prövning av rätten till bistånd	48
Hyresskuld eller el- skuld.....	48
Skuld för avgift för förskoleverksamhet	48
Studentexamen.....	49
Tandvård.....	49
Allmänt.....	49
Akut tandvård.....	49
Förebyggande tandvård.....	49
Nödvändig tandvård.....	49
Rätt till bistånd	50
Övrigt om tandvård	50
Telefoni	50
Äktenskapsskillnad	51
Särskilda frågor	52
Bidragsbrott och felaktiga utbetalningar.....	52
FUT-utredning och eventuell polisanmälan	52
Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen	52
Utlandsvistelse	52
Överklagande	53
Särskilda grupper.....	54
Personer med missbruksproblem.....	54
Föräldralediga	54
Arbetslösa.....	55
Praktik eller kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap 4 § 12 kap 4 § socialtjänstlagen	55
Unga arbetslösa	56
Jobbgaranti för ungdomar.....	56
Arbetslösa med arbetshinder	56
Kommunala och kommunfinansierade arbetsmarknads- och arbetsrehabiliterade insatser.....	57
Sjukdom/saknar arbetsförmåga	57
Samordnad individuell plan (SIP).....	57
Studerande	58
Skolungdomar	58
SFI	58
Studier på grundläggande, gymnasial eller eftergymnasial nivå.....	58
Studieuppehåll i samband med ferier	59
Barn som är familjehemsplacerade/släktingplacerade	60
Egna företagare.....	60

Personer med fria yrken	60
Långvarigt bidragsberoende	60
Genomförandeplan	61
Utländska medborgare	61
Med uppehållstillstånd.....	61
Utan uppehållstillstånd	61
Asylsökande.....	61
EU-medborgare.....	62
Allmän orientering.....	62
Upphållsrätt.....	62
Upphållskort.....	63
Yrkesverksamma personer.....	63
Arbetsökande	63
Icke yrkesverksamma personer	64
Tillfällig vistelse	64
Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2017:820).....	64
Tilläggsförmåner utöver etableringsersättning	65

Socialtjänsten i Katrineholms kommun

Myndighetsutövningen utgår från socialtjänstlagen (2001:453) **2025:400** och socialtjänstförordningen (2001:937) **2025:468**. Arbetet inom Socialtjänst – Socialbidrag ska präglas av socialtjänstens övergripande mål som det formuleras i portalparagrafen (1 kap. 1 – 2 §§ SoL) **(2 kap. 1 – 2 §§ SoL)**.

Socialnämnden fastställer på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen ska tillgodose en individs eller ett hushålls behov av ekonomiskt bistånd. Katrineholm kommuns riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till ~~livsföring~~ **levnadskostnader** i övrigt utgår, förutom från lagar och förordningar, även från Socialstyrelsens Handbok för socialtjänsten, Ekonomiskt bistånd, samt vägledande domar från förvaltningsrätt, kammarrätt eller högsta domstol. Även beslut från JO och IVO (Inspektionen för vård och omsorg) påverkar riktlinjernas utformning.

Arbetet med ekonomiskt bistånd är ett tvådelat uppdrag

- Hjälpa människor till att finna vägar till egen försörjning.
- Pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden.

Målet är att den enskilde genom "Aktivt försörjningsstöd" (ökade insatser och samverkan) ska komma vidare till egen försörjning, i första hand genom arbete. Arbetslinjen ska gälla för personer som söker ekonomiskt bistånd. Det handlar om att ta tillvara varje människas vilja och förmåga att arbeta och försörja sig själv. Den enskildes resurser och förmågor sätts i fokus. Socialtjänstens främsta uppgift blir därmed att genom aktiva insatser samt motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

För gruppen arbetslösa/arbetssökande finns kommunens arbetsmarknadsenhet, ~~Viadidakt~~. ~~Viadidakt~~ **Den kommunala arbetsmarknadsenheten** har två kärnverksamheter, arbetsmarknadsenheten och vuxnas lärande. Socialtjänsten har möjlighet att i samarbete med arbetsmarknadsenheten aktualisera klienter för kompetenshöjande verksamhet. Det övergripande kravet för de arbetssökande är att alla ska förväntas delta i samtliga åtgärder som kan bidra till en egenförsörjning och en kompetensutveckling.

Klienter med funktionshinder som kan påverka deras arbetsförmåga ska alltid utredas och deras eventuella rätt till socialförsäkringsförmåner klarläggas. Sådan utredning eller prövning kan exempelvis ske i samarbete med klientens övriga vårdkontakter ~~TRIS (Tidig rehabilitering i samverkan)~~ eller hos arbetsförmedlingen.

För personer som saknar arbetsförmåga eller vars arbetsförmåga inte är klarlagd ska arbetet inriktas mot arbetsförberedande och rehabiliterande insatser. Möjligheterna till annan försörjning ska undersökas.

Socialtjänstlagen tydliggör kommunens ansvar för att säkerställa ett yttersta skyddsnät, i de fall andra generella försäkringssystem inte är tillämpliga. Det innebär att oavsett orsak ska varje persons behov utredas och socialtjänsten ska bedöma vilket bistånd den enskilde behöver för att tillgodose sina behov

Automation inom handläggning, tillitsbaserat arbetssätt

Inriktningen för ekonomiskt bistånd inom socialförvaltningen är att fortsätta utvecklingen av E-tjänster, och automatisering via vad som kallas för "robotar". Automatisering används för till exempel uträkning av underlag för beslut. I samband med detta förväntas avdelningen även gå i riktning mot ett mer tillitsbaserat arbetssätt. Avsikten är att socialsekreterares uppdrag ska handla mindre om att inhämta och kontrollera underlag, och mer mot att arbeta med aktiva insatser för att stötta enskilda att komma bort från behov av bistånd.

Detta är ett pågående arbete inom avdelningen, och rutiner för specifika delar tas fram vartefter verktyg och arbetssätt kommer på plats. Processerna kan se olika ut. Vid E-ansökan kontrolleras exempelvis inte alla uppgifter mot kvitton eller andra underlag. I den automatiserade handlägningsprocessen erfordras som regel inga underlag för de uppgifter som lämnas i ansökan. Istället ska rutiner och processer för stickprovskontroller tas fram och tillämpas. Väljs ett ärende ut för stickprovskontroll ska sökanden inkomma med underlag/verifikationer som styrker inlämnade uppgifter innan beslut tas.

Forskning gjord i andra kommuner pekar mot att stickproverna visar att klienterna inte skriver in felaktiga uppgifter i någon stor utsträckning. Socialsekreterare i en kommun vittnar om att tillit till klienter och klienternas egenansvar varit del i ett större förändringsarbete. Den förändrade bilden av klientrollen påverkar relationen mellan socialsekreterare och klient genom att mer ansvar förläggs till klienter snarare än att socialsekreteraren bär ansvar och driver individärendena framåt.

1 kap. 2 kap. Socialtjänstens mål

1 § Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människors

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet

Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupper egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet.

Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet.

Verksamhetens inriktning

2 § Socialtjänsten ska inriktas på att utveckla enskildas och grupper egna resurser och samtidigt beakta den enskildes ansvar för sin och andras sociala situation.

3 § Socialtjänsten ska inriktas på att enskilda får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

4 § Socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig.

3 kap. Barns rättigheter Barnets bästa

2 § När åtgärder rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.

1 § Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas. Vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter. Om ett beslut eller en annan åtgärd rör vård- eller behandlingsinsatser för ett barn, ska det som är bäst för barnet vara avgörande.

Med barn avses en person under 18 år.

Viktiga styrdokument är följande:

- Socialtjänstlag (2001:453)
- Delegationsordning för socialnämnden.
- Separata rutiner för handläggning.
- Socialstyrelsens årliga meddelande om Riksnorm.
- Socialstyrelsens "Allmänna råd om ekonomiskt bistånd".
- Socialstyrelsens "Ekonomiskt bistånd – stöd för rättstillämpning och handläggning".
- Socialstyrelsens skrift "Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd".

2 kap. Kommunens ansvar

4 kap. Ansvar för uppgifter inom socialtjänsten

1 § Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

Bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag finns i 2 a kap.

Kommunen är ytterst ansvarig för socialtjänsten

1 § En kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får de insatser som de behöver. Kommunens ansvar inskränker inte det ansvar som andra huvudmän har.

Bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan kommuner när det gäller insatser finns i 29 kap.

I fråga om den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. finns särskilda bestämmelser om bistånd i den lagen. Lag (2011:328).

7 kap. Övergripande planering och samverkan

6 § Kommunen får även träffa överenskommelse med landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att, inom ramen för socialtjänstens uppgifter, samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Kommunen skall bidra till finansieringen av sådan verksamhet som bedrivs i samverkan. Enligt bestämmelserna i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser får kommunen delta i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Riksrevisionen får granska sådan verksamhet som bedrivits i samverkan med och delvis finansierats av Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen. Vid en sådan granskning har Riksrevisionen rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att granska verksamheten. Lag (2007:409).

Planering av insatser

1 § Kommunen ska planera sina insatser för enskilda. Kommunen ska särskilt väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser.

Om det inte är obehövligt ska kommunen samverka med regionen och med andra relevanta samhällsorgan och organisationer vid planeringen av insatser.

Överenskommelser om samverkan i fråga om vissa grupper

2 § Kommunen ska ingå en överenskommelse med regionen om att samverka i fråga om

- barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet eller som är placerade i ett skyddat boende,
- personer med psykisk funktionsnedsättning, och
- personer som har ett skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopningsmedel eller spel om pengar.

Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa grupper av personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen.

Överenskommelser om effektivare användning av resurser

3 § Kommunen får träffa en överenskommelse med regionen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att samverka inom ramen för socialtjänstens uppgifter i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Kommunen ska bidra till finansieringen av verksamhet som bedrivs i sådan samverkan. Enligt bestämmelser i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser får kommunen delta i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Riksrevisionen får granska verksamhet som bedrivits i samverkan med och som delvis finansierats av Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen. Vid granskningen har Riksrevisionen rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att granska verksamheten.

7 § När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska framgå:

1. vilka insatser som behövs
2. vilka insatser som respektive huvudman ska ansvara för
3. vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen. Lag (2009:981)

10 kap. Socialnämndens ansvar att erbjuda insatser

När insatser ska samordnas i en individuell plan

8 § Om en enskild har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården, ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas genast.

Av planen ska det framgå

1. vilka insatser som behövs,
2. vilka insatser respektive huvudman ska ansvara för,
3. vilka åtgärder som ska vidtas av någon annan än kommunen eller regionen, och
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen.

2 a kap. Ansvarsfördelning mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag

29 kap. Ansvarsfördelning mellan kommuner

Ansvarig kommun

1 § Den kommun där den enskilde vistas ansvarar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 §, om inte annat följer av 3-5 §§. Lag (2011:328).

2 § Om det står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp åt en enskild, är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta situationer. Lag (2011:328).

3 § Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver. Lag (2011:328). Med bosättningskommun avses i detta kapitel

- den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
- om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnde kommunen, eller
- om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning. Lag (2011:328).

5 § Den kommun där den enskilde är folkbokförd ansvarar för stöd och hjälp

5. under kriminalvård i anstalt,
6. under vård på sjukhus eller annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun,
7. som aktualiserats inför avslutningen av vård enligt 1 eller 2. Lag (2011:328).

Ansvarig kommun

Bosättningskommunens ansvar

1 § Den kommun som den enskilde är stadigvarande bosatt i eller har sin starkaste anknytning till (bosättningskommunen) ansvarar för insatser till den enskilde, om inte annat följer av 2, 3 eller 4 §.

Ansvar vid placering i en annan kommun

2 § En kommun behåller ansvaret för insatser till en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i

1. ett familjehem enligt 9 kap. denna lag eller 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. ett stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende enligt 9 kap.,
3. en särskild boendeform för äldre personer enligt 8 kap. 4 § eller 26 kap. 1 § första stycket 2,
4. en bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning enligt 8 kap. 11 § eller 26 kap. 1 § första stycket 2,
5. en bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad enligt 9 § 8 eller 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
6. ett annat boende, om det inte är klarlagt vilken kommun som är den enskildes bosättningskommun.

Ansvar vid vistelse i kriminalvårdsanstalt och på sjukhus

3 § Den kommun där den enskilde är folkbokförd ansvarar för insatser

1. vid kriminalvård i anstalt,
2. vid vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun, eller
3. som aktualiserats inför avslutningen av vård enligt 1 eller 2.

Vistelsekommunens ansvar

4 § Om det uppkommer behov av insatser för en enskild under en tillfällig vistelse i en kommun, ansvarar den kommunen (vistelsekommunen) för insatser som behövs i akuta situationer.

Vistelsekommunen ansvarar även för andra insatser till den enskilde, om det inte står klart att en annan kommun är ansvarig.

Vistelsekommunens skyldighet att bistå bosättningskommunen

Utredning och verkställighet

5 § När en enskild avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver insatser för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran

1. bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av insatser, och
2. verkställa bosättningskommunens beslut.

Ansökan om insatser i en annan kommun

8 § En person som önskar flytta till en annan kommun, får ansöka om insatser i den kommunen om han eller hon

- till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas, eller
- på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas. Lag (2011:328).

9 § En ansökan enligt 8 § ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningsskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas.

Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå i den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan. Lag (2011:328)

Ansökan om insatser i en annan kommun

7 § En enskild som önskar flytta till en annan kommun får ansöka om insatser i den kommunen om han eller hon

1. har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom och därför inte kan bosätta sig i kommunen utan att beviljas de insatser som han eller hon behöver, eller
2. behöver flytta till en annan kommun på grund av våld eller andra övergrepp men inte kan göra det utan att beviljas de insatser som han eller hon behöver.

8 § En ansökan från en enskild som önskar flytta till en annan kommun och som är i behov av insatser enligt 7 § ska behandlas som om den enskilde var bosatt i den kommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas.

Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan.

4 kap. Rätten till bistånd

12 kap. Insatser för ekonomiska behov

Rätten till och andra förutsättningar för ekonomiskt bistånd regleras med stöd av 4 kap.1 – 6 §§ 12 kap. 1 - 6 §§ samt 9 kap 1 – 4 §§ socialtjänstlagen. 33 kap 1 - 5 §§ socialtjänstlagen

1 § Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande, i vilket ingår att vid behov delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Vid prövningen av behovet av bistånd för livsföringen i övrigt får hänsyn inte tas till den enskildes ekonomiska förhållanden om rätten att ta ut avgifter för biståndet regleras i 8 kap.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Lag (2010:52)

Ekonomiskt bistånd för att få en skälig levnadsnivå

1 § En enskild som inte själv kan tillgodose sina ekonomiska behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få ekonomiskt bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sina levnadskostnader i övrigt.

Den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå genom biståndet.

Skyldighet att stå till arbetsmarknadens förfogande

3 § En enskild som kan arbeta, men som inte kan försörja sig, har rätt till försörjningsstöd om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. I detta ingår att vid behov delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola.

Om det finns godtagbara skäl, har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

1a § Följande inkomster ska inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1 §

- hemmavarande barns inkomster av eget arbete
- hemmavarande skolungdoms inkomster av eget arbete, om skolungdomarna är under 21 år

Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig utbildning. Inkomster som avses i första stycket får dock beaktas vid tillämpning av 1 § till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. Lag (2013:421).

9 § Vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd ska socialnämnden inte räkna in
- hemmavarande barns inkomster av eget arbete, eller
- hemmavarande skolungdomars inkomster av eget arbete om skolungdomarna är under 21 år.

Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning.

Hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av eget arbete får dock räknas in vid bedömningen av den enskildes behov av ekonomiskt bistånd till den del dessa inkomster per kalenderår överstiger ett prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

1 b § För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömning av rätten till bistånd enligt 1 § (särskild beräkningsregel).

Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen. Den särskilda beräkningsregeln gäller inte inkomster som anges i 1 a §. Lag (2013:421).

8 § För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd (särskild beräkningsregel).

Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Den särskilda beräkningsregeln gäller inte hemmavarande barns och skolungdomars inkomster som anges i 9 § tredje stycket.

2 § Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det. Ansökan ska först prövas enligt 4 kap. 12 kap. 1 § för att den enskilde ska ha möjlighet att överklaga ett beslut om avslag. Därefter tas ställning till om bistånd kan beviljas enligt 4 kap. 12 kap. 2 §, ett beslut enligt 4 kap. 12 kap. 2 § kan inte överklagas utan endast prövas enligt reglerna om laglighetsprövning i kommunallagen. Beslut enligt 4 kap. 12 kap. 2 § fattas enligt delegationsordning för socialnämnden.

3 § Försörjningsstöd lämnas för skäligen kostnader för

- livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidningar och telefon
- boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring, samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Skäligen kostnader enligt första stycket 1 ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion. Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, ska socialnämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta. Lag (2009:1233). Se Socialnämndens delegationsordning

7 § Försörjningsstöd lämnas för skäligen kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon, och
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Regeringen anger en norm (riksnorm) för hur skäliga kostnader enligt första stycket 1 ska beräknas. Riksnormen gäller i hela landet och sätts utifrån officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion.

Socialnämnden ska i ett enskilt fall beräkna dessa kostnader till en högre nivå om det finns särskilda skäl för det. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för det. *Se Socialnämndens delegationsordning*

4 § Socialnämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd. *Se Socialnämndens delegationsordning.*

Den praktik eller kompetenshöjande verksamhet som avses i första stycket ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

Socialnämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas enligt första stycket. Lag (2013:421).

4 § Om en enskild som får försörjningsstöd inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd, får socialnämnden begära att han eller hon under viss tid ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som nämnden anvisar.

Syftet med praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten ska vara att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska förbättra den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, när det är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den enskildes individuella önskemål och förutsättningar ska vägas in i skälig utsträckning när verksamheten utformas.

Socialnämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen inför beslut om att anvisa praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet.

5 § Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om han eller hon utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten. *Se Socialnämndens delegationsordning.*

5 § Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd nekas eller sättas ned. Detsamma gäller om han eller hon uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten utan godtagbart skäl. *Se Socialnämndens delegationsordning.*

6 § Den som deltar i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 § ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagarare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller till sin art liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock likställas med arbetstagarare vid tillämpning av 2 kap 1-9 §§, 3 kap 1-4 §§ och 6-13 §§, 4 kap 1-4 §§ och 8-10 §§ samt 7-9 kap arbetsmiljölagen (1977:1160) och av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken. Lag (2010:1284)

6 § En enskild som deltar i praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 § ska inte anses som arbetstagarare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock

likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap. 1 - 9 §§, 3 kap. 1 - 4 och 6 - 13 §§, 4 kap. 1 - 4 och 8 - 10 §§ samt 7 - 9 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) och av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken.

9 kap. Återkrav m.m.

33 kap. Återkrav

1 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § utgetts obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.
Se rutin Försörjningsstöd som betalats ut på felaktiga grunder.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.
Se rutin Försörjningsstöd som betalats ut på felaktiga grunder.

När ekonomiskt bistånd får krävas tillbaka

1 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgiftsskyldighet eller på annat sätt orsakat att ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § betalats ut felaktigt eller med för högt belopp, får socialnämnden kräva tillbaka det som har betalats ut för mycket.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd felaktigt eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden kräva tillbaka det som har betalats ut för mycket. *Se rutin Försörjningsstöd som betalats ut på felaktiga grunder.*

2 § Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, återkräva bistånd som den enskilde har erhållit enligt 4 kap 1 § endast om den lämnats:

- som förskott på förmån eller ersättning,
- till den som är indragen i arbetskonflikt, eller
- till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Se rutin Försörjningsstöd mot återbetalning samt Socialnämndens delegationsordning.

Har ekonomisk hjälp lämnats i annat fall än som avses i 4 kap 1 § får socialnämnden återkräva hjälpen, om den utgetts under villkor om återbetalning. Ett beslut som avser ekonomisk hjälp som kan komma att återkrävas enligt denna paragraf ska vara skriftligt. Beslutet ska innehålla uppgift om den eller de omständigheter som enligt denna paragraf utgör grund för återbetalningsplikten. Beslutet ska delges den enskilde.

Se rutin Försörjningsstöd mot återbetalning samt Socialnämndens delegationsordning.

2 § Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som den enskilde har fått enligt 12 kap. 1 § endast

1. om det har lämnats
 - a) som förskott på en förmån eller ersättning,
 - b) till den som är indragen i en arbetskonflikt, eller
 - c) till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar, och
2. om beslutet om bistånd

a) har meddelats genom ett skriftligt beslut som har delgetts den enskilde, och
b) har innehållit uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsskyldighet. *Se rutin Försörjningsstöd mot återbetalning samt Socialnämndens delegationsordning.*

3 § Socialnämnden får kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som har lämnats enligt 12 kap. 2 § om beslutet om bistånd

1. har getts under villkor om återbetalning,
2. har meddelats genom ett skriftligt beslut som har delgetts den enskilde, och
3. har innehållit uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsskyldighet. **LAGT TILL DENNA**

3 § Vill socialnämnden föra talan om ersättning som en enskild inte återbetalar frivilligt för ekonomisk hjälp som avses i 1 eller 2 § eller för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap 1 § första eller andra stycket, ska talan väckas hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom. Talan väcks vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt.

Talan om ersättning får inte bifallas, om den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket. Lag (2009:836).

Se rutin Föra talan om återkrav samt Socialnämndens delegationsordning

Talan om återkrav eller ersättning

4 § Socialnämnden får väcka talan hos förvaltningsrätten om den enskilde inte frivilligt
1. betalar tillbaka ekonomiskt bistånd i enlighet med 1-3 §§, eller
2. ersätter kommunen för sådana utgifter som kommunen har haft enligt 32 kap. 2 § första eller andra stycket eller 3 § första stycket. *Se rutin Föra talan om återkrav samt Socialnämndens delegationsordning*

4 § Socialnämnden får helt eller delvis efterge den ersättningsskyldighet som avses i 1 och 2 §§ och i 8 kap 1 § första och andra styckena.

Se rutin Eftergift samt Socialnämndens delegationsordning.

5 § Talan enligt 4 § väcks vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt och inom tre år från det att kommunens kostnader uppkom.

Talan får inte bifallas, om den enskilde därigenom kan antas komma att sakna medel för att klara sin försörjning eller sina dagliga levnadskostnader eller om det annars finns synnerliga skäl. *Se rutin Eftergift samt Socialnämndens delegationsordning.*

11 kap. Handläggning av ärenden

14 kap. Handläggning av ärenden

Förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453)

1 § Denna förordning innehåller närmare föreskrifter om vilka uppgifter som Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen, Skatteverket och Pensionsmyndigheten ska lämna till socialnämnden enligt 11 kap. 11 §, 11 a § och 11 b § socialtjänstlagen (2001:453). Förordning (2009:1200).

2 § Socialnämnden har rätt att hos Centrala studiestödsnämnden ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. att en ansökan om studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har lämnats in
3. vilken form av studiestöd som har sökts, beviljats respektive betalats ut
4. för vilken tidsperiod studiestöd har sökts, beviljats respektive betalats ut
5. omfattningen av studiestöd i form av studiemedel
6. med vilket belopp studiestöd har beviljats eller betalats ut fördelat på form av stöd
7. med vilket belopp lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har beviljats eller betalats ut
8. datum för utbetalning av studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar
9. att beviljat eller utbetalt studiestöd i form av studiemedel avser studier på grundskolenivå.

3 § Socialnämnden har rätt att hos Försäkringskassan ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts
5. vilket belopp som har betalats ut
6. datum för utbetalning.

4 § Socialnämnden har rätt att hos en arbetslöshetskassa ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. beslut om rätt till arbetslöshetsersättning
3. att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in
4. med vilket belopp arbetslöshetsersättning har betalats ut eller ska betalas ut
5. vilka kalenderveckor och antal dagar utbetalning enligt 4 avser
6. datum för utbetalning av arbetslöshetsersättning
7. beslut om avstängning från rätt till ersättning enligt 43–43 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och beslut om frånkännande av rätt till ersättning enligt 46 § samma lag.

5 § Socialnämnden har rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. från och med vilken dag en person är anmäld eller inte längre anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen
3. en arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering
4. en persons rätt till etableringsersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare
5. med vilket belopp, under vilken period och i vilken omfattning etableringsersättning har beviljats

6. om ett beslut om etableringsersättning har ändrats

6 § Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. sammanlagda intäktsposter och överskott i inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1229)
3. belopp och datum för återbetalning av skatt enligt skatteförfarandelagen (2011:1244)

7 § Socialnämnden har rätt att hos Pensionsmyndigheten ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts
5. vilket belopp som har betalats ut
6. datum för utbetalning.

Övriga kontakter kräver samtycke

Sekretessen hävs om den enskilde samtycker till det. Den enskilde kan helt eller delvis häva sekretess som gäller till skydd för honom eller henne, om inte annat anges i Offentlighet och sekretesslag (2009:400) (OSL). Samtycke kan ges med förbehåll som inskränker mottagarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den. Ett samtycke är frivilligt och kan alltid återkallas av den enskilde.

Socialtjänsten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet. I första hand ska information hämtas från den enskilde själv.

JO har sagt att det är lämpligt att den enskilde och socialsekreteraren hos socialnämnden gemensamt diskuterar vilka kontakter som behövs för att utreda den enskildes behov av bistånd och att socialsekreteraren dokumenterar vad man kommit överens om. Ett förfarande som ger socialnämnden rätt att efter egen bedömning fritt ta utredningskontakter är olämpligt. Det kan vara till exempel att socialnämnden på ansökningsblanketten för ekonomiskt bistånd har ett generellt utformat samtycke som den enskilde ska ta ställning till. Ett annat handlingssätt strider mot grunderna i socialtjänstlagen och de principer som gäller för socialnämndens verksamhet. Ett samtycke kan därför inte vara ett krav för att få sin ansökan om ekonomiskt bistånd behandlad. I de fall socialnämnden kan få nödvändiga uppgifter direkt från den enskilde, kan det inte heller vara ett krav för att få rätt till bistånd.

Det måste vara klart vilket samarbete den enskilde gett samtycke till och samtycket ska dokumenteras. Utan samtycke får ärendet avgöras på de uppgifter som finns.

Grundläggande principer för individuell behovsprövning

Med ekonomiskt bistånd avses försörjningsstöd enligt 4-kap 12 kap 1 och 3 §§ socialtjänstlagen samt ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt enligt 4-kap 12 kap 1 § socialtjänstlagen.

Rätten till ekonomiskt bistånd bygger inte på inkomstbortfallsprincipen utan på en individuell behovsbedömning. Det skiljer ekonomiskt bistånd från de flesta andra svenska bidragssystem. Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen är den enda delen av de socialpolitiska systemen som är helt relaterad till det enskilda hushållets behov.

Rätt till ekonomiskt bistånd har den som vistas i kommunen och som inte själv kan försörja sig eller få behoven tillgodosedda på annat sätt. Den enskilde har i första hand ett eget ansvar att efter förmåga medverka till sin försörjning. Det innebär att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds.

När vuxna som har barn vänder sig till socialtjänsten med ansökan om ekonomiskt bistånd för sin försörjning ska barnets situation särskilt uppmärksammas och bedömas.

Den enskilde eller familjens behov av stöd och hjälp behöver utredas och klagöras för att den eller de ska kunna få hjälp att bli självförsörjande. Den enskildes resurser och behov ska framgå av utredningen. Socialsekreterare ska tillsammans med den enskilde ta reda på hur hans/hennes svårigheter ser ut, vad han eller hon kan och vill och på vilket sätt socialtjänsten kan ge bistånd till att avhjälpa svårigheterna.

Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas individuellt även om biståndet omfattar flera familjemedlemmar. Om biståndet omfattar en familj med två vuxna ska bådas behov prövas. Biståndet ska utformas i samförstånd med den enskilde eller båda vuxna i familjen.

Biståndet ska utformas så att det utöver att avhjälpa det aktuella behovet även underlättar för den enskilde att själv klara sin försörjning och livsföring i övrigt. Biståndet ska syfta till både hjälp till självförsörjning och hjälp till försörjning. Den enskilde eller de vuxna i familjen ska vara delaktig i planeringen av biståndets utformning och på vilket sätt det ges.

Som medlemmar i hushållet räknas makar, registrerade partners, sambor samt barn och ungdomar tom 20 år som föräldrarna är underhållsskyldiga för.

Föräldrar har underhållsskyldighet tills barnet fyller 18 år. Om barnet går i skolan efter denna tidpunkt är föräldrar underhållsskyldiga så länge skolgången pågår, dock längst tills barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning (7 kap 1 § föräldrabalken). Detta omfattar även gymnasieutbildning vid den kommunala vuxenutbildningen, också om den unge har fullföljt gymnasieskolan och läser vid kommunal vuxenutbildning för att få behörighet till högskolestudier.

Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Har barn tillgångar kan dessa beaktas när det gäller barnets egen del av försörjningsstödet. Tillgångar som i realiteten inte kan disponeras bör dock inte tas med vid bedömningen.

Vid bedömning och beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd sammanräknas gemensamma inkomster och kostnader för hushållets medlemmar. Ömsesidig underhållsskyldighet mellan

makar/sambor gäller i första hand. Undantag kan göras i de fall där den som söker ekonomiskt bistånd kan visa att den andre parten vägrar att bidra till försörjningen. I avvaktan på rättslig prövning kan bistånd utbetalas för att täcka ett tillfälligt hjälpbehov.

Om den ene av två makar är bosatt i annat land, ska hans eller hennes möjlighet att bidra till försörjning av familjen i Sverige utredas. Handlingar ska lämnas, som visar hur parten utomlands försörjer sig och om han/hon har tillgångar. Vilka handlingar som ska lämnas bedöms utifrån den aktuella situationen för den part som är bosatt i annat land. Om maken i Sverige inte medverkar i denna utredning kan ansökan om ekonomiskt bistånd avslås.

Om en person eller en familj som får ekonomiskt bistånd samtidigt har kontakt med annan enhet inom kommunens socialtjänst ska samarbete och samordning ske i det sociala arbetet så att en helhetssyn och tydlighet i ansvarsfördelning och planering av insatser uppnås.

Inriktning

Det sociala arbetet inom Socialtjänst – Ekonomiskt bistånd utgår från olika perspektiv:

Förändringsperspektivet innebär att den enskilde genom stödjande och kompetenshöjande insatser kan frigöra egna resurser och öka sin förmåga att försörja sig.

Försäkringsperspektivet innebär att den enskilde utifrån sina resurser tar ansvar för sin egen försörjning och efter bästa förmåga gör vad han kan för att försörja sig men behöver kompletterande försörjningsstöd för att uppnå en skälig nivå.

Omsorgsperspektivet innebär, att den enskilde har stora arbetshinder, som medför att krav på förändring inte ställs *för närvarande*, och att behovet av försörjning inte heller kan tillgodoses på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd.

Myndighetsutövningen ska präglas av följande synsätt:

- Barnens bästa
- Helhetssyn
- Respektfullt bemötande
- Information som är tillräcklig för att den enskilde ska kunna ta tillvara sina rättigheter
- Delaktighet
- Tillgänglighet
- Rättssäkerhet
- Snabb och effektiv utredning och handläggning

Samverkan

Om den enskilde behöver insatser från andra samhällsorgan också ska socialnämnden samverka med dem (3-kap 5 § SoL) (10 kap. 3 §) Huvudregeln är att den enskilde måste ha gett sitt samtycke till samarbetet och till informationsöverföringen mellan socialnämnden och andra myndigheter.

Samverkan innebär ett gemensamt arbete för ett bestämt syfte och mål. Syftet med att samverka är att samordna insatser för enskilda som behöver ekonomiskt bistånd av olika skäl. Samverkan hör ihop med att ha ett helhetsperspektiv på den enskildes situation vilket förutsätter att socialnämnden samarbetar med andra på olika sätt.

Samverkan innebär också att efter noggrann kartläggning och utredning utarbetar myndigheterna tillsammans med den enskilde en gemensam arbetsplan som ska leda till en så bra lösning som möjligt och en förändrad situation.

Villkor för bistånd

Socialtjänsten får ställa krav på den enskilde att göra vad han eller hon kan för att försörja sig och öka sina möjligheter att bli självförsörjande. Det kan gälla att aktivt söka arbete, delta i Arbetsförmedlingens program eller att genom kommunal praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet öka sina möjligheter till anställning. Det kan också innebära att den enskilde medverkar i arbetsrehabiliterande åtgärder för att på längre sikt kunna leva ett självständigt liv. De krav som socialtjänsten ställer på den enskilde ska vara rimliga såväl utifrån den enskildes personliga förutsättningar och det omgivande samhället.

Beslut

Varje ansökan ska dokumenteras och avgöras genom ett beslut. Utredningen ska leda till ett förslag till beslut och beslutet ska fattas av någon som är behörig enligt den delegationsordning som socialnämnden antagit. Det beslut som fattas ska motsvara den enskildes ansökan, och det måste klart framgå vad den sökande beviljats eller avslagits. Lagrum för beslutet ska anges, och beslutet ska tydligt motiveras. Om ansökan avslås, ska skriftligt beslut och besvärshänvisning lämnas. Vid beslut om avslag ska ställning tas till den enskildes rätt till reducerat ekonomiskt bistånd, nödprövning, – om den enskilde ansöker om det.

Genomförandeplan

För personer som bedöms få behov av ekonomiskt bistånd längre tid än tre månader ska en genomförandeplan upprättas i samråd med den enskilde. Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats. Genom planen tydliggörs både för den enskilde och för personalen vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur. Planen ska beskriva mål (dvs. vad den enskilde vill uppnå ifråga om förändring), medel och planering för att nå målet, syftet med insatsen/insatserna samt på vilket sätt och när uppföljning ska ske. Det ska framgå av planen vad den enskilde ska uppfylla för villkor för att få bistånd.

Barnperspektivet

Barnperspektivet grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter, som antogs av generalförsamlingen 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen 29 juni 1990, vilket innebär att man förbundit sig att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. I Sverige omfattar konventionen alla barn och ungdomar under 18 år. Konventionen kan sammanfattas med orden "barn ska respekteras".

I socialtjänstlagens 4 kap 2 § 3 Kap 1 § anges, att hänsyn ska tas till barnets bästa vid beslut om åtgärder som rör barn. Ett barnperspektiv ska därför alltid finnas när det gäller frågor som rör ekonomiskt bistånd för barnfamiljer.

I beslut som rör ekonomiskt bistånd är det angeläget att ha ett barnperspektiv. Utsatta grupper ska särskilt beaktas, exempelvis barn som lever i familjer där det förekommer missbruk och/eller psykisk ohälsa eller i familjer med ekonomisk utsatthet.

När barnfamiljer får långvarigt behov av ekonomiskt bistånd ska barnets situation särskilt uppmärksammas. Särskild vikt ska läggas vid vilka konsekvenser familjens behov av biståndet får för barnet, t ex i vilken mån det påverkar barnets möjligheter att ha ett aktivt liv utanför hemmet och skolan.

Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 4 kap 1 § 2 Kap 1 § socialtjänstlagen föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grunder ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Människor som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas på ett likvärdigt sätt.

Jämställdhetsperspektivet ska ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom nämndens alla verksamheter. Vid bedömning av rätten till bistånd och av vad som behövs för att den sökande ska klara sin egen försörjning ska kvinnor och män erbjudas likvärdig bedömning och likvärdiga insatser utifrån deras behov och förutsättningar.

Även flickor och pojkar ska bedömas på ett likvärdigt sätt när det gäller beslut som berör barnen. Socialtjänsten ska vara särskilt uppmärksam på att både flickor och pojkar ska få samma möjligheter till bland annat fritidsaktiviteter.

Våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. En övervägande del av våld i nära relationer är riktat mot kvinnor och barn, det sker oftast i hemmet och utövas av män i nära relation. Det förekommer i alla samhällsklasser och åldersgrupper. Det finns även män som utsätts för våld i nära relationer och mellan parter av samma kön. I 5 kap 11 § 13 kap 1 § socialtjänstlagen anges att socialtjänsten ska verka för att de som utsätts för brott och dessas anhöriga får stöd och hjälp. Socialtjänsten ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

För att förebygga våld och andra övergrepp i nära relationer infördes den 1 augusti 2021 nya bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), (2025:400) SoL, hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL, patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL, och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL.

Därutöver infördes från den 1 juli 2021 ett nytt brott, barnfridsbrott, som innebär att det är straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relationer.

Alla anställda inom socialförvaltningen ska ha god kännedom om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation. Kunskapen ligger till grund för att förebygga våld i nära relationer och särskilt uppmärksamma kvinnor som utsätts för våld och barn som upplevt våld samt säkerställa att de får stöd och hjälp

Det övergripande målet är att våld i nära relation ska upphöra i Katrineholm. Våldsutsatta och våldsutövare ska erbjudas råd, stöd och hjälp av god kvalitet. I detta arbete förutom att samverka och samarbeta med andra enheter på socialförvaltningen har enheten för ekonomiskt bistånd upprättat en rutin för hur vi aktivt ska jobba för att upptäcka och känna igen signaler för en eventuellt våldsutsatt.

Se rutiner för våld i nära relation.

Relationsvåldsteamet kommunens resurs för våld i nära relationer

Där ges stöd för kvinnor och män som blir utsatta för våld i sin relation. Relationsvåldsteamet erbjuder samtal för både kvinnor och män, och hjälper till att ta kontakt med andra

myndigheter. Stödgrupper kan erbjudas för kvinnor, barn och ungdomar samt stöd för män som vill ändra sitt beteende.

Relationsvårdsteamet samarbetar bl.a. med polisen, åklagare, socialtjänsten, kvinnojouren, brottsofferjouren och familjerådgivningen. Socialtjänstens personal som i sin verksamhet kommer i kontakt med våldsutsatta kan hänvisa och hjälpa till med att etablera kontakt med Relationsvårdsteamet.

Kompetenshöjande verksamhet

Enligt 4 kap 12 kap 4 § SoL får socialtjänsten begära att den som får försörjningsstöd, och som inte kan erbjudas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd genom arbetsförmedlingen, ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Samråd ska ske med arbetsförmedlingen innan beslut fattas.

Den kompetenshöjande verksamheten ska vara individuellt utformad och det innebär att socialnämnden inte kan kräva deltagande i sådan verksamhet från första dagen som bistånd ges för. Den enskildes förutsättningar och behov måste utredas. Även JO har konstaterat att socialnämnden inte kan anvisa en enskild praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet innan ansökan om ekonomiskt bistånd prövats och den enskildes behov av kompetenshöjande verksamhet är utredd (JO:s beslut den 21 mars 2012, dnr 1859-2011).

Verksamheten ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar. Det ska vara ett led i en medveten strategi för att förbättra den enskildes förutsättningar att komma in på den reguljära arbetsmarknaden eller en utbildning. Det finns ingen tidsgräns för hur lång en period med praktik eller kompetenshöjande verksamhet får vara utan det kan avgöras med hänsyn till den enskildes individuella situation. Men den ska vara tidsbestämd, den enskilde ska veta när den upphör.

Verksamheten är generellt inte avsedd för personer som behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd, och som bedöms ha goda förutsättningar att inom rimlig tid få ett arbete eller en arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom ramen för de ordinarie systemen. Den är heller inte tänkt att tillämpas på till exempel personer med problem av mer personlig natur.

Socialtjänstens åtgärder får inte ersätta de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

Vägran eller nedsättning av ekonomiskt bistånd

Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan fortsatt ekonomiskt bistånd vägras (helt avslås) eller nedsättas (reduceras) med stöd av 4 kap 12 kap 5 § SoL. Innan beslut fattas ska den enskildes behov och förmåga att medverka noggrant utredas. Vid enstaka ogiltig frånvaro reduceras det ekonomiska biståndet med ett dagsbelopp per utebliven dag. Beslut att vägra eller reducera det ekonomiska biståndet kan också fattas enligt 4 kap 1 § SoL 12 kap 1 § SoL Detta avser alla fall där insats enligt 4 kap 4 § SoL 12 kap 4 § SoL inte är aktuell.

Olika hushållstyper och beräkning av vissa kostnader

Hushållsgemenskap men ej sambor

Hushållsgemenskap innebär att fler personer – utan att leva under äktenskapsliknande förhållanden – stadigvarande delar bostad på sådant sätt att flerpersonshushållets ekonomiska fördelar kan utnyttjas. Det kan gälla vuxet barn och föräldrar, syskon, vänner eller andra.

Riksnormens belopp för gemensamma hushållskostnader blir därför lägre per individ i de fall hushållsgemenskap finns.

Även boendekostnaderna påverkas av om de som delar bostad lever i hushållsgemenskap eller inte

Se avsnitt Boendekostnader och boendestandard.

Personer som anses ingå i en hushållsgemenskap

- förälder som bor hos vuxet barn
- vuxet barn som slutat gymnasiet och bor kvar i föräldrahemmet
- andra vuxna som delar bostad och hushållskostnader

Beräkning av personliga kostnader och hushållskostnader

För den som delar bostad och lever i hushållsgemenskap med övriga i bostaden beräknas de personliga kostnaderna som för *ensamstående vuxen* och hushållskostnaderna till en *andel av* beloppet för den *aktuella hushållsstorleken*.

Sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden (sambor)

Vuxna personer som oavsett kön lever under äktenskapsliknande förhållanden likställs i ekonomiskt biståndssammanhang med gifta makar och beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd görs på samma sätt som för dessa.

Gifta makar – ej sammanboende

Makar och registrerade partners är ömsesidigt underhållsskyldiga oavsett om de lever ihop eller inte. Om en av dem ansöker om ekonomiskt bistånd ska i första hand makarnas försörjningsansvar gentemot varandra gälla. Den *gemensamma* inkomsten ska ligga till grund för bedömningen om rätt till ekonomiskt bistånd, och hänsyn tas inte till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll (t ex räknas hyra för endast en bostad). Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt. Ekonomiskt bistånd kan också beviljas den som är utsatt för våld eller hot om våld – utan att hänsyn tas till den ömsesidiga underhållsskyldigheten.

Gifta makar – med betänketid efter skilsmäsoansökan

Makars underhållsskyldighet gäller även under betänketiden, oavsett om de då bor tillsammans eller inte.

Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt.

Ekonomiskt bistånd kan också beviljas den som är utsatt för våld eller hot om våld från make/maka – utan att hänsyn tas till den ömsesidiga underhållsskyldigheten.

Gifta makar – ena maken bosatt utomlands

Den ömsesidiga underhållsskyldigheten gäller också när den sökande är gift med person som fortfarande är bosatt utomlands. Båda makarnas ekonomiska situation ska därför utredas vid

ansökan om ekonomiskt bistånd. Om nödvändiga handlingar inte lämnas kan avslag ges på ansökan. Ekonomiskt bistånd kan efter ansökan om nödprövning beviljas.

Underårig som blir förälder

En underårig som blir förälder är underhållsskyldig för sitt barn. Om den underårige inte själv har tillräckliga medel för att försörja sitt barn, kan den underårige ansöka om ekonomiskt bistånd för dessa kostnader. I sådana fall öppnas ett eget ärende på den underårige och dess barn, och rätten till bistånd utreds på sedvanligt vis. Den underåriges föräldrar har kvar underhållsskyldigheten för sitt eget barn tills hon/han fyller 18 år. Om barnet går i skolan efter denna tidpunkt, kvarstår underhållsskyldigheten så länge skolgången pågår, dock längst tills den unge fyller 21 år. Det ska därför utredas om föräldrarna kan bidra till den underåriges försörjning, och den underåriges norm ska i sådana fall reduceras med motsvarande summa som föräldrarna bidrar med. Observera att förälders medgivande behövs innan ansökan behandlas om den som ansöker är underårig.

Om den underåriges föräldrar ansöker om ekonomiskt bistånd ska den underårige inte medräknas i hushållet. Att räkna med den underårige och dennes barn i de gemensamma kostnaderna kan däremot fortfarande vara aktuellt.

Ungdom som ingår äktenskap

Vid äktenskap övertar maken/makan den primära underhållsskyldigheten för den som fortfarande går i skolan och är under 21 år. Om maken/makan inte kan fullgöra underhållsskyldigheten är den unges föräldrar i stället (sekundärt) underhållsskyldiga för sitt barn så länge skolgången pågår.

Beräkning av ekonomiskt bistånd

I normalfallet beräknas hushållets godtagbara kostnader utifrån utgifter för den innevarande perioden, dvs. icke förfallna kostnader. Som godtagbara kostnader räknas dels de behovsposter som ingår i försörjningsstödet, dels behovsposter för *livsföring* **levnadskostnader** i övrigt som framgår av riktlinjerna. Även andra behov utöver vad som framgår av riktlinjerna kan efter individuell behovsprövning godtas.

För nybesök räknas i normalfallet *inte* inkomster som utbetalats för period före ansökningsmånaden. Sådana inkomster kan i vissa fall medräknas, t.ex. om inkomsterna varit mycket höga eller avsedda för en längre period, eftersom den enskilde har ett eget ansvar att planera sin ekonomi. Inkomster för period före ansökningsmånaden kan också medräknas i de fall den sökande **tidigare varit aktuell på ekonomiskt bistånd och haft kännedom om riksnormen** haft kännedom om Katrineholms kommuns riktlinjer eller om man kunnat förutse minskad inkomst.

Handlingar som styrker inkomster och utgifter för två månader före ansökningsmånaden bör uppvisas för att korrekt bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd ska kunna göras

Vid nybesök ska hänsyn tas till att en person som saknar kunskap om kommunens norm för ekonomiskt bistånd inte kan förväntas leva på denna nivå före ansökan. Ekonomiskt bistånd är avsett att utgöra en kortsiktig försörjningskälla och nivån förutsätter att människor före och efter biståndsperioden har möjligheter att leva på en högre nivå än ekonomiskt biståndsnormen.

Hushåll som varit långvarigt bidragsberoende (sex månader) kan ha rätt till jobbstimulans. Om hushållet efter en tid åter blir beroende av ekonomiskt bistånd ska det överskott som kan ha uppstått inte räknas som normöverskott som påverkar rätten till bistånd eller beräkningen. Om

det finns ett normöverskott när jobbstimulansen räknats bort kan det beaktas i samband med normberäkningen. *För mer information, se rutiner för Jobbstimulans.*

För hushåll som är berättigade till ekonomiskt bistånd läggs i normalfallet riksnormens belopp ihop med godkända belopp för tilläggskostnader. Från denna summa avräknas hushållets samlade inkomster och mellanskillnaden utgör det belopp som ska beviljas.

Som inkomst räknas i normalfallet utbetalt nettobelopp. Undantag:

- vid löneavdrag för förmåner (t ex lunchkuponger, p-plats) räknas avdraget belopp som inkomst
- vid avdrag på lön eller annan ersättning för ogiltig frånvaro ges avslag på komplettering till full norm (beräknad på nettobeloppet) med motivering att behovet hade kunnat tillgodoses genom inkomst av arbete. Beviljat ekonomiskt bistånd reduceras med det belopp som dragits av för ogiltig frånvaro.
- vid utmätning i lön eller annan ersättning, har den enskilde inte rätt till ekonomiskt bistånd eftersom han eller hon har rätt till förbehållsbelopp som täcker alla nödvändiga kostnader.
- vid behov av pengar till t ex tandvård, ökad boendekostnad mm, ska den enskilde hänvisas till Kronofogdemyndigheten.

Som inkomst räknas t ex:

- normöverskott för period före ansökningsmånaden kan *i vissa fall* räknas som inkomst vid ny ansökan
- normöverskott för period före ansökningsmånaden räknas i normalfallet som inkomst i pågående ärende
- lön, arvode, sjuk-/aktivitetsersättning, sjukpenning, föräldrapenning, del av vårdbidrag,
- avgångsvederlag
- etableringsersättning
- pension, äldreförsörjningsstöd, barnpension (inklusive eventuellt ATP-belopp) barntillägg m m,
- tilläggspension, livränta
- övriga försäkringsersättningar/tjänsteinkomster, exempelvis AGS, TGL
- underhållsstöd, underhållsbidrag
- barnbidrag, studiebidrag, flerbarnstillägg
- bostadsbidrag, bostadstillägg
- vårdnadsbidrag
- studiehjälp, studiemedel, tilläggs lån
- den del av hemmaboende barns (under 18 år) och skolungdomars (under 21 år) inkomst av eget arbete som överstiger ett helt basbelopp per kalenderår
- den del av ungdomars (skolungdom över 18 och under 21 år) inkomst av eget arbete, som överstiger ett helt basbelopp per kalenderår – om ungdomen är placerad på Klivets stödboende
- arbetslöshetsersättning (grundbelopp eller inkomstrelaterad ersättning), aktivitetsstöd
- försäkringsersättning beroende på skadefall

- familjebidrag (vid värnplikt)
- uttryckningsbidrag (värnplikt, kriminalvård)
- skadestånd med visst undantag – se nedan
- överskjutande skatt
- arv, vinster, avkastning av kapital samt penninggåvor
- realiserbara tillgångar
- sparmedel

Som inkomst räknas inte

- handikappersättning som avser merkostnader på grund av funktionsnedsättning, till exempel merkostnadsersättning
- omkostnadsersättning till uppdragstagare (t ex familjehem, kontaktperson/-familj)
- hemmaboende barns (under 18 år) och skolungdomars (under 21 år) inkomst av eget arbete upp till ett basbelopp per kalenderår
- behovsprövat extra tillägg till studiebidrag för hemmaboende skolungdom eller ensamkommande flyktingungdom
- inackorderingstillägg för gymnasieelever som studerar på annan ort (boendekostnaden på studieorten räknas inte med som godtagbar utgift, den ska täckas av inackorderingstillägget)
- lärlingsersättning från CSN
- habiliteringsersättning (utgår till person som deltar i daglig verksamhet LSS-beslut)
- försäkringsersättning som avser kompensation för ekonomiska förluster (t ex vid inbrott)
- skadestånd som är avsett att bekosta långvariga och kostsamma behandlingar
- stipendier och fondmedel som är avsedda för ett visst ändamål, t ex en resa, eller som uppmuntran till skolelever
- Jobbstimulans, 25 procent av nettoinkomst för personer berättigad till Jobbstimulans. Se avsnitt Jobbstimulans.

Skatteåterbäring

Skatteåterbäring räknas som en inkomst för den enskilde. I det fall den enskilde har skulder hos Kronofogden kommer Skatteverket i första hand överföra skatteåterbäringen till Kronofogden för att betala skulden. Är den överskjutande skatten mer än skulden utbetalas resterande belopp av Skatteverket.

Skatteåterbäring för hemmaboendebarn (under 18 år) och skolungdomar (under 21 år)

Av 4 kap. 1 a § SoL 12 kap 9 § SoL följer att hemmavarande barns inkomster av eget arbete och hemmavarande skolungdomars inkomster av eget arbete, om skolungdomarna är under 21 år, inte ska beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 4 § 9 §. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlik grundutbildning. Sådana inkomster får dock beaktas vid tillämpning av 4 § 9 § till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Skatteåterbäring som avser för höga skatteavdrag på inkomst av tjänst är att likställa med inkomster från eget arbete. Inkomsten får därmed inte beaktas vid bedömningen av de sökandes rätt till bistånd, i den mån de inte överstiger ett prisbasbelopp.

För att kunna göra en bedömning i fråga om ungdomens inkomster ska beaktas i den delen som avser ungdomens del av normen ska vi i regel begära in ungdomens skattedeclaration. Om skatteåterbäringen tillsammans med föregående års inkomst överstiger ett prisbasbelopp ska överstigande del räknas in som inkomst för den delen som det avser ungdomens riksnorm.

Realiserbara tillgångar

Realiserbara tillgångar (även utomlands) kan t ex vara tomtmark, skog, kapitalvaror, motorfordon, husvagn, smycken, tavlor, aktier och obligationer mm. Även privat pensionssparande kan i vissa fall vara realiserbar tillgång.

Förbehåll i testamente kan innebära att ärvda tillgångar inte alltid är realiserbara. Bedömning görs från fall till fall.

Villa och bostadsrätt ska i normalfallet ses som realiserbar tillgång om behovet av ekonomiskt bistånd inte är tillfälligt eller kortvarigt. Med kortvarigt avses som regel en period som understiger tre sammanhängande månader, dock längst sex månader.

Den enskilde ska i första hand realisera sina tillgångar innan rätt till ekonomiskt bistånd föreligger. Ibland kan den enskilde behöva skäligt rådrum innan en försäljning kan genomföras. Hur lång tid som krävs för detta beror på tillgångens art.

Vid ett tillfälligt, kortvarigt hjälpbehov kan den enskilde, i den mån det finns värdefulla tillgångar, själv lösa sin tillfälliga kris genom att pantsätta värdeföremål.

Bil bedöms i normalfallet vara en realiserbar tillgång. Detta gäller även avställda bilar och andra fordon. Krav på försäljning görs utifrån en individuell bedömning. Skäligt rådrum för försäljning måste ges (1 – 2 månader) beroende på hur marknaden ser ut. Om inköp av bilen har finansierats genom lån via bilfirma ska skulden först lösas innan pengarna används för familjens försörjning.

Bil innehav kan godtas om det finns synnerliga sociala, fysiska eller psykiska skäl. Om klienten har ett funktionshinder anpassad bil bör bilen inte bedömas som en realiserbar tillgång. Det gäller under förutsättning att klientens transportbehov inte kan tillgodoses genom färdtjänst istället.

En godtagbar summa är högst 35 % 30 % av prisbasbeloppet. Om bilen har ett högre värde kan krav ställas på byte till billigare bil. Bilinnehav godtas i de fall Försäkringskassan har beviljat bilstöd. *Se rutiner kring bilinnehav/Fordonsinnehav.*

Sparmedel

I normalfallet ska sparmedel vara förbrukade innan rätt till ekonomiskt bistånd föreligger.

I undantagsfall kan sparmedel accepteras framförallt för personer som under längre tid varit bidragsberoende eller levt på en nivå under och/eller på ekonomiskt bistånds norm. Det gäller medel som sparats för att bekosta mer sällan förekommande utgifter, t ex möbelinköp eller tandvård.

I normen finns vissa budgetposter som kräver ett visst sparande, exempelvis till telefon och kläder mm. Vilket sparbelopp som kan godtas utan att påverka rätten till ekonomiskt bistånd bedöms individuellt.

Ålderspensionärers sparade medel (motsvarande ett halvt basbelopp) till egen begravning räknas inte som inkomst vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Minderåriga barns sparmedel – *Se avsnitt Hemmaboende barns- och skolungdomars inkomster och tillgångar.*

Handikappersättning och merkostnadsersättning

Handikappersättning för merkostnader

Kan sökas from 1 juli det år man fyller 19 år om man har merkostnader pga. sjukdom eller funktionsnedsättning.

Merkostnadsersättning

Merkostnadsersättning för barn kan sökas för barn som man är underhållsskyldig för. Vuxna kan söka merkostnadsersättning själva.

Se vidare www.forsakringskassan.se.

I handikappersättning och merkostnadsersättning kan ingå kompensation för ett flertal olika merkostnader, t ex färdtjänst, specialkost samt läkarvård och medicin upp till högkostnadsskydd. Kontroll bör därför alltid göras hos Försäkringskassan. Begär in underlag i form av beslut från den enskilde.

För kostnader som ersätts via handikappersättning och merkostnadsersättning ska ekonomiskt bistånd inte beviljas.

Hemmaboende barns- och skolungdomars inkomster och tillgångar

Barn är aldrig försörjningsskyldiga för sina föräldrar och syskon, och barnets inkomster kan därför inte användas till övriga familjens försörjning. Vissa inkomster och tillgångar (t ex barnpension, arv, inkomst av kapital) ska användas till barnets eller skolungdomens egen försörjning.

Arbetsinkomst

Enligt 4 kap 1 a § 12 kap 9 § socialtjänstlagen gäller att:

- hemmavarande barn (under 18 år) och skolungdom (under 21 år) får tjäna upp till ett basbelopp per kalenderår utan att inkomsten påverkar barnets del av familjens ekonomiska bistånd
- Som skolgång räknas grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig grundutbildning.

Kapital och övriga tillgångar

Barn och skolungdomar bör kunna ha sparmedel upp till 15 % av basbeloppet utan att det påverkar beräkning av ekonomiskt bistånd. Därutöver kan sparade medel medräknas som inkomst till barnets egen försörjning. Om ett barn har tillgångar som föräldrarna inte kan förfoga över, bör det inte påverka föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet. Detta gäller t ex bankmedel som står under överförmyndarens kontroll, om överförmyndaren inte ger sitt samtycke till uttag.

Försörjningsstöd (12 kap 7 § socialtjänstlagen)

Riksnorm (4 kap 3 § 1 st 1 p socialtjänstlagen) (12 kap 7 § socialtjänstlagen)

Riksnormen specificeras i 4 kap 3 § första stycket 12 kap 7 § SoL. Riksnormens nivåer och konstruktion fastställs årligen av regeringen. Riksnormens nivåer för olika åldrar och familjetyper framgår av beloppsbilagan.

Riksnormen omfattar budgetposter för personliga kostnader:

- livsmedel
- kläder och skor
- fritid och lek
- hälsa och hygien
- barn- och ungdomsförsäkring

Samt för gemensamma hushållskostnader

- förbrukningsvaror
- dagstidning
- telefon
- TV-avgift

Livsmedel

Beräkningarna utgår från en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all tillredning sker i hemmet. Hänsyn har tagits till ensamhushållens dyrare kostnader.

Kläder och skor

Beloppet beräknas täcka det vardagliga behovet av kläder och skor under året samt skoreparationer och en del tillbehör som väska, klocka, paraply.

Lek och fritid

Avser kostnader för aktiviteter som det är rimligt att alla får möjligheter till, exempelvis biobesök, lyssna på musik och läsa böcker, viss motion och kultur. Huvudregeln är att cykel ingår i posten lek och fritid. För mer information om cykel, se avsnitt om Cykel under Livsföring i övrigt.

Kostnader för semester och dyrare fritidsintressen ingår inte i beräkningarna. Bistånd till träning på recept beviljas vanligtvis inte utöver det som ingår i riksnormen för vuxna i posten lek och fritid.

Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien som tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd, hårklippning m.m.

Förbrukningsvaror

Avser kostnader för rengöring av bostaden, skötsel och vård av kläder, skor m.m.

Dagstidningar, telefon, mobiltelefon

Kostnader för helårsprenumeration på en dagstidning, abonnemangs- och samtalsavgift för telefon, mobiltelefon samt brevpapper och frimärken ingår.

Friditkort

Beslut om fritidskort får inte påverka beräkningen av försörjningsstöd.

Reducerad norm (4 kap 3 § 2 st 12 kap 7 § socialtjänstlagen)

Reducerad norm kan enligt 4 kap 3 § 2 st 12 Kap 7 § SoL användas vid tillfälliga behov, akuta behov eller då den enskilde inte har vissa kostnader som omfattas av riksnormen, eller dessa är lägre än den nivå som riksnormen utgår ifrån. Om den enskilde har för avsikt att endast vara en kortare tid i vistelsekommunen kan reducerad norm i form av matpengar beviljas. Reducerad norm kan även användas då den enskilde uppenbart inte använder biståndet till vad det är avsett för.

Förhöjd norm (4 kap 3 § 2 st 12 kap 7 § socialtjänstlagen)

Om det finns särskilda skäl kan kostnaderna enligt 4 kap 3 § 2 st 12 Kap 7 § SoL beräknas till en högre nivå än riksnorm. Förhöjd norm används i vissa fall för personer som pga. sjukdom eller handikapp har kostnader som inte ryms inom ramen för riksnormens schabloniserade nivå och som inte ersätts på annat sätt. Om den enskilde har tillfälligt höga kostnader, t ex för livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott. *Se SOSFS 2009:23*

Specialkost

När en person har behov av specialkost kopplat till medicinska skäl som medför merkostnader och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt så kan bistånd utgå i form av kosttillägg. Bistånd till merkostnader för specialkost av andra skäl, exempelvis ideologiska, beviljas inte. Skälet till behov av särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. *Se rutiner för kosttillägg.*

Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

Övrigt försörjningsstöd – skäliga kostnader (4 kap 3 § 1 st 2 p 12 kap 7 § socialtjänstlagen)

Skäliga, faktiska kostnader ska utgå för att täcka vissa bestämda behovsposter inom ramen för försörjningsstödet. Den faktiska kostnaden per månad för dessa utgifter läggs, i vissa fall med begränsningar som framgår av riktlinjerna, till riksnormen.

Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare inkomster enligt avsnittet om "Beräkning av ekonomiskt bistånd" samt väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter.

Extra klädbidrag

Bistånd till inköp av kläder och skor prövas separat och beviljas med beloppet för motsvarande post i riksnormen. Detta kan vara aktuellt exempelvis vid institutionsvistelse eller vid kraftig vikt upp- eller nedgång på grund av hälsoskäl. Biståndet till kläder och skor kan beräknas utifrån posten för kläder och skor för 2-3 månader, beroende på årstid och sökandens behov.

Vid ansökan om kläder till begravning får en individuell bedömning göras utifrån vad den enskilde äger. Bistånd kan beräknas utifrån posten för kläder och skor för en månad.

Akuta hjälpbehov

Bistånd i akuta nödsituationer (nödprövning) kan beviljas även om rätt till försörjningsstöd i övrigt inte föreligger. Den som saknar medel till *uppehälle, hyra, el eller medicin* kan beviljas ekonomiskt bistånd för att avhjälpa eller förhindra, akut nödsituation, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Detta gäller även om den sökande förbrukat inkomster som överstiger ekonomiskt biståndsnormen.

Ansökan om bistånd till *skulder* som orsakar att nödsituation uppstår kan beviljas endast om det är enda möjligheten för den enskilde att uppnå en skälig levnadsnivå.

Om det finns barn i familjen ska i samband med bedömning särskilt utredas hur barnets/barnens situation påverkas om bistånd inte beviljas.

Bistånd som beviljas enligt **4 kap 1 § 12 kap 1 § SoL** i akut situation kan i vissa fall vara förenat med återbetalningsskyldighet enligt **9 kap 2 § 1 st 33 kap 2 § SoL** om den enskilde har inkomster som är intjänade eller avsedda för ansökningsperioden, men som ännu inte utbetalats och om betalningsförmåga bedöms föreligga, dvs. om den sökandes egna inkomster överstiger ekonomiskt biståndsnormen. *Se RÅ 1995 ref 56.*

Arbetsresor

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd för arbetsresor är huvudprincipen att bevilja resekostnader för det billigaste färd sättet. T ex busskort eller andra allmänna kommunikationer. I fall där det inte går att använda allmänna kommunikationer pga. av geografisk belägenhet eller arbetstider kan ersättning för resor med bil beviljas.

Arbetsresor ska då beviljas med 25 kr/mil **motsvarande Skatteverkets nivå för bilersättning** för att även täcka kostnad för skatt, försäkring och besiktning. Denna bedömning gäller i de fall då insatsen pågår över tid och bedömningen är att insatsen/utbildningen gör personer mer attraktiv på arbetsmarknaden eller insatsen/praktik bedöms leda till ett arbete som gör personen självförsörjande.

När Arbetsförmedlingen beviljat ersättning för bilresor till utbildningar (programresor) räknas på samma sätt som ovan kostnad per mil. Den summan läggs som godtagbar utgift för resor och beloppet som Arbetsförmedlingen betalar ut i resekostnad och räknas som inkomst. Detta med anledning att Arbetsförmedlingen i regel betalar ut ersättning i efterskott.

Se rutiner för Arbetsresor

Skälig boendekostnad boendekostnad och boendestandard

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare i Katrineholms kommun har möjlighet att kosta på sig. Utgångspunkt för boendekostnader är de hyresnivåer som Försäkringskassan har för skälig kostnad för en medelstor kommun.

Vid bedömning av skälig boendekostnad tas hänsyn till hyrans storlek, bostadens storlek och standard samt bostadssituationen i Katrineholms kommun.

Vad som bedöms vara skälig bostadsstorlek och boendestandard påverkas av familjens sammansättning, barnens ålder och kön och andra sociala samt medicinska faktorer och eventuell funktionsnedsättning. Hänsyn ska också tas till barns behov av utrymme. Detta gäller även för de barn som vistas i bostaden endast under umgängestid.

För ensamstående kan möblerat rum eller andrahandsboende anses vara skälig boendestandard.

Vid bedömning av skälig boendekostnad tas hänsyn till hyrans storlek, bostadens storlek och standard samt bostadssituationen i Katrineholms kommun. När bedömning görs om vad som är skälig boendekostnad ska den sättas i relation till hyresnivån hos allmännyttan och andra större bostadsföretag på orten samt vad en låginkomsttagare på orten kan anses ha råd med. Vad som bedöms vara skälig bostadsstorlek och boendestandard påverkas även av familjens sammansättning, barnens ålder och kön och andra sociala samt medicinska faktorer och eventuell funktionsnedsättning. Hänsyn ska också tas till barns behov av utrymme. Detta gäller även för de barn som vistas i bostaden endast under umgängestid. För ensamstående kan möblerat rum eller andrahandsboende anses vara skälig boendestandard.

För att göra en bedömning av vad en skälig boendekostnad är i Katrineholms kommuns har kontakt tagits med de största bostadsbolagen i Katrineholms kommun för att få information om genomsnittliga hyreskostnader för lägenheter i storlekarna 1-5 rum och kök.

Boendekostnad

Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad tillämpas vid bedömning av rätten till bistånd. *Summorna framgår av Försäkringskassans författningssamling, "övriga kommuner"*

Den genomsnittliga boendekostnaden enligt föreskrifterna ovan ska vara vägledande när en person söker ett första boende eller vid byte till annan lägenhet

Vid bedömning av rätten till bistånd gällande boendekostnad ska rutinen "vägledning om skälig boendekostnad och högsta godtagbara hyra" tillämpas. Beslut om boendekostnad utöver skälig nivå ska enligt delegationsordningen fattas med 1:e socialsekreterare och omprövas var sjätte månad

Beräkning av boendekostnad/hyresdel vid hushållsgemenskap. För personer som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren (se avsnitt *Olika hushållstyper och Beräkning av ekonomiskt bistånd*) beräknas boendekostnaden enligt Försäkringskassans föreskrifter om beräkning av boendekostnader.

Boendekostnaden utgör den andel av bostadsinnehavarens boendekostnad, som motsvarar det antal rum som den sökande disponerar i förhållande till det totala antalet rum i bostaden. Varje rum beräknas som två enheter och köket som en enhet.

Boendekostnad vid kort- och långvarigt biståndsbehov

Vid ett kortvarigt biståndsbehov bör som regel den faktiska boendekostnaden godtas. Med kortvarigt avses en period om maximalt tre sammanhängande månader.

Om boendekostnaden bedöms vara för hög i förhållande till vad som är skäligt för det aktuella hushållet är det rimligt att vid längre tids bidragsbehov ställa krav på byte av bostad. Hänsyn måste tas till om ett bostadsbyte är möjligt att genomföra eller om det är möjligt att på annat sätt sänka boendekostnaden. För byte av bostad ska ges skäligt rådrum ges, i normalfall fyra

månader.

Hänsyn bör även tas till om det i individuella fall finns särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde som t ex

- om det finns risk för att ett byte medför negativa sociala konsekvenser, exempelvis försvårar deltagande i arbetsförberedande aktiviteter eller i rehabiliterande insatser, försvårar deltagande i arbetslivet eller att utnyttja allmänna kommunikationer eller leder till isolering.
- om en barnfamilj genom att flytta skulle tvingas bryta upp från barnomsorg, skola och sociala nätverk
- om en ensamstående vuxen, t ex med funktionsnedsättning eller sociala problem och äldre med sviktande hälsa, har ett särskilt behov av kontinuitet i det sociala nätverket eller den fysiska miljön som
- hänger samman med det nuvarande boendet,
- om bostaden är anpassad till en boendes funktionsnedsättning
- om den enskilde har begränsade möjligheter att bli godkänd som hyresgäst, t ex saknar godtagbar inkomst eller har betalningsanmärkning.

Barnperspektiv

Om det finns barn i familjen måste barnets bästa beaktas vid byte av bostad eller bostadsområde. Utredningen ska beskriva eventuella konsekvenser för barnet av ett bostadsbyte.

Boendekostnad i hyresrätt Tilläggskostnader i hyresrätt

I boendekostnaden godkänns inte avgift för garage, kabel-tv, bredband, p-plats eller tillval i standardhöjande syfte. Undantag görs när någon flyttar in i en bostad där tillvalskostnaden redan finns eftersom kostnaden då inte kan påverkas.

Den faktiska boendekostnaden ersätts om den bedöms vara skälig. I annat fall bör den godtas under en övergångsperiod, så att den enskilde får skäligt rådrom (fyra månader) att byta till billigare bostad.

Boendekostnad i bostadsrätt eller villa

Om en försäljning av bostaden innebär att den enskilde får tillgång till kapital som kan användas till försörjningen, får man i allmänhet anse att behoven kan tillgodoses på annat sätt. Den enskilde måste ges skäligt rådrom (fyra månader) för byte av bostad. En bedömning måste göras om det finns sociala och/eller humanitära skäl som talar för kvarboende. Om det finns barn i familjen måste barnets bästa beaktas och utredningen beskriva eventuella konsekvenser för barnet av ett bostadsbyte.

Bistånd beviljas inte till amorteringsdel på lån som tagits för inköp av bostaden, eftersom det innebär att socialtjänsten bidrar till en kapitalisering. Bistånd kan däremot utgå till räntekostnaden om avgift och ränta tillsammans inte överstiger genomsnittskostnaden eller högsta godtagbara hyresnivå (Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara boendekostnad).

Observera: Krav ska ställas på den enskilde att ansöka om skattejämkning för räntekostnaderna och om sådan beviljas godtas 100% av räntekostnaderna som boendekostnad. I annat fall godtas 70% av räntekostnaderna, eftersom 30% är avdragsgilla vid självdeklarationen.

För den som saknar skattepliktig inkomst ersätts 100% av räntekostnaden, med den begränsning som finns i genomsnittlig boendekostnad och högsta godtagbara hyreskostnad.

Kallhyra (skriva med i innehållsförteckningen)

Kallhyra För de som bor i villa eller lägenhet med kallhyra får en bedömning göras huruvida den totala boendekostnaden är skälig samt om det finns behov att fatta skäligt rådrom. Vid kallhyra där uppvärmning sker via el räknas 25 % av elförbrukningen som hushållsel vilket är en godtagbar kostnad, resterande 75 % är uppvärmning och räknas in i boendekostnad upp till högsta godtagbara hyra för hushållet.

Boendekostnad vid vistelse på kriminalvårdsanstalt

I första hand ska den enskilde hyra ut sin bostad. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd utgå till boendekostnad om strafftiden är högst sex månader om personen annars riskerar att bli bostadslös. Det kan även vara nödvändigt att pröva rätten till bistånd utöver sex månader om särskilda omständigheter föreligger.

För personer som vistas på kriminalvårdsanstalt och är folkbokförda i annan kommun är folkbokföringskommunen ansvarig för insatser enligt socialtjänstlagen under fängelsevistelsen och i samband med frigivningen.

Ungdom under 25 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte beviljas. Se vidare i Socialstyrelsens handbok: Ekonomiskt bistånd - Handbok för socialtjänsten, kapitel Försörjningsstöd, avsnitt Bistånd till ungdomar för eget boende.

Ungdom under 25 år i eget boende

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under en period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen. Dessa ska då dokumenteras.

De unga vuxna som med egna inkomster finansierat eget boende under minst tre månader eller där socialnämnden medverkat till att den unge flyttat kan den faktiska boendekostnaden beviljas.

Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för vuxet barn (dock ej gymnasiestuderande), som *bor kvar i* föräldrahemmet *endast* om föräldern därigenom har en högre boendekostnad än han/hon annars skulle ha haft. Högre boendekostnad kan uppstå om föräldern/föräldrarna måste behålla en större bostad eller får sitt bostadsbidrag sänkt. Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas också för vuxet hemmaboende barn, som varit självförsörjande och haft kostnad för boende i egen bostad eller hos föräldrarna. *Se rutin Innboendehyra och hyresdel.*

Hyresdel räknas ut enligt följande (Socialstyrelsens handboken för socialtjänsten, Ekonomiskt bistånd): Om den biståndssökande disponerar ett rum i sina föräldrars bostad på fyra rum och kök, innebär det att han eller hon disponerar två av totalt nio enheter (fyra rum x 2 = 8 + kök = 9 enheter). Hela boende-kostnaden är 6 000 kr per månad. Den sökandes andel av boendekostnaden beräknas då genom att 6 000 divideras med 9 och därefter multipliceras med 2, det vill säga $6\,000/9 \times 2 = 1\,333$ kr per månad.

Boendekostnad för förälder som bor hos sitt vuxna barn

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för förälder som bor hos vuxet barn, *endast* om det vuxna barnet därigenom har en högre boendekostnad än han/hon annars skulle ha haft.

Högre boendekostnad kan uppstå om det vuxna barnet måste behålla en större bostad eller får sitt bostadsbidrag sänkt. Beräkning av hyresdel görs enligt: Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar

Inneboende

För att bistånd till hyresdel ska kunna prövas, krävs ett inneboendekontrakt så att en bedömning av boendekostnad kan göras. Både den som hyr ut del av bostad och den som hyr del av bostad ska vara folkbokförda på adressen. *Den som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren räknas inte som inneboende.*

När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om bägge står på kontraktet och om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna vid inneboende. Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten. *Se rutin Inneboende och hyresdel.*

Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad som vid förstahandskontrakt

Ett av fastighetsägaren eller bostadsrättsföreningen godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas, bland annat för att inte gå miste om bostadsbidrag, men kan inte ställas som krav. Ett skriftligt avtal mellan den enskilde och förstahandshyresgästen/bostadsrättsinnehavaren ska alltid uppvisas. Den enskilde ska vara folkbokförd på adressen. Hyresvärden ska vara folkbokförd på annan adress.

I hyreslagen finns bestämmelser om vad som är en skälig kostnad vid andrahandsuthyrning. Enligt dessa bestämmelser ska hyran motsvara den hyra som förstahandshyresgästen ska betala enligt sitt hyreskontrakt, med ett eventuellt tillägg om högst 15 procent för bland annat möbler och utrustning. När det gäller uthyrning av en bostad som uthyraren själv äger regleras detta i lagen om uthyrning av egen bostad (2012:978) även kallad privatuthyrningslagen

Bistånd till hyreskostnad beviljas om den sökande är folkbokförd på adressen (förstahandshyresgästen ska ej vara folkbokförd på samma adress). Den sökande ska uppvisa verifikation på betald hyra eller uppvisa hyresavi.

Ett andrahandskontrakt som inte är godkänt av hyresvärd/styrelse ger inte rätt till bostadsbidrag. Den sökande ska därför göra vad som är möjligt för att kontraktet ska godkännas och därigenom kunna söka bostadsbidrag. Om dessa villkor inte uppfylls beviljas vanligtvis inte ekonomiskt bistånd till hyra för andrahandsboende. En individuell bedömning måste dock göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter till boende.

För andrahandsboende gäller samma regler som för förstahandskontrakt. Begärd hyra accepteras om den bedöms skälig.

Lägenhetsbyte som medför högre nettohyra

Om den enskilde anser sig behöva byta bostad under pågående bidragstid, och detta medför ökade boende- eller andra kostnader (t ex resekostnader), bör samråd ske med socialsekreterare i syfte att undvika avslag på den merkostnad förändringen medför.

Om det inte finns sociala (exempel trångboddhet) eller medicinska skäl för bostadsbyte kan ansökan om ekonomiskt bistånd avslås avseende den del av nettohyran och övriga kostnader som innebär en merkostnad. Den enskilde får själv ansvara för merkostnaden så länge inte skäl finns för annan bedömning.

Om bostadsbytet skett utan samråd ska socialnämnden i varje enskilt fall pröva om bostadsbytet varit nödvändigt för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. För att försörjningsstöd ska kunna beviljas för den högre boendekostnaden krävs det att den enskilde inte går utöver vad som är skäligt.

Deposition – förskottshyra

Huvudregeln är att deposition/förskottshyra inte beviljas men en individuell bedömning måste alltid göras. Vid särskilda skäl kan bistånd till depositionshyra beviljas till exempel på grund av bostadslöshet och skulder. Utgångspunkten är om biståndet behövs för att tillförsäkra den sökande en skälig levnadsnivå och vilka andra möjligheter personen har att ordna boende.

Intäkt av uthyrning

Om den enskilde har en boendekostnad som överstiger högsta godtagbara nivå och hyr ut en del av lägenheten för att minska kostnaden, ska hyresintäkten reducera boendekostnaden och *inte* räknas som inkomst för den enskilde. Intäkt av uthyrning reducerar hyran även i de fall ett kvarboende vuxet barn betalar hyra.

Om boendekostnaden trots intäkt av uthyrning fortfarande överstiger högsta godtagbara nivå, bör den enskilde göra vad han/hon kan för att skaffa en billigare bostad. Under förutsättning att så sker, godtas under en övergångsperiod (rådtrum är fyra månader) boendekostnaden (reducerad med hyresintäkten) i avvaktan på bostadsbyte.

Elkostnad

Ekonomiskt bistånd beviljas till faktiska skäliga kostnader för hushållsel. Elnätsavgiften går inte att påverka och godtas därför under förutsättning att den är korrekt beräknad. Socialnämnden i Katrineholms kommun har normer för skälig månadsförbrukning av hushållsel, som bygger på Konsumentverkets beräkningar av genomsnittlig elförbrukning för hushåll av olika storlek.

Normer för skälig månadsförbrukning av hushållsel utifrån hushållets storlek

1 person: 180 kWh

2 personer: 240 kWh

3 personer: 280 kWh

4 personer: 340 kWh

5 personer: 380 kWh

6 personer: 430 kWh

7 personer: 460 kWh

Fler än 7 personer: 460 kWh + 30 kWh per ytterligare person

Normerna gäller vid boende i hyreslägenhet. För andra boendetyper ska en individuell bedömning göras utifrån klientens förbrukning och faktiska kostnad. Om en klient är inneboende hos någon annan eller har en inneboende i sin bostad ska kostnaden för elnätsavgiften och elförbrukningen delas med antalet boende i bostaden, såvida inte elkostnaden ingår i inneboendekontraktet.

Vid orimligt hög eller låg elförbrukning ska socialsekreteraren utreda vad det beror på och vid behov göra hembesök. Detta i syfte att dels bedöma om kostnaden är skälig, dels försöka klarlägga om antalet personer som bor i lägenheten överensstämmer med vad som uppgivits i ansökan och på hyreskontraktet. Klienten bör uppmanas att byta elleverantör eller avtalsform om han eller hon därigenom kan sänka sin elkostnad med en summa som inte är obetydlig. Om klienten har anvisningsavtal ska han eller hon göra ett aktivt val av elleverantör och avtalsform.

Som regel godtas faktiska kostnader för hushållsel motsvarande en elförbrukning som överstiger normerna med maximalt 15 procent. Klienten ska ges möjlighet att sänka en hög elförbrukning innan en del av elkostnaden avslås. En månad bör som regel vara en tillräcklig tid för detta. Därefter ska som regel endast kostnaden för skälig förbrukning enligt normen plus 15 procent beviljas.

Fackföreningsavgift/avgift arbetslöshetskassa

Ekonomiskt bistånd beviljas till faktisk kostnad för fackföreningsavgift och/eller avgift till arbetslöshetskassa. Om det är möjligt för den enskilde att få helt eller reducerad avgift ska i första hand en sådan ansökan göras.

Fickpengar

Fickpengar till vuxna som saknar inkomst och vistas på sjukhus/behandlingshem m.m. utbetalas med belopp som motsvarar budgetposterna: klädbidrag, lek och fritid, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och TV-avgift. Fickpengar ska även klädbidrag tas med. Kostnader för lokala resor kan tillkomma. *Se Riksnormstabell för Katrineholm.*

Fritidsaktivitet för barn

Riksnormens budgetpost för lek och fritid omfattar kostnader för sådana inomhus- och utomhusaktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet att delta i. Kultur och viss motion ingår, liksom kostnad för inköp av cykel, skidutrustning och skridskor. Sådana inköp kräver dock en längre tids sparande, vilket för familjer som under längre tid lever på socialbidragsnormens nivå knappast är möjligt.

Barnperspektiv

Barn i familjer som fått försörjningsstöd under längre tid kan beviljas extra bistånd till fritidsaktiviteter, lägervistelser eller annan rekreation, om biståndet är en förutsättning för att barnet ska kunna delta i sådana aktiviteter.

Ekonomiskt bistånd kan också beviljas för resor med allmänna kommunikationsmedel för att barnet ska ha möjlighet att delta i aktivitet som bistånd beviljats för.

Lägervistelse

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till lägervistelse, t ex idrottsläger, scoutläger, cirkusskola etc. under ferier.

Skolaktiviteter

Barn bör ha möjlighet att delta i aktiviteter som ordnas för klassen, exempelvis lägerskola, klassresa. Ekonomiskt bistånd kan därför beviljas till skälig kostnad.

Rekreationsresa/semester

Se avsnitt Resor- ej arbetsresor, Rekreationsresor

Cykel (Barn och ungdom)

Huvudregeln är att kostnad för cykel ingår i riksnormen. *Se avsnitt Försörjningsstöd, Lek & fritid.* Ekonomiskt bistånd kan beviljas till inköp av cykel och cykelhjälm med högst 700 kr per barn maximalt 2 gånger under grundskoletiden. Om bistånd inte utgått under grundskoletiden kan man få bistånd till en cykel under gymnasietiden om behov föreligger.

Fritidsaktiviteter för vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd

I normala fall bedöms behovet av fritidsaktiviteter kunna tillgodoses genom posten lek och fritid i riksnormen. Vid särskilda skäl kan vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd, som på grund av medicinska, psykiska eller sociala skäl har svårigheter att vara aktiva och hålla kontakt med andra, beviljas bistånd till fritidsaktiviteter för att bryta isolering och passivisering. Fritidsaktivitet kan vara att delta i studiecirkel, fysisk träning eller annan organiserad verksamhet. Om skälen uppfylls kan bistånd utöver lek & fritidsnormen beviljas under tre månader. Därefter ska en ny bedömning göras. Om det finns medicinska skäl till att delta i aktiviteter ska detta styrkas med intyg från behörig sjukvårdspersonal.

Hemförsäkring

Ekonomiskt bistånd ska beviljas till skälig kostnad. Bistånd kan ges till kostnader för hemförsäkring på bas-nivå. Extra försäkringar såsom allrisk-, oturs- och hemplusförsäkring etc. ingår inte i vad som betecknas som grundförsäkring.

I de fall den sökande har årsinbetalningar eller kvartalsinbetalningar ska individen uppmanas begära månadsinbetalningar. I de fall faktura för längre tid än en månad uppvisas ska bistånd till denna avslås, och hänvisning göras till att klienten får ordna med månadsvis betalning.

Alla som är folkbokförda på en adress täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring. Det gäller personer som har någon form av hushållsgemenskap med lägenhetsinnehavaren, till exempel unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna eller syskon eller kamrater som delar lägenhet. Inneboende utgör undantag och ska uppmanas skaffa en egen hemförsäkring. Observera att flertalet fackligt organiserade har en kollektiv hemförsäkring.

I de fall socialtjänsten godtar att den sökande bor kvar i ägd bostad godtas kostnad för kompletterande bostadsrätts- eller villaförsäkring. Schablonbeloppet beräknas enligt Konsumentverkets schabloner och genomsnittskostnader.

Umgänge

Barn och ungdomar ska i ekonomiskt biståndssammanhang inte missgynnas av att föräldrarna inte lever tillsammans. Vid beräkning av umgängeskostnad ska reducerad riksnorm beviljas för det antal dagar barnet är hos umgängesföräldern (exempelvis varannan helg/sex dagar i månaden). På sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrar om den är skälig. Avtal mellan föräldrarna om umgänge ska uppvisas vid ansökan om ekonomiskt bistånd. För boföräldern som är aktuell för ekonomiskt bistånd ska normen för barnet reduceras med det antal dagar som barnet vistas hos den andre föräldern, om umgänget överstiger 6 dagar per månad.

Umgängeskostnad kan beviljas till och med juni det år ungdomen fyller 20 år under förutsättning att ungdomen går i skolan på heltid på grundskolenivå, gymnasienivå eller motsvarande studiestöd eller förlängt barnbidrag.

Boföräldern (den som barnet är folkbokförd hos) har rätt till underhållsstöd från Försäkringskassan om underhållsbidrag helt eller delvis inte betalas av den andre föräldern.

Vid växelvis boende, dvs. när barnet bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna beviljas ekonomiskt bistånd motsvarande 50 % av riksnormen för aktuell åldersgrupp. Det är viktigt att sökande tillgodogör sig bostadsbidrag samt halva barnbidraget.

Umgängesresor

Se avsnitt Resor i samband med umgänge med barn.

Ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt

Försörjningsstödets behovsposter och fastställda riksnorm enligt 4:3 **12:3** SoL kan inte helt ersätta den individuella behovsprövningen. Möjligheter att bevilja ekonomiskt bistånd med andra belopp och till andra ändamål måste alltid finnas. Den enskilde kan ha rätt till ekonomiskt bistånd i speciella situationer eller till särskilda behov för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Avgift för hemtjänst/hemsjukvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till fastställd avgift. Den som saknar beskattningsbar inkomst eller förmögenhet behöver inte betala avgift för hemtjänst och hemsjukvård. Den enskilde ska då söka nedsättning av avgiften hos avgiftshandläggare på Vård- och omsorgsförvaltningen.

Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass och skolbarnomsorg

Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass, och skolbarnomsorg beviljas enligt kommunens taxa. Den enskilde kan ha rätt till nedsatt avgift och ska därför först ta kontakt med handläggare inom Bildningsförvaltningen för att begära avgiftsbefrielse.

I Katrineholms kommun erbjuds avgiftsfri förskola för barn 3-5 år från och med höstterminen det år barnet fyller 3 år. De tre-, fyra – och femåringar som inte redan har plats i förskolan, erbjuds avgiftsfri plats á 15 timmar i veckan under samma terminstid som grundskolan. Se hemsidan www.katrineholm.se för mer information.

Kostnad för resor till förskolan/skolan beviljas inte, om inte särskilda medicinska eller sociala skäl föreligger. I första hand bör behovet av skolskjuts tillgodoses av Bildningsförvaltningen genom en ansökan. Ekonomiskt bistånd utgår inte heller till de depositionsavgifter som vissa privata förskolor debiterar när barnet skrivs in.

Avgifter hos Migrationsverket

Vissa grupper – dock inte asylsökande – betalar en ansökningsavgift för att ansöka om uppehållstillstånd eller förlängt uppehållstillstånd. Ekonomiskt bistånd beviljas som regel inte till denna avgift eftersom de som omfattas av den inte är förhindrade att vistas i sina hemländer.

En avgift tillkommer i det fall när den sökande angett ett nytt skäl gällande varför man bör få ett beviljat uppehållstillstånd. I regel ska skäl redovisas med underlag från Migrationsverket. Utifrån underlaget som inkommer ska en bedömning göras om avgiften ska beviljas för att uppnå skälig levnadsnivå.

Bistånd till avgiften för svenskt medborgarskap beviljas endast om medborgarskap krävs för att klienten ska få en anställning som leder till egen försörjning.

Barn som föds i Sverige får samma medborgarskap som föräldrarna har. Om barnets föräldrar är medborgare i ett land utanför EU måste föräldrarna ansöka om uppehållstillstånd för barnet. Detta kan i vissa fall medföra en avgift. Ekonomiskt bistånd kan vid behov beviljas till denna avgift.

Se avsnitt *Resor- ej arbetsresor, Övriga resor* för resekostnaden till Migrationsverket.

Begravning och dödsboanmälan

Handläggning av dödsboanmälan och bistånd till begravningskostnader utförs av socialförvaltningen. Se separata riktlinjer för handläggning av dödsboärenden.

Samma dag som en person avlider övergår det som personen ägde, avtal och skulder till ett dödsbo. Ett dödsbo upphör när arvskiftet är klart. Utgångspunkten är att dödsbodelägare förvaltar och avvecklar dödsboet samt tar hand om begravningsarrangemanget.

När en person har avlidit lämnar dödsbodelägare inom tre månader efter dödsdagen en bouppteckning till Skatteverket. Bouppteckningen är en sammanställning av den avlidnes tillgångar och skulder och upprättas vid en särskild förrättning inom tre månader efter dödsfallet. Vid förrättningen fastställs dödsbodelägarkretsen. Dödsbodelägare kan vara legala arvingar eller universella testamentstagare. Socialtjänsten har ett ansvar att i vissa fall bistå dödsboet. I enlighet med socialnämndens reglemente ansvarar bouppteckningsenheten för åtgärder rörande dödsboförvaltning och dödsboanmälan som följer av ärvdabalken, biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen, lagen om arv i internationella situationer samt åtgärder rörande begraving som följer av begravningslagen.

Arbetet består av följande ärendetyper:

- Dödsboanmälan

Dödsboanmälan upprättas om den avlidnes tillgångar inte täcker annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet.

- Dödsboförvaltning

Om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande make som inte är delägare eller annan delägare som kan ta hand om boet saknas, är socialtjänsten enligt 18 kap. 2 § ÄB ansvarig för boets provisoriska förvaltning till dess att dödsbodelägare har spårats och underrättats samt övertagit förvaltningen av dödsboet.

- Internationella dödsbon

Av lag (2015:417) om arv i internationella situationer framgår att om det i Sverige finns egendom efter någon som vid sin död inte hade sin hemvist i Sverige ska anmälan om dödsfallet ske till socialtjänsten. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.

- Begraving

Om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravingen har socialtjänsten skyldighet att ordna så att en begraving kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att bestämma om begravingen och beställa denna hos en begravningsbyrå.

- Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad

Begravningskostnader kan beviljas enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen om det inte finns tillgångar i dödsboet eller att kostnaderna inte kan tillgodoses genom försörjningsskyldigas, dvs. föräldrars och efterlevande makars/registrerade partners, inkomster eller tillgångar.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till begravningskostnad med maximalt ett halvt prisbasbelopp, om dödsboet helt eller delvis saknar tillgångar. Beloppet ska täcka kostnaderna för att möjliggöra en värdig begraving, såsom kista, transport till gravplats i Sverige, gravsten med

inskriftion, enklare blomdekoration, enkel förtäring för de närmast anhöriga och eventuellt arvode till begravningsförrättaren.

Bistånd kan beviljas till en begravning som ska ske utomlands med samma belopp som om begravningen skulle ha skett i Sverige. Bistånd beviljas inte till kostnaden för att transportera den avlidne till hemlandet.

Cykel (Vuxen)

Huvudregeln är att kostnad för cykel ingår i riksnormen. Se avsnitt Försörjningsstöd, Lek & fritid. En sökande som har en daglig aktivitet och som på grund av avstånd, motivation, medicinska eller sociala skäl kan beviljas en begagnad cykel för att kunna fullfölja planeringen mot egen försörjning. Bistånd kan beviljas till en cykel med högst 500 kr per vuxen. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till inköp av cykel och cykelhjälm med högst 700 kr per barn maximalt 2 gånger under grundskoletiden. Om bistånd inte utgått under grundskoletiden kan man få bistånd till en cykel under gymnasietiden om behov föreligger. Innan bistånd till cykel beviljas skall kontroll göras om familjen utnyttjat posten lek och fritid samt om möjligheten finns att ärva från äldre syskon.

Cykelreparation

Ekonomiskt bistånd till cykelreparation kan beviljas om det anses skäligt i förhållande till nyanskaffning av begagnad cykel.

Dator och bredband

Dator eller smartphone med internetuppkoppling bedöms i normalfallet vara en förutsättning för att uppnå skälig levnadsnivå. Detta då myndigheter och andra samhällsaktörer i allt högre grad förutsätter att enskilda har tillgång till internet i hemmet för att effektivt kunna ta del i samhällslivet. Man ska heller inte behöva utföra ärenden av integritetskänslig natur på offentliga datorer. Är det inte klarlagt att individen har möjlighet att utföra ärenden av integritetskänslig natur på annat sätt än genom offentliga datorer bör bistånd till dator eller smartphone med internetuppkoppling beviljas.

Internetuppkoppling i form av bredbandsabonnemang kan beviljas med som mest 0,75-% 0,6 % av prisbasbeloppet per månad. Observera att internetuppkoppling kan ingå i telefonabonnemang. Kostnader för telefoni ingår i riksnormen, och således beviljas inget extra bistånd till kostnader för internet om behovet bedöms kunna tillgodoses genom befintligt telefonabonnemang.

Barn och ungdom

I Katrineholms kommun kan barn och ungdomar som studerar på grundskolan och gymnasiet få tillgång till dator/iPad av skolan. Internetuppkoppling i form av bredbandsabonnemang kan beviljas med 0,75-% 0,60 % av prisbasbeloppet per månad för att möjliggöra skolarbete.

Vuxna utan barn

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnad för en dator eller smartphone per hushåll, för att möjliggöra utförande av ärenden på internet. Hänsyn bör även tas till eventuella arbetsrehabiliterande eller sociala skäl. Det kan bland annat handla om att bryta isolering eller utöva kompetenshöjande verksamhet. Dator kan beviljas med upp till 6 % av basbeloppet. Bistånd till smartphone kan högst beviljas med 3 % av basbeloppet.

Julklappar eller födelsedagspresenter

Bistånd till julklappar och födelsedagspresenter ingår ej i begreppet livsföring i övrigt och ska därför inte beviljas.

Familjerådgivning

Ekonomiskt bistånd till avgift kan beviljas om behov av familjerådgivning föreligger.

Flyttkostnad och magasineringskostnad

Flytt eller byte av bostad godtas om medicinska och/eller sociala skäl finns. Individuell bedömning görs av den enskildes möjlighet att själv ordna vad som krävs vid flyttning.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till flyttkostnad om flytten är nödvändig för att klienten ska uppnå en skälig levnadsnivå. Det kan handla om flytt från en bostad med oskäligt liten boendeyta eller låg standard, eller uppbrott från en relation där det förekommer våld. Bistånd till flyttkostnad kan också beviljas om socialsekreteraren har ställt krav på klienten att byta till en billigare bostad för att vara berättigad till ekonomiskt bistånd, eller om flytten är nödvändig för att klienten ska komma i egen försörjning genom arbete på en annan ort. Flyttkostnaden ska som regel ha godkänts av socialsekreteraren innan flytten.

Den sökande ska uppvisa kostnadsförslag som grund till bistånd.

Bedömningen ska ske med utgångspunkt i vad en låginkomsttagare har råd att bekosta sig.

Bistånd kan då beviljas till kostnader för:

- Hyrbil/släpkärra: kostnad godtas i normalfallet under förutsättning att den enskilde själv kan köra eller få hjälp av anhörig/vänner. I vissa fall kan skäl finnas att godta kostnad att anlita flyttfirma. Bistånd till kostnad för flyttfirma/ flyttstädning beviljas endast om klienten på grund av exempelvis sjukdom eller våldsutsatthet inte kan flytta på egen hand och inte har något privat nätverk som kan hjälpa till.
- Flytt av fast telefonabonnemang: kostnad godtas om abonnemang finns och det också finns sociala, medicinska eller psykiska skäl för telefoninnehav
- Dubbla månadshyror: godtas i normalfallet inte då den enskilde förväntas planera flytten så att dubbla kostnader inte uppstår. Om den enskilde inte själv kan påverka dag för inflyttning kan dubbla månadshyror godtas under förutsättning att det föreligger särskilda skäl. Dubbla månadshyror bör också godtas för våldsutsatta personer som är i behov av skyddat boende och som inte har möjlighet att disponera eventuella egna medel.
- Flyttstädning: kostnad godtas i normalfallet inte, men en individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att städa själv.
- Reparationskostnad: för reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet godtas inte, men undantag kan göras om mycket starka skäl finns för att flytta.
- Flytthjälp: kostnad godtas i normalfallet inte, men en individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att själv ansvara för att packa, bära etc.

Sanering

Saneringskostnad godtas i normalfallet inte, men en individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att själv vidta åtgärder samt utifrån ekonomiska, sociala och medicinska skäl. Exempel på situationer är vid risk för avhysning eller vid sanitär olägenhet, och när annan huvudman så som hemtjänsten eller boendestöd bedömer att hemmet är för mycket sanitär olägenhet för att de ska kunna utföra sitt arbete.

Magasineringskostnader

Kostnad för magasinering av bohag godtas endast i undantagsfall efter ansökan från den enskilde, som själv ansvarar för att beställa tjänsten och ingå avtal med magasineringsfirman. Kostnadsförslag från olika magasineringsfirmor bör lämnas in för bedömning av billigaste alternativet. Beslut om bistånd till magasineringskostnad ska tidsbegränsas. Bistånd till magasinering beviljas som regel under maximalt sex månader och rätten till bistånd till kostnaden bedöms månadsvis. Kostnaden ska godkännas av handläggaren i förväg. Vid bedömning av rätten till bistånd ska hänsyn tas till bohagets skick och storlek samt om kostnad för magasinering överstiger kostnad för inköp av nytt motsvarande bohag.

Vid avhysning ansvarar Kronofogdemyndigheten för magasinering av bohaget under viss tid och debiterar den enskilde kostnaden för detta, liksom för övriga kostnader i samband med avhysningen. Ekonomiskt bistånd beviljas i normalfallet inte till sådan kostnad. Om den enskilde har behov av sitt magasinerade bohag, kan han eller hon hämta det mot en avgift. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till sådan avgift efter individuell prövning.

Glasögon

Om den enskilde uppger ett behov av glasögon kan kostnaden för synundersökning beviljas efter uppvisande av kvitto.

Barn

Inom Landstinget Sörmland kan barn mellan åldrarna 8-19 år få ett bidrag om 800 kronor per år till glasögon. Den enskilde får betala för glasögonen själv och i efterhand söka bidraget från Landstinget.

Vuxna

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Bidrag till glasögonbågar beviljas med högst 1 procent av basbeloppet.

Som regel beviljas bistånd till nya glasögon maximalt en gång vartannat år. Vid förändring av synsättningen kan bistånd beviljas till nya glasögon efter intyg från ögonläkare eller optiker som styrker behovet. Vid ansökan om bistånd för att ersätta trasiga glasögon ska en bedömning göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Om bistånd beviljas ska klienten nyttja hemförsäkringen om självrisk är lägre än kostnaden för nya glasögon. Bistånd till borttappade glasögon beviljas som regel inte.

Om det finns medicinskt behov av till exempel särskild slipning eller behandling av glasen (exempel antireflex/repskydd) ska det framgå av intyget. Den extra kostnaden ska godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. Kostnad för ögonlinser ska godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg.

Hemutrustning

Begränsad hemutrustning kan beviljas till sökande som har ett tillfälligt behov av försörjningsstöd och som för att få en fungerande boendesituation inte kan avvakta till att egna inkomster täcker behovet. Bistånd i dessa fall avser kostnader för säng, lampor, köksbord och stolar, husgeråd, städartiklar, sängutrustning, handdukar etc. Enligt rättspraxis anses TV som regel ingå i en skälig levnadsnivå och ska därmed beviljas om behovet finns.

Behovet kan normalt tillgodoses genom införskaffandet av begagnad hemutrustning, vägledande är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig.

Hel grundutrustning avser en omfattande hemutrustning som ska användas under en lång tid. Biståndet beviljas endast till sökande som inom en överskådlig tid inte bedöms kunna förbättra sina inkomster och själva bekosta en hemutrustning. Det ska bedömas restriktivt och andra möjligheter ska vara uttömda. I en hel grundutrustning ingår möbler till kök och vardagsrum, sängutrustning, lampor, gardiner, husgeråd, handdukar, mattor, städartiklar, dammsugare, TV och radio. Hemutrustning bör till stor del kunna utgöras av begagnad hemutrustning och beloppet räknas upp årligen enligt särskild rutin.

Hel hemutrustning kan vid behov utgå om den enskilde behöver flytta på grund av att den enskilde varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.

Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt sett inte erhålla bistånd till hemutrustning utan flytten ska ha skett med planering som innebär att tillräcklig utrustning ska finnas.

Barnperspektiv

För barnfamiljer som har långvarigt behov av ekonomiskt bistånd bör barnens situation särskilt beaktas när behovet av förnyelse av hemutrustning bedöms. För umgängesbarn bör kostnad för säng och sängutrustning beviljas.

Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas i följande fall:

- Medicinska skäl till att tvätta mycket mer än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg.
- Fysiskt eller psykiskt funktionshinder som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga.
- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt till exempel genom handikappersättning eller hjälp i hemmet.

Om behov av tvättmaskin uppstått på grund av att fastigheten saknar tvättstuga ska sökanden i första hand hänvisas till hyresvärden. Om den enskilde själv önskar få tvättmaskin/torktumlare installerad av hyresvärden i sin lägenhet och som medför en installationskostnad/tilläggsavgift på månadshyran, kan ovanstående punkt tillämpas vid bedömning.

Diskmaskin

Se kriterier för Tvättmaskin, samma resonemang kan tillämpas.

Mikrovågsugn

Bistånd beviljas inte till mikrovågsugn. Behovet bedöms kunna tillgodoses genom användning av kökets grundutrustning.

Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid (minst sex månader) haft försörjningsstöd eller som under längre tid kommer att vara beroende av försörjningsstöd eller har inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn.

Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att skaffa nödvändig utrustning från sitt sociala nätverk såsom vänner och familj. Om familjen har äldre barn bör behovet av spädbarnsutrustning utredas närmare kring vad som eventuellt behöver kompletteras. Om föräldern är ensamstående bör även den andra förälderns möjligheter till att bidra utredas. Hembesök kan göras för att utreda behovet av spädbarnsutrustning. Bistånd till full spädbarnsutrustning beviljas med högst 10 % av basbeloppet efter utredning av behovet. Vad som omfattar en grundutrustning. *Se rutiner för Spädbarnsutrustning*. Vid inköp av spädbarnsutrustning hänvisas i första hand till begagnatmarknaden. Biståndet kan utbetalas 1-2 månader innan beräknad nedkomst

Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn. Detta kan bli aktuellt vid behov av dubbelvagn. Inkomsterna vid försäljning av liggvagn tillsammans med biståndet som är uträknat för barnvagn bör täcka behovet av dubbelvagn. Vid annat fall är det individuell bedömning av behovet och det billigaste alternativet som gäller.

Hjälpmedel

Kommunens Rehabiliteringsenhet förmedlar hjälpmedel som till exempel rullator, rullstol, toaförhöjning och övriga hjälpmedel som kan vara aktuella för den dagliga livsföringen. Ekonomiskt bistånd kan beviljas efter individuell prövning till kostnad för egenavgiften om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Kontakt bör tas med arbetsterapeut eller sjukgymnast på Vård- och omsorgsförvaltningen om oklarheter finns kring ansvarsfördelning, kostnader etc.

Högekostnadsskydd för hjälpmedel

Hjälpmedel för barn och ungdomar är avgiftsfria – utom ortopediska skor, för vilka en egenavgift tas ut.

Hjälpmedel för vuxna (utom ortopediska skor) omfattas av särskilt högekostnadsskydd. Vissa förbrukningsartiklar, t ex stomihjälpmedel, förskrivs på s.k. hjälpmedelskort och omfattas av högekostnadsskyddet för läkemedel.

Egenavgift

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som till exempel hörapparat, batterier, TENS med mera, om behovet inte kan tillgodoses via landstinget eller försäkringskassan.

Ortopediska hjälpmedel (inlägg och skor)

Vid behov av ortopediska inlägg eller skor ska medicinska underlag styrka behovet. Möjlighet till landstingsbidrag ska utredas. *Se rutin Ortopediska hjälpmedel- skor och inlägg*.

ID-handling

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnader för att införskaffa en giltig ID-handling, om den enskilde saknar pass eller annan ID-handling, och behöver sådan i kontakt med myndigheter,

sjukvården, teckna avtal eller för att sköta post- och bankaffärer m.m. I enlighet med lagen om identitetskort för folkbokförda i Sverige (2015:899) är åldersgränsen för att utfärda ett identitetskort från 13 år. Ekonomiskt bistånd kan därför beviljas till barn/ungdomar från 13 års ålder om föräldrarna i samband med ansökan uppger godtagbara skäl för behovet. Om barnet/ungdomen avser att öppna ett eget bankkonto på den bank som vårdnadshavaren är kund hos, ska möjligheten för kostnadsfri ID-handling undersökas. Kostnaden för ID- foto kan då beviljas.

Kostnad för pass beviljas i regel ej.

Kostnader för juridisk hjälp

I första hand ska den sökande utnyttja det rättskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättskydd gäller till exempel för tvister angående vårdnad och underhåll men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan när rättshjälpskydd ingår i den enskildes hemförsäkring. Ekonomiskt bistånd kan i vissa fall beviljas till kostnader för rådgivning som föregår ett beslut om rättshjälp och rättshjälpsavgift. Detta kan bli aktuellt om det finns särskilt starka sociala skäl, t.ex. familjerättsliga ärenden eller ärenden som rör boendet.

Gällande resekostnad till tingsrätten vid förhandling. *Se avsnitt Resor- ej arbetsresor, Övriga resor.*

Kurslitteratur

Om ekonomiskt stöd ges av socialtjänsten för studier på grundskolenivå ska även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial ingå i biståndet. Möjligheten att köpa begagnade läromedel ska undersökas, samt möjligheten att låna på bibliotek, och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

Psykoterapi

Ekonomiskt bistånd till psykoterapi beviljas i normalfallet inte. Landstinget har huvudansvaret för psykoterapikostnader. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmaste öppna psykiatriska mottagning. Patientens kostnad för psykoterapi som omfattas av högkostnadsskyddet räknas som godtagbar utgift.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för psykoterapi, som inte omfattas av högkostnadsskyddet kan i mycket särskilda fall beviljas. Undantag kan även göras för den som i en akut krissituation har behov av terapeutiska samtal och inte omedelbart kan erbjudas detta genom landstinget. *En bedömning om behovet kan tillgodoses genom socialnämndens behandlingsgrupp ska göras innan annat bistånd övervägs.*

Till utredningen ska bifogas:

- intyg av läkare med psykiatrikompetens som styrker att behov finns ur psykiatrisk synvinkel och att behovet inte är så akut att behandling prioriteras av landstinget. Av intyget ska framgå vilken terapiform som krävs, förväntad behandlingstid och förväntad effekt av behandlingen.
- utlåtande/behandlingsplan från psykoterapeut som visar planerat antal terapitillfällen per månad, den totala terapitidens längd, terapeutens kompetens och kostnad per terapitillfälle.
- landstingets beslut om avslag på ansökan om landstingsbidrag

Om villkoren är uppfyllda kan bistånd beviljas i form av ett begränsat antal behandlingar hos legitimerad psykoterapeut till dess att landstinget kan överta ansvaret för behandlingen. Besked ska inhämtas från landstinget om när övertagande kan ske. Om den terapeutiska behandlingen utförs av en privatläkare kan detta beviljas om den ingår i vårdgarantin.

Resor – ej arbetsresor

Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte ska beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig eller dylikt i rehabiliterande syfte.

Barnperspektiv

Hänvisa familjer i första hand till barn och ungdomsaktiviteter inom kommunen som vanligtvis är kostnadsfria eller till ett skäligt självkostnadspris. Undantag från huvudregeln kan göras för barnfamiljer som haft behov av ekonomiskt bistånd under minst ett år och som inte beräknas bli självförsörjande med egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och med hänsyn till barnets ålder. Om föräldern/föräldrarna omfattas av Jobbstimulans ska detta tas i beaktande i bedömningen för hur familjen själv har planerat för en semesteraktivitet.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas med högst 1000 kr per vuxen och högst 750 kr per barn utifrån en individuell bedömning beroende på vilken aktivitet/resa familjen lämnat in som förslag.

Rekreationsresa med umgängesbarn kan beviljas om särskilda skäl föreligger. I bedömningen ska dessutom ovanstående tas i beaktande.

Rekreationsresa för barnfamiljer ska i regel inte beviljas varje år.

Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till inom Sverige. Det innebär att billigast möjliga färdstätt ska användas.

Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl. Undantag kan göras när Röda Korset beviljat hjälp till reskostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige. Undantaget gäller även för föräldrar/syskon som beviljats hjälp till reskostnaden för att återförenas med sitt barn som kommit till Sverige som ensamkommande. Vid sådan resa kan bistånd beviljas till egenavgiften. *Se kammarrättsdom, målnr. 2013- 2765.*

Återvandringsresor

Bidrag för återvandringsresor beviljas som regel inte. Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvandringsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av reskostnad, dels som allmän schablon per person. Ibland önskar en person att rekognosera i hemlandet innan eventuell återvandring. Inte heller i dessa fall ska kommunen gå in med ekonomiskt bistånd enligt SoL till reskostnad.

Resor i samband med umgänge med barn

Behovsprövningen ska innefatta:

- Barnets behov av umgänge.
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar.
- Skäligheten av kostnaden för resan.

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas. Vid längre avstånd (minst 10 mil enkel väg eller vid resor utomlands), har dock boföräldern ansvar att bidra utifrån sin ekonomi, men om han/hon inte kan betala, får umgängesföräldern stå för hela kostnaden.

Om barnet är placerat utanför hemmet (familjehemsplacering/HVB) ska kontakt tas med ansvarig socialsekreterare för ärendet kring umgänget.

Ersättning ges för resa med billigaste färdmedel max två gånger per månad utifrån vad som är rimligt med hänsyn till avstånd och barnets ålder.

Resekostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta, dock högst en resa per månad inom Norden. Bistånd till utlandsresor beviljas inte utan synnerliga skäl.

Övriga resor

Kostnad för resor i samband med ansökan om uppehållstillstånd och anskaffande av ID-handling beviljas.

Kostnad för resor till och från domstolen ska i första hand ansökas om från aktuell domstol. På kallelsen till domstolen står det om möjligheterna att begära utbetalning i förskott. På hemsidan www.domstol.se/Till-dig-som-ar/ finns information om vilka ersättningsregler som gäller för brottsoffer, åtalad, vittne och klagande. Man kan även ringa till domstolen för information om vilka ersättningsregler som gäller.

Färdtjänstavgifter

För färdtjänst beviljas faktisk avgift, maximalt per månad upp till nivån för ett månadskort för lokaltrafiken. Busskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala. Kostnad för medresenär beviljas normalt inte.

Observera att kostnad för färdtjänst kan ingå i handikappersättningen, och i dessa fall beviljas inte ekonomiskt bistånd till kostnaden.

Riksfärdtjänst

Ekonomiskt bistånd till egenavgift för riksfärdtjänst beviljas i normalfallet inte. Ändamålet med riksfärdtjänst är resor utanför hemkommunen för rekreation eller annan personlig angelägenhet och bistånd för sådana aktiviteter beviljas endast i undantagsfall.

Sjukvårdande behandling

IVF

Par som utreds eller genomgår en IVF behandling inom Region Sörmland kan beviljas bistånd för kostnader till läkarbesök/undersökning om dessa avgifter ingår i högkostnadsskyddet. Detta gäller även utgifter för medicin i samband med behandling, under förutsättning att det ingår i högkostnadsskyddet.

Vid behov av resor till kliniker utanför länet beviljas kostnad för sjukresa av Landstingets Sjukreseenhet. Ansvarig läkare ska då ha skickat en specialistvårdsremiss till Sjukreseenheten för att erhålla ersättning i efterhand.

Region Sörmland erbjuder två kostnadsfria försök. Ekonomiskt bistånd till ytterligare behandlings tillfällen beviljas ej.

Läkarvård och sjukgymnastik m.m.

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnader för åtgärder som omfattas av Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och som omfattas av högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort. All registrering av högkostnadskort och frikort sker digitalt i Sörmland. Vid ansökan ska kvitto eller faktura uppvisas.

Gynekologisk cellprovtagning och mammografiscreening är gratis inom Region Sörmland.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till fakturaavgift för akutbesök om särskilda skäl föreligger. Kostnad för tilläggsavgift vid hembesök omfattas inte av högkostnadsskyddet och ersätts inte.

Ekonomiskt bistånd ska inte beviljas till avgift för åtgärder som den kommunala hemsjukvården ansvarar för. I första hand ska nedsättning av avgiften ske.

Medicin

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för förskrivet läkemedel som ingår i högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort. Enligt reglerna för högkostnadsskyddet, ska apoteket erbjuda det billigaste alternativet av det förskrivna läkemedlet. Om den enskilde väljer ett dyrare alternativ får hon/han betala en merkostnad, som inte omfattas av högkostnadsskyddet. Ekonomiskt bistånd beviljas *inte* till sådan merkostnad.

Om ett förskrivet läkemedel av medicinska skäl inte får bytas ut, ska läkaren ange det på receptblanketten. Om det förskrivna läkemedlet ingår i högkostnadsskyddet, behöver den enskilde då inte betala någon merkostnad. Om det förskrivna medlet *inte* ingår i högkostnadsskyddet, får hon/han betala hela kostnaden själv. Ekonomiskt bistånd beviljas *inte* till läkemedel utom högkostnadsskyddet om det inte föreligger särskilda skäl, och ska då utredas. Den enskilde måste visa att det aktuella läkemedlet är nödvändigt från hälsosynpunkt och att det inte kan ersättas med ett annat läkemedel som ingår i högkostnadsskyddet. För att uppfylla detta krav räcker det inte med läkarintyg som beskriver att den aktuella medicinen är nödvändig om läkarintyget inte samtidigt beskriver varför så är fallet.

Ekonomiskt bistånd kan utifrån en individuell bedömning beviljas till preventivmedel.

Barnperspektiv

Vid särskilda skäl när barn är i behov av läkemedel som ej ingår i högkostnadsskyddet kan en individuell prövning göras. Behovet ska vara styrkt med intyg från vården.

Sjukhusvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till dygnsavgift efter reducering med normens belopp för livsmedel.

Barnperspektiv

Vid barns sjukhusvistelse, godtas avgift för förälders vistelse på sjukhuset efter individuell prövning utifrån barnets behov.

Vid förlossning kan sjukvårdsavgift godtas för pappas eller annan anhörigs vistelse på sjukhus under ett dygn.

Sjukresor

Personer som har ett hälsotillstånd som medför stora svårigheter att resa med allmänna kommunikationer har rätt till sjukresor från Landstinget Sörmland. Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för egenavgift i avvaktan på rätt till frikort enligt högkostnadsskyddet.

För personer som har behov av att resa till olika vårdinstanser inom Sörmlands landsting, men som ej är berättigad till sjukresa, kan bistånd beviljas för billigaste färd sätt. *Se rutin Ersättning för resor.*

Självrisk på försäkring

Om en sökande ansöker om kostnaden för självrisk vid ett skadefall, får en individuell bedömning göras utifrån typ av skadefall, och om det är nödvändigt för att uppnå skälig levnadsnivå kan bistånd beviljas. Om självrisken överstiger vad som bedöms som skälig kostnad för aktuellt skadefall ska ekonomiskt bistånd inte beviljas. *Se avsnitt Beräkning av ekonomiskt bistånd, Som inkomst räknas t ex och Som inkomst beräknas inte.*

Skulder

Allmänt om skulder

Med skulder avses kostnader som förfallit till betalning.

Undantag: kostnad för obetald el- eller hyresfaktura som förfallit till betalning inom den senaste månaden räknas inte som skuld.

Ekonomiskt bistånd till skulder ska prövas restriktivt. Den enskilde bör vid behov erbjudas tid hos budget- och skuldrådgivare för att därigenom hjälpas i kontakterna med fordringsägarna eller få sin skuld prövad enligt skuldsaneringslagen.

Prövning av rätten till bistånd

Bistånd till skulder prövas i första hand enligt ~~4 kap 1 § SoL~~ **12 kap 1 § SoL**. Om utredningen visar att obetald skuld får allvarliga sociala konsekvenser för den enskilde kan ekonomiskt bistånd beviljas om det är enda möjlighet för den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå. I första hand gäller detta skulder för boende eller hushållsel, där utebliven betalning kan medföra avhysning från bostaden eller avstängning av elleveransen.

Ekonomiskt bistånd till skulder kan också beviljas, om betalning av skulden är en förutsättning för att uppnå målet med andra insatser, exempelvis arbetsmarknadsinsatser, arbetsrehabilitering eller boende.

Hyresskuld eller el- skuld

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till skuld för boende eller hushållsel. Möjligheterna att få anstånd eller att upprätta en avbetalningsplan ska vara uttömda. Det ska framgå av utredningen av vilken anledning skulden har uppkommit och vilka åtgärder som har vidtagits för att en ny skuld inte ska uppstå. *Se Socialnämndens delegationsordning.*

Hyresskulder, andra boendeskulder och el-skulder bör bedömas utifrån de allvarliga konsekvenser som en avhysning eller avstängning av elleverans kan medföra, särskilt för barnfamiljer. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att ta reda på hur detta påverkar barnens livssituation. Avhysning och el-avstängning för barnfamiljer bör ske endast i undantagsfall.

Hänsyn bör också tas till familjens möjligheter att i framtiden kunna godkännas som hyresgäst med eget kontrakt.

Barnperspektiv

Barn ska alltid tillförsäkras ett tryggt boende både hos umgängesförälder och vid växelvis boende. Detta ska alltid beaktas när någon av föräldrarna riskerar att avhysas.

Ekonomiskt bistånd till skuld för boende eller hushållsel kan i vissa fall beviljas med *villkor om återbetalning*. Detta kan bli aktuellt om den sökande regelbundet haft och har inkomster som överstiger ekonomiskt biståndsnormen, och därigenom uppnår skälig levnadsnivå, och det inte är möjligt att nå överenskommelse med fordringsägaren om avbetalning inom rimlig tid.

Bistånd till skuld mot återbetalning beviljas enligt ~~4 kap 2 § SoL~~ **12 kap 2 § SoL** med villkor om återbetalning enligt ~~9 kap 2 § 2st SoL~~ **33 kap 2 § SoL**.

Skuld för avgift för förskoleverksamhet

Skulden behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med Bildningsförvaltningen. Hotas ändå barnet av uppsägning från plats i förskoleverksamheten och det är viktigt att så inte sker ska ansvarig för förskoleverksamheten kontaktas. Har barnet av sociala skäl behov av platsen får den enligt skollagen inte sägas upp. En individuell bedömning måste göras i varje ärende där helhetssituationen måste beaktas.

Studentexamen

För gymnasieelever som tar studenten kan bistånd till studentmössa beviljas med högst 600 kr. Biståndet bör beviljas då de flesta låginkomsttagare bedöms kunna bekosta en studentmössa. Det bedöms viktigt att barn vars föräldrar som uppstår försörjningsstöd får en likvärdig examen som sina skolkamrater.

Vid ansökan om kläder i samband med studentexamen hänvisas familjen/ungdomen att i god tid börja planera för utgiften. Detta utifrån att riksnormen samt det behovsprövade extra tillägget till studiebidraget för hemmaboende skolungdomar eller ensamkommande flyktingungdomar från CSN inte medräknas som inkomst.

Tandvård

Allmänt

Vid nybesök för ansökan om bistånd till tandvård behöver det utredas hur den enskildes ekonomiska situationen sett ut i samband med behandlingens genomförande såväl som vid ansökningstillfället. Har individen haft möjlighet att betala fakturan ska ansökan om bistånd avslås. I annat fall behöver det utredas om tandvården varit nödvändig för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Sökanden som har egna inkomster i nivå med försörjningsstödsnormen men ändå söker ekonomiskt bistånd för tandvård, kan beviljas bistånd i vissa fall. Om tandvårdskostnaden är skälig beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande hänvisas till avbetalningsplan med behandlande tandläkare. Vid bedömning av omfattning och kostnad av den sökta tandvården ska den jämföras med vad en låginkomsttagare har råd med.

Akut tandvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till akut tandvård som innebär åtgärder för att avhjälpa svåra smärttillstånd eller tillstånd som medför betydande obehag. Det ska framgå av inlämnat kvitto/faktura att tandvården varit av akut karaktär. Framgår det inte på ett tydligt sätt ska kontakt tas med tandläkaren för klargörande av karaktären av den genomförda behandlingen. Exempel på akut behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk. Detta är behandling som ofta måste utföras omedelbart. Den får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas.

Förebyggande tandvård

Årlig undersökning/ förebyggande tandvård. Vid längre tids beroende av ekonomiskt bistånd beviljas maximalt en årlig undersökning samt vid behov förebyggande åtgärder. Detta beviljas mot uppvisande av kvitto eller faktura. Vad som bedöms vara längre tidsberoende av ekonomiskt bistånd, *se rubriken långvarigt bidragsberoende sid 51.*

Nödvändig tandvård

Behandlingen ska syfta till att personen uppnår en godtagbar tuggförmåga och ges möjlighet att fungera socialt. I undantags fall kan kostnader för narkos eller annan motsvarande smärtlindring godtas för personer med extrem tandvårdsrädsla. Detta ska vara styrkt med läkarintyg och personen ska inte kunnat tillgodogöra sig sjukvårdens behandling för tandvårdsrädsla.

Kostnadsförslag som överskrider 10 % av basbeloppet ska lämnas till konsulttandläkare för bedömning. Även kostnadsförslag på lägre belopp kan lämnas för konsultation vid behov. Eventuell avgift för upprättande av kostnadsförslag ersätts i de fall socialtjänsten särskilt har begärt sådant.

Rätt till bistånd

Vid bedömning av rätten till bistånd tas ställning till dels den föreslagna behandlingen och dels till kostnaderna för denna. Den kostnad som godtas ligger till grund för prövningen av den sökandes rätt till ekonomiskt bistånd. *Se rutin "Tandvård" för mer information.*

Vid tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd (högst 3 månader) beviljas ekonomiskt bistånd i normalfallet endast till kostnad för *akut tandvård*. Detsamma gäller om en person med långvarigt biståndsbehov förväntas bli självförsörjande inom nära framtid (c:a 3 månader).

Övrigt om tandvård

I Sörmland är tandvården avgiftsfri till och med det år man fyller 21 år. För att kunna ta del av den kostnadsfria tandvården måste man vara folkbokförd i Sörmland.

Personer med sjukdom eller funktionsnedsättning kan få tandvårdsstöd som består av två delar.

- Den ena delen av stödet riktar sig till personer som har stora tandvårdsbehov på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning. De som uppfyller förutsättningarna för

denna del av stödet kan, efter prövning av landstinget, få tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift.

- Den andra delen är ett bidrag som kan användas till förebyggande tandvård. Bidraget, som hanteras av Försäkringskassan kallas särskilt tandvårdsbidrag, STB, och riktar sig till personer som på grund av sin sjukdom eller funktionsnedsättning riskerar att få en försämrad tandhälsa.

Personer som är frihetsberövade: Om en intagen avtjänar ett straff som är längre än två år kan den enskilde få grundläggande tandvård i Kriminalvården. Det får den intagne betala med egna medel. Kriminalvården kan ibland betala för akut tandvård.

Personer med införsel ska uppvisa ett beslut på kronofogdens bedömning innan behov av försörjningsstöd till akut eller nödvändig tandvård utreds och bedöms. Personer som har införsel och lever på Kronofogdens förbehållsbelopp och är i behov av akut eller nödvändig tandvård ska kontakta Kronofogden för att få nedsatt införsel för motsvarande kostnad. De ska styrka behovet med det billigaste alternativet för tandvård genom att lämna ett kostnadsförslag till kronofogden.

När det gäller personer med pågående skuldsanering inkluderas akut och nödvändig tandvård det belopp som de har till sin försörjning varje månad. Kronofogdemyndigheten kan bevilja anstånd vid pågående utmätning för att möjliggöra betalning av tandvårdskostnad. *Se avsnitt Nödvändig uppehållande tandvård.*

Telefoni

Ekonomiskt bistånd till installation av fast telefoni kan beviljas om det finns sociala, medicinska eller psykiatriska skäl till telefoninnehav. Kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja ska inte beviljas då behovet av detta bedöms av kriminalvårdsmyndigheten, som därmed ska stå för kostnaden.

Alternativ till fast telefoni är mobil telefoni och bedömning bör göras om detta är ett mer fördelaktigt och lämpligt alternativ. I normalfallet hänvisas till gemensamma kostnader i riksnormen vid behov av inköp av smartphone, såväl som för löpande kostnader för telefoni. Ekonomiskt bistånd kan i undantagsfall beviljas till smartphone, för riktlinje gällande kostnad se avsnitt Dator och bredband.

Äktenskapsskillnad

Bistånd kan beviljas för avgiften som betalas till Tingsrätten vid ansökan om äktenskapsskillnad i de fall det föreligger särskilda skäl. Exempelvis kvinnofridsärenden eller i de ärenden där individer är gifta, men inte lever tillsammans och det är ett hinder för möjliga ersättningar från Försäkringskassan

Särskilda frågor

Bidragsbrott och felaktiga utbetalningar

Bidragsbrottslagen omfattar ekonomiska förmåner som betalas ut för personligt ändamål och som beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, CSN, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassorna eller kommunerna.

Bidragsbrott kan röra sig om att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter, utelämnar uppgifter eller att den sökande saknar kunskaper om regelsystemet. Bidragsbrott kan även uppstå utifrån att den sökande inte meddelar att den erhållit felaktiga utbetalningar som beror på myndighetens brister i den egna handläggningen.

Vid misstanke om felaktiga utbetalningar på grund av bidragsbrott eller interna felaktigheter i samband med handläggning av ekonomiskt bistånd ska förhandsbedömning om FUT-utredning göras.

FUT-utredning och eventuell polisanmälan

Handläggning av felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd regleras främst av två lagar, socialtjänstlagen och bidragsbrottslagen.

En FUT-utredning kan komma att genomföras utifrån förhandsbedömningen, i ett separat ärende från ekonomiskt bistånd. FUT-utredningen skiljs från annan biståndsprövning. Utifrån utredningen görs en bedömning om det finns grund för beslut om återkrav och polisanmälan.

Undantag när det gäller polisanmälan kan göras om det belopp som den enskilde genom bidragsbrottet fått är så pass lågt att polismyndigheten inte avser att åtgärda anmälan. Se *rutiner för bidragsbrott och FUT-utredningar*.

Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Det kan finnas anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, av en annan myndighet eller organisation. Då ska underrättelse om detta lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet. Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet.

Lagen som träder i kraft 2024-01-01 tydliggör att underrättelseskyldighet gäller mellan Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Utbetalningsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet. *Lag (2023:459)*.

Underrättelseskyldigheten gäller inte om det finns särskilda skäl.

Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att bistånd inte beviljas vid utlandsvistelse. Personer som uppburit försörjningsstöd mer än ett år om starka sociala skäl föreligger kan ha rätt till bibehållet försörjningsstöd till uppehälle under högst en månad per år. Detta under förutsättning att vistelsen i övrigt inte påverkar utbildnings- eller arbetsmöjligheter negativt. Bedömningen bör vara att vistelsen är ägnad att stärka den enskildes förutsättningar att leva ett självständigt liv.

Vid misstanke om att den sökande vistas eller har vistats utomlands under den period som han eller hon uppburit ekonomiskt bistånd så ska den enskildes egen beskrivning begäras. Den enskildes beskrivning kan jämföras och kontrolleras genom:

- Extra närvarokontroll på AME, skola, Arbetsförmedlingen eller annan aktivitet.
- Kopia på pass, ibland har den enskilde dubbelt medborgarskap och därmed två pass. • Specificerat kontoutdrag där eventuellt biljettköp, utlandsuttag eller utlandsköp kan framgå.
- Sökande kan lämna in specifikation från mobilräkning, personliga kvitton eller annat som visar att de vistats i Sverige.
- Sökande kan lämna uppgift om barns närvaro på skola eller förskola.

Om personen lånat eller fått pengar för att finansiera resan kan det vara en inkomst som hade kunnat användas till den dagliga försörjningen och som kan påverka rätten till bistånd. En utredning kan även behöva göras kring hur personen haft möjlighet att försörja sig i utlandet, om det finns eventuella tillgångar/inkomster i Sverige eller i utlandet som socialnämnden inte känner till. Ta som separat rutin istället

Överklagande

Beslut om ekonomiskt bistånd kan överklagas genom förvaltningsbesvär (40-44 §§ förvaltningslagen) med stöd av 16 kap 3 § socialtjänstlagen.

Ett beslut som överklagas genom förvaltningsbesvär innebär att domstolen kan pröva både lagligheten och lämpligheten av ett beslut. Domstolen kan därvid göra en fullständig omprövning av hela beslutet och sätta ett nytt beslut i stället för det tidigare. Beslut enligt 4 kap 1 och 5 §§ socialtjänstlagen kan överklagas med förvaltningsbesvär. *Se rutiner för Överklagan.*

Särskilda grupper

Personer med missbruksproblem

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har allvarliga missbruksproblem. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en arbetsplan eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet. Det reducerade biståndet innebär, matnorm och hygienpost och i förekommande fall kostnad för el och hyra.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss arbetsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det ställas krav på att personer som visserligen har pågående missbruk, men som inte visar att de av medicinska skäl är arbetsoförmögna, deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd.

Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL kan tillämpas på personer med missbruksproblem om de sökande anger att arbetslösheten är orsak till behovet av ekonomiskt bistånd. Kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap 4§ ska planeras tillsammans med Arbetsförmedlingen.

Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande om den enskildes medverkan vid en denna arbetsplats är lämplig. När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

Föräldralediga

En förälder har rätt att stanna hemma för vård av barn och i samband med barnets födelse. En förälder har också rätt att stanna hemma med barn fram till att barnomsorg kan erbjudas i samband med att barnet fyller ett år. Senast 8 månader efter barnets födelse ska ansökan om förskoleplats göras, och bekräftelse på ansökan ska vid förfrågan visas upp. När barnet fyller ett år ska placering inom förskola erhållas och den hemmavarande föräldern ska ställa sig till arbetsmarknadens förfogande eller motsvarande. Utgångspunkten är att erbjuden plats ska accepteras oavsett geografisk placering.

Under föräldraledigheten ska rätten att ta ut föräldrapenning på heltid utnyttjas, och vid behov kan en förälder uppmanas att föra över föräldrapenningdagar till den förälder som är föräldraledig. Man har rätt att spara 4 veckor av garantitiden för inskolning av barn i barnomsorg/skola.

Den som pga. låg föräldrapenning inte uppnår skälig levnadsnivå enligt kommunens riktlinjer har rätt till ekonomiskt bistånd.

Arbetslösa

Arbetslös är den som saknar arbete på hel- eller deltid, den som väntar på eller uppbär arbetslöshetsersättning och den som väntar på eller deltar i arbetsmarknadsåtgärd. Arbetslös är också den som studerar eller är sjukskriven och som saknar ett arbete att återgå till.

Socialtjänsten kan som huvudregel kräva att en arbetslös person står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och att denne tar anvisat arbete. Den biståndssökande måste söka och ta varje lämpligt arbete, utifrån den sökandes förutsättningar för arbetet och övriga personliga förhållanden. Egen försörjning är primärt framför önskat arbete.

Socialtjänsten ska som huvudregel samarbeta med Arbetsförmedlingen kring arbetslösa biståndsmottagare, i synnerhet när det rör människor med olika former av arbetshinder. En förutsättning för att ett samarbete och utbyte av information är att den sökande ger sitt medgivande till att det sker. Ett medgivande ska vara skriftligt.

För att som arbetslös ha rätt till ekonomiskt bistånd ska man

- vara anmäld som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen
- aktivt söka arbete på egen hand, söka brett yrkesmässigt, söka regelbundet och inom pendlingsavstånd, eller vara beredd att flytta
- följa Arbetsförmedlingens planering
- delta i aktiviteter som bidrar till att förbättra sina möjligheter att bli självförsörjande

Socialtjänsten kan som huvudregel inte kräva motprestation i form av oavlönad heltidssysselsättning som inte är att betrakta som arbete, arbetsmarknadspolitisk åtgärd, praktik eller kompetenshöjande åtgärd. Socialtjänsten kan dock ställa krav på deltagande i praktiskt arbete när det ingår som en tidsbegränsad del i en utredning och är motiverat utifrån den enskildes situation.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att den enskilde ska delta i behandlingsinsatser på grund av exempelvis missbruk, för att få ekonomiskt bistånd. Sådana insatser är inte att betrakta som kompetenshöjande insatser.

Socialtjänsten ska göra en grundläggande utredning som belyser den sökandes sociala situation, hälsomässiga förutsättningar, utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet. Av utredningen ska framgå hur länge den sökande varit inskriven på Arbetsförmedlingen, vilka aktiviteter som planeras och om handlingsplan är upprättad.

Det är viktigt att ta reda på om den sökande har en funktionsnedsättning som ger en nedsatt arbetsförmåga. Planering ska göras tillsammans med den sökande och dokumenteras i en genomförandeplan som ska kunna överlämnas till den som ska se till att planeringen kan verkställas. Kartläggningen om den sökandes situation kopplat till arbetslöshet och bedömning av behov av kompetenshöjande insatser eller praktik kan göras av Viadidakt. Kartläggningen som görs på Viadidakt är en del av socialtjänstens utredning. Den samlade utredningen ligger till grund för vilka insatser den sökande har behov av.

Praktik eller kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap 4 § 12 kap 4 § socialtjänstlagen

Bestämmelserna i 4 kap 4 § SoL – 12 kap 4 § SoL ger möjligheter att ställa krav på arbetslösa personer som uppbär försörjningsstöd att delta i anvisad praktik eller annan

kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd.

Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande insatser är att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Den enskilde ska utveckla sina möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, i en fortsatt utbildning. Insatsen ska utformas med skälig hänsyn till dennes individuella önskemål och förutsättningar.

Innan beslut fattas ska samråd ske med Arbetsförmedlingen för att förvissa sig om att Arbetsförmedlingen inte kan erbjuda sina åtgärder och att insatsen är den mest lämpade. Socialtjänstens insatser får inte ersätta arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Om den sökande utan godtagbart skäl avböjer att delta i, eller uteblir från, praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas enligt 4 kap 5 § SoL. **12 kap 5 § SoL.**

Unga arbetslösa

Jobbgaranti för ungdomar

Jobbgaranti för ungdomar är ett arbetsmarknadsprogram för arbetslösa ungdomar 16 – 24 år. Syftet med jobbgarantin är att erbjuda ungdomar särskilda insatser på ett tidigt stadium för att de så snabbt som möjligt ska få arbete eller påbörja utbildning. Det är av största vikt att de ungdomar som söker ekonomiskt bistånd är anmälda som arbetssökande på Arbetsförmedlingen så att de kommer att omfattas av jobbgarantin. Ett nära samarbete kring unga arbetslösa mellan socialtjänsten och Arbetsförmedlingen ska alltid ske, om biståndsbehovet inte bara är tillfälligt och om den sökande ger sitt samtycke. Om den sökande inte ger sitt samtycke till utbyte av information och samarbete ska han eller hon verifiera att han/hon är inskriven, har en pågående handlingsplan, är aktivt arbetssökande och följer planeringen med Arbetsförmedlingen. Den som deltar i jobbgarantin får ersättning i form av aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Försäkringskassan beräknar och betalar ut ersättningarna. Aktivitetsstödet storlek beräknas enligt tre nivåer av den dagsförtjänst som arbetslöshetskassan lämnar uppgifter om. Utvecklingsersättningens storlek beror dels på om den unge har slutbetyg från gymnasiet och dels på ålder.

För att den unge ska beviljas ersättning ska han/hon följa den planering som görs med Arbetsförmedlingen om det inte finns särskilda skäl som talat emot detta. I Katrineholms kommuns arbetsmarknadsenhet, Viadidakt, finns Ungdomstorget. Där kan ungdomar erbjudas kompetenshöjande verksamhet som insats från Socialtjänsten eller Arbetsförmedlingen.

Om den unge inte kan delta i ungdomsgarantin pga. hälsoskäl ska detta styrkas med läkarintyg.

Arbetslösa med arbetshinder

Den som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller social problematik är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande har rätt till bistånd om han eller hon utifrån förmåga verkar för att försöka förändra sin situation på ett sådant sätt att målet egen försörjning kan uppnås. Socialtjänstens utredning kan behöva kompletteras med en utredning och bedömning av arbetsförmåga eller en arbetspsykologisk utredning för att bedöma behovet av rehabiliterande insatser. För personer som är aktuella för samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan (exempelvis sjukskrivna arbetslösa) sker sådan bedömning genom dessa parter, men för personer som av olika skäl inte får tillgång till dessa åtgärder kan vid behov detta utföras inom den kommunala arbetsmarknadsenheten, Viadidakt.

Den enskilde ska medverka till utredning och rehabilitering i syfte att återfå eller uppnå en större arbetsförmåga. En individuell bedömning ska ske om den enskilde i någon mån kan stå till arbetsmarknadens förfogande trots sitt arbetshinder, och om det är rimligt att ställa krav på att denne ska vara anmäld på arbetsförmedlingen och söka arbete.

Arbetslösa personer som på grund av funktionsnedsättning har en nedsatt arbetsförmåga kan få extra stöd från Arbetsförmedlingen på flera olika sätt. En nedsatt arbetsförmåga kan kompenseras med hjälp av ekonomiskt stöd, ändrad arbetsorganisation, alternativa arbetsätt eller en fysisk anpassning av arbetsplatsen. Arbetsförmedlingen gör alltid en bedömning av den sökandes behov och provar om han eller hon har rätt till särskild hjälp.

För personer som har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering, och är inskrivna vid Försäkringskassan samverkar Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan kring rehabiliteringen. Arbetsförmedlingen har specialister som kan klargöra den enskildes förutsättningar och vid behov anpassa den enskildes arbetsituation.

För personer som har behov av rehabilitering, men saknar rätt till sjukpenning (s.k. 0-klassade) har socialtjänsten, utifrån kommunens yttersta ansvar, ansvar för att se till att den enskilde får de insatser som behövs för att kunna återfå, eller öka, sin arbetsförmåga. Ett samarbete med Landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ska ske genom TRIS (Tidig Rehabilitering i Samverkan).

Kommunala och kommunfinansierade arbetsmarknads- och arbetsrehabiliterade insatser

Kommunens arbetsmarknadsenhet, ~~Viadidakt~~ **Arbetsmarknadsenhet (AME)**, erbjuder arbetsmarknadsåtgärder för personer från 16 år och uppåt. Syftet är att deltagarna ska nå egen försörjning. De arbetar med personer varav en del har nedsatt arbetsförmåga eller bristande kunskaper i svenska. Det kan handla om såväl praktik som olika former av anställning. Uppdragen får de från Arbetsförmedlingen och Socialförvaltningen i Katrineholms kommun. Tillsammans med deltagaren tar de fram en individuell handlingsplan. Syftet är att deltagaren ska få arbetslivserfarenhet och att genom en bra utförd praktik ska kunna få goda referenser. Praktik kan också vara att prova ett yrke inför eventuella studier. De använder ett coachande förhållningssätt, det vill säga de arbetar med stöd till deltagaren.

Sjukdom/saknar arbetsförmåga

Arbetshinder på grund av sjukdom ska styrkas med läkarintyg. Av intyget ska framgå vilken arbetsförmåga den enskilde har utifrån sin sjukdom eller funktionsnedsättning. Intyget behövs för att utreda om den enskilde helt eller delvis kan arbeta, söka arbete, arbetsträna eller delta i andra kompetenshöjande insatser. Om den sociala utredningen visar att den enskilde saknar arbetsförmåga av sociala, psykiska eller fysiska skäl kan ekonomiskt bistånd beviljas utan läkarintyg.

Om det är medicinskt lämpligt ska den enskilde erbjudas arbetsrehabiliterande insatser, exempelvis arbetsträning. Krav kan även ställas på att personer med lindrigare psykiska problem ska delta i arbetsträning, praktik eller andra kompetenshöjande insatser enligt 4 kap 4 § SoL 12 kap 4 § SoL. Insatserna ska inte ersätta vård och behandling, men kan vara ett komplement eller ett led i rehabiliteringen. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade utifrån behovet av kompetensutveckling.

Samordnad individuell plan (SIP)

Om den enskilde har behov av samordnade insatser både från socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska kommunen och landstinget upprätta en individuell plan, om den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och han eller hon samtycker till att den upprättas (2 kap 7 § SoL) (10 kap 8 § SoL). Om det utifrån individens situation finns behov av samverkan med Arbetsförmedling och Försäkringskassa ska även de, om individen samtycker till det, bjudas in till mötet om den individuella planen.

Studerande

Riktlinjerna i detta avsnitt omfattar endast studerande över 18 år. En studerande som har faktiska möjligheter att få ett arbete utan att fullfölja sina studier, ska ställa sig till arbetsmarknadens förfogande för att ha rätt till ekonomiskt bistånd.

Om studier godkänns vid uppbärande av ekonomiskt bistånd ska studierna vara en del av klientens planering mot egen försörjning. Studerande ska i regel ha sin försörjning genom studiestartsstöd eller studiemedel (studiebidrag och studielån) från Centrala studiestödsnämnden, CSN. Detta gäller inte vid studier i svenska för invandrare, SFI, eftersom den studieformen inte ger rätt till studiestartsstöd eller studiemedel. Studiestartsstöd och studiemedel medräknas som inkomst vid biståndsprövningen. Nödvändiga kostnader kopplade till studierna, såsom kurslitteratur, kan godkännas som utgifter, se avsnittet om kurslitteratur.

Skolungdomar

Föräldrar/vårdnadshavare är försörjningsskyldiga för ungdomar som går i gymnasiet, dock längst tills han/hon fyller 21 år (7 kap 1 § Föräldrabalken). Ungdomar som går i gymnasieskola eller annan jämförbar utbildning inklusive gymnasiestudier vid Komvux räknas med i familjens norm vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Detta gäller även för gymnasieelever som studerar på annan ort. Tillämpliga studiestödsformer ska sökas, t ex inackorderingstillägg.

Från det år den unge fyller 20 år kan den unge söka studiemedel för gymnasiestudier. Krav ska ställas på att ungdomen söker bidragsdelen.

Observera: När föräldrarnas försörjningsskyldighet för ungdomen upphör när denne fyllt 21 år och han/hon väljer att fortsätta studier på gymnasienivå eller motsvarande, ställs samma krav som för övriga studerande att söka bidrag- samt lånedel från CSN. Då räknas han/hon som självförsörjande och ska inte medräknas i familjens norm men ska dela på de gemensamma hushållskostnaderna. Se rutin Inneboende och hyresdel.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till ungdomar som omfattas av barn- och ungdomsvården och som behöver fullfölja sina studier på gymnasium vars föräldrar inte fullföljer/kan fullfölja försörjningsskyldigheten.

Eventuella kostnader för kurslitteratur, i första hand begagnade böcker, kan beviljas om studierna godkänns enligt ovan.

SFI

För personer som omfattas av etableringsprogrammet, förutsätts grundutbildningen i svenska vara avklarad efter avslutat program. För övriga personer godkänns studier på SFI upp t o m D-nivå om studierna bedöms underlätta för individen att ta sig in på den reguljära arbetsmarknaden.

Studier på grundläggande, gymnasial eller eftergymnasial nivå

Grundregeln är att den som studerar på grundskolan/gymnasienivå/eftergymnasial nivå ska om det är möjligt söka studiemedel från CSN, det vill säga lån och bidrag. Utgångspunkten är att vuxenstuderande på gymnasienivå inte står till arbetsmarknadens förfogande och är därför inte berättigade till försörjningsstöd. Klarar den studerande inte sin försörjning, och har reella möjligheter att utan studier få ett arbete som medför stadigvarande försörjning, är det rimligt att kräva att han eller hon avbryter studierna och söker arbete. Det bör dock vara möjligt att avsluta påbörjad kurs eller termin för att inte försvåra för den enskilde att i framtiden återuppta studierna.

En individuell prövning kan även ske och undantag kan till exempel göras om det föreligger starka medicinska/sociala skäl. Medicinska skäl ska styrkas med läkarintyg. Den enskilde kan ges möjlighet att under en termin prova på att studera på gymnasienivå för att underlätta arbetsrehabilitering. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta studierna för att påbörja erbjudet arbete.

Vid yrkesutbildningar på gymnasienivå bör personen undersöka möjligheten till finansiering genom Arbetsförmedlingen eller genom studiemedel det vill säga studielån eller studiebidrag.

En individ som har fått beviljat studiestartstöd från CSN ska kunna erhålla kompletterande försörjningsstöd. Se kriterier för studiestartsstöd på <http://www.csn.se/partner/2.1527/2.1529/2.1543/1.18557>

Makar/sammanboende där ena parten studerar med studiemedel kan erhålla kompletterande försörjningsstöd om studierna påtagligt förbättrar möjligheterna till egen försörjning för familjen. Som inkomst räknas då fullt studiemedelsbelopp inklusive bidrag, lån och eventuella tillägglån.

I de ärenden där individen vill studera men inte är berättigad till studiemedel från CSN på grund av tidigare ej uppnådda studieresultat, kan en individuell bedömning göras i det enskilda fallet. Orsaken till varför studieresultatet inte uppnåtts bör utredas och ligga till grund för om undantag för grundregeln ska göras. Hänsyn i bedömningen bör även tas till studiemotivation, förutsättningar för att klara studierna, rimlig tidsram (1-4 månader) för att uppnå studieresultat för att åter vara berättigad studiemedel. En studieplan från lärosätet ska redovisas.

Studieuppehåll i samband med ferier

För att få försörjningsstöd under studieuppehåll/ferier gäller:

- Den studerande ska vara aktivt arbetssökande, och i god tid under terminen söka sommarjobb inför kommande studieuppehåll. När studietermen är avslutad ska den studerande stå till arbetsmarknadens förfogande, vilket innebär att vara inskriven som arbetssökande på Arbetsförmedlingen.
- Har den studerande fått sommarjobb ska han eller hon i första hand begära förskott på lön. Om det inte är möjligt och lönen utbetalas i slutet av arbetsperioden kan det bli aktuellt att försörjningsstödet beviljas mot återbetalning av intjänad lön.
- Om den studerande inte får arbete bör personen anvisas praktik eller annan kompetenshöjande insats.
- Bedöms den studerande ha rätt till ekonomiskt bistånd efter terminens slut har han eller hon rätt till detta från och med dagen efter terminens slut. Studiemedlet betalas ut i förskott och av studiemedelsbeskedet framgår för vilken period pengarna är avsedda att räcka.

- Vid beräkning av rätten till försörjningsstöd ska studiemedlet inte beräknas räcka under en längre period än vad som framgår av studiemedelsbeskedet. Har den studerande andra inkomster, exempelvis av arbete, kan ett eventuellt normöverskott räknas som inkomst vid ansökan.
- I det fall normöverskott föreligger ska en bedömning ske av om akut nödsituation föreligger. Reducerat försörjningsstöd kan beviljas under sådana omständigheter för att undanröja nödsituation.

Barn som är familjehemsplacerade/släktingplacerade

Om familjen som barnet bor hos, uppbär försörjningsstöd och får arvode för sitt uppdrag ska arvodet räknas som inkomst. Barnet ska inte ingå i hushållets norm och omkostnadsdelen för barnet ska inte medräknas som inkomst.

Egna företagare

Egen företagare har i normalfallet inte rätt till ekonomiskt bistånd. Kontroll om sökande har ett företag kan göras på: handelsregistret, på <http://www.ratsit.se/> (*Upplýsningin er kostnadsfri*) eller Infotorg.

Krav ska ställas på att företaget avregistreras eller är vilande om inte den sökande kan försörja sig genom sitt företag. Om företaget är avregistrerat eller vilande, ska den enskilde styrka att det är inaktivt, ställa sig till arbetsmarknadens förfogande och skriva in sig på arbetsförmedlingen för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd. *Det åvilar den sökande att inkomma med underlag som visar att företaget är avregistrerat eller vilande. Inkommer inga sådana handlingar ska beslut fattas utifrån att företaget är aktivt.*

Undantag kan göras i följande fall:

- Behovet av bistånd är kortvarigt (högst tre månader), därefter ger firman åter inkomster.
- Företagaren har uppburit aktivitetsstöd från arbetsförmedlingen under sex månader och det finns utsikter att företaget ger inkomster inom en snar framtid (högst tre månader).

Starta-egget-bidrag från Arbetsförmedlingen räknas som en arbetsmarknadsåtgärd. Under den period sådant bidrag utgår, kan kompletterande ekonomiskt bistånd beviljas till hushållets försörjning.

Personer med fria yrken

Sökande med fria yrken (konstnärer, författare, artister, frilans etcetera) har ofta F- skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa, det vill säga de ska vara inskrivna på arbetsförmedling och söka alla tillgängliga lämpliga arbeten.

Långvarigt bidragsberoende

Långvarigt bidragsberoende är

- personer yngre än 25 år som har fått ekonomiskt bistånd i sex månader eller mer under en 12-månadersperiod
- personer 25 år eller äldre som har fått ekonomiskt bistånd i 10 månader eller mer under en 12-månadersperiod.

Personer med långvariga ekonomiska problem kan behöva rådgivning och stöd för att kunna förändra sin situation. Budgetrådgivning kan vara ett mycket viktigt inslag i stödet till den enskilde. I de fall det finns stora skulder kan skuldsanering enligt Lag om skuldsanering vara aktuellt.

Genomförandeplan

För människor som bedöms bli beroende av ekonomiskt bistånd längre tid än tre månader ska en genomförandeplan upprättas. Genomförandeplanen syftar till att tydliggöra planeringen för hur den enskilde ska bli självförsörjande. Socialtjänsten har ansvaret för upprättandet av och uppföljningen av genomförandeplanen så länge personen har kontakt med socialtjänsten.

Utländska medborgare

En utländsk medborgare, med undantag från vissa EU-medborgare och deras anhöriga, får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd.

Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Personer som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har rätt att få sin ansökan om ekonomiskt bistånd prövad utifrån samma förutsättningar som personer med permanent uppehållstillstånd. För att ha rätt till ekonomiskt bistånd i väntan på beslut om förlängt uppehållstillstånd, ska den enskilde kunna visa upp intyg från Migrationsverket som styrker att han eller hon har rätt att vistas – och eventuellt arbeta – i Sverige, beroende på hur planeringen ser ut.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök är inte berättigade till försörjningsstöd, utan ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet. För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresan. Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t ex turister, affärsresande och säsongsarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger endast rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Vänder sig personen till socialtjänsten efter mer än tre månader i landet och personen saknar uppehållstillstånd och har inte heller ansökt om uppehållstillstånd, är socialtjänsten enligt utlänningsförordningen skyldig att underrätta polismyndigheten. Skyldigheten inträder första gången en nämnd vidtar en åtgärd i ett ärende om socialtjänst, t ex registrerar en ansökan om ekonomiskt bistånd. Socialnämnden bör också uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att

ansöka om ett uppehållstillstånd. Ansöker personen inte om uppehållstillstånd kan det möjligen bli aktuellt med bistånd i avvaktan på avvisning eller utvisning.

Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

Kommunen har det yttersta ansvaret i de fall behovet inte kan tillgodoses inom LMA, det vill säga endast sådana kostnader som inte omfattas av LMA. Personerna har ett eget ansvar att i första hand ansöka enligt LMA och erhålla ett beslut, innan försörjningsstöd prövas. Personen kan ansöka om särskilt bidrag enligt LMA för exempelvis spädbarnsutrustning, vinterkläder, glasögon, kosttillskott och handikappsutrustning.

Möjligheter till boende via Migrationsverkets förläggningar finns inom LMA, sökande ska i första hand hänvisas att ordna med boende genom Migrationsverket.

Om personer har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på ett år eller kortare tid, har de möjlighet under förlängning/omprövningstiden att åter få dagersättning från Migrationsverket enligt LMA.

EU-medborgare

Allmän orientering

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar i vissa avseenden också medborgare från Schweiz, EU-medborgare kan vistas i Sverige utan uppehållstillstånd i upp till tre månader.

Upphållsrätt

Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Upphållsrätt grundas inte på något formellt myndighetsbeslut utan uppehållsrätten inträder när de i lagen uppställda villkoren för olika kategorier av EU-medborgare är uppfyllda. Omvänt har en person inte uppehållsrätt om villkoren inte är uppfyllda. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. Den som uppfyller kraven för uppehållsrätt och därmed har rätt att vistas i Sverige längre än tre månader har även rätt till likabehandling. Det innebär samma rättigheter och skyldigheter som övriga svenska medborgare och socialtjänstlagen ska tillämpas fullt ut.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om han eller hon:

- är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars

försörjnings samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller

- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. En registrerad partner jämställs med make. Det skall noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år och under denna tid haft uppehållsrätt kan ansöka om permanent uppehållsrätt hos Migrationsverket

Personer som flyttar från ett annat land till Sverige och planerar att bo här i mer än ett år bör normalt vara folkbokförd här. Skatteverket ansvarar för folkbokföring. För att en EU-medborgare ska kunna bli folkbokförd ska denne kunna antas ha uppehållsrätt i minst ett år. En EU-medborgare som är arbetslös kan ha uppehållsrätt, men kan inte bli folkbokförd på den grunden.

Uppehållskort

En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare (3:e-landsmedborgare) ska ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter ankomsten till Sverige. Ett bevis om registreringen och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort utfärdas omedelbart.

Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. För att betraktas som arbetstagare ska arbetet utföras åt någon annan, personen ska vara under dennes arbetsledning och arbetet ska ske mot ersättning. Arbetet som utförs ska anses vara sådant som normalt hör hemma på arbetsmarknaden och i den omfattningen att det inte är marginellt och sidoordnat. Svartarbete ger inte uppehållsrätt.

Om arbetstagaren drabbas av tillfällig arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall behåller personen sin ställning som arbetstagare och uppehållsrätt under tiden som han eller hon inte kan arbeta. En EU-medborgare som har uppehållsrätt som arbetstagare behåller sin uppehållsrätt om han eller hon blir ofrivilligt arbetslös efter mer än ett års anställning och har anmält sig som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen. En EU-medborgare som fullgjort en tidsbegränsad anställning som varit kortare än ett år eller blir ofrivilligt arbetslös inom de första tolv månaderna av en anställning behåller sin uppehållsrätt under sex månader.

Om den enskilde själv väljer att avsluta sin anställning behåller denne inte sin ställning som arbetstagare. För att ha uppehållsrätt måste denne istället uppfylla de kriterier som gäller för arbetssökande.

Uppehållsrätten förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande. En EU-medborgare med uppehållsrätt som arbetstagare har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det självklart att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda.

Arbetssökande

En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om han eller hon är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. EU-domstolen har fastslagit att sex månader normalt sett är en tillräcklig tid för att den arbetssökande ska ha en verklig möjlighet att hitta ett arbete, men att det under vissa omständigheter kan röra sig om längre tid. Det finns ingen absolut tidsgräns för hur länge en EU-medborgare kan betraktas som arbetssökande. Avgörande är om den arbetssökande verkligen söker arbete och om det finns en verklig möjlighet att få en anställning. Det måste avgöras från fall till fall. Vistelsebegreppet och socialtjänstens regler om kommunens yttersta ansvar samt den enskildes rätt till bistånd innebär att en individuell prövning måste göras om bistånd skall utgå och i vilken omfattning.

För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

Icke yrkesverksamma personer

Vissa studerande och personer, (till exempel pensionärer) som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring har uppehållsrätt. En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

Tillfällig vistelse

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel som turister eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem. Det skall noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuella för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetssökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas till exempel om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2017:820)

Förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ersätter tidigare etableringslagen (2010:197) och trädde i kraft årsskiftet 2017/2018. Syftet med det nya regelverket är att försöka underlätta och påskynda nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet. Den nya lagen reglerar i huvudsak det statliga ansvaret för etableringsinsatser. De nyanlända blir anvisade till det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. En anvisning till etableringsprogrammet får göras för en individ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare som är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Lagen gäller för nyanlända invandrare som har fyllt 20 år men inte 65 år och som har ett uppehållstillstånd, för att se vilka som omfattas av lagen, se § 1- 3. Förordningen (2017:820) innehåller även bestämmelse om programmets innehåll och hur länge en nyanländ får ta del av etableringsinsatser. Det har också införts en utbildningsplikt samt har kraven på individen tydliggjorts i förhållande till varning eller avstängning från sin ersättning under en kortare eller längre tid. Handläggningen av etableringsersättningen har flyttats från Arbetsförmedlingen till

Försäkringskassan. Av förordningen 15§ anges tiden för hur länge en individ kan få ta del av etableringsinsatserna.

I vissa fall uppstår ett glapp mellan att LMA-ersättningen upphör och etableringsersättningen börjar betalas ut. Detta kan exempelvis hända då individen saknar fullständigt personnummer, eller inte kan påbörja aktivitet då barnomsorg inväntas. I dessa fall kan det bli aktuellt att bevilja ekonomiskt bistånd i väntan på att individen får igång etableringsersättningen.

Tilläggsförmåner utöver etableringsersättning

Nyanlända som har rätt till etableringsersättning kan få tilläggsförmåner: etableringstillägg respektive bostadsersättning. Försäkringskassan är både beslutande och utbetalande myndighet. Tilläggsförmånerna betalas ut tillsammans med etableringsersättningen. Se ytterligare information på:

<https://www.forsakringskassan.se/myndigheter/arbetsformedlingen/forsakring>

Riktlinjer för föreningsstöd inom socialnämndens ansvarsområde

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden antar det reviderade styrdokumentet Riktlinjer för föreningsstöd inom socialnämndens ansvarsområde, att gälla från den 1 januari 2026.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade i december 2024 om en revidering av Övergripande riktlinjer för föreningsstöd. Detta har föranlett en översyn av socialnämndens eget styrdokument för bidrag till föreningslivet, vilket fungerar som ett komplement till fullmäktiges bestämmelser.

Social- och omsorgsförvaltningens förslag till revidering anger ramar för förvaltningens arbete och förtydligar kraven på föreningarna. Bidragsgivningen föreslås omfatta bidragsformerna grundbidrag och verksamhetsbidrag. Bedömningsgrunderna för bidragen utgår från nämndens ansvarsområde samt de mål för kommunens stöd till föreningslivet som anges i fullmäktiges övergripande riktlinjer. Mot bakgrund av fullmäktiges ambition att öka flexibiliteten för föreningslivet föreslås att arrangemangsbidraget ska kunna sökas även av socialnämndens föreningar hos service- och tekniknämnden.

Förslaget har utarbetats i samverkan med tjänstepersoner från övriga bidragsgivande nämnders förvaltningar, där motsvarande översyner genomförts. Ett gemensamt syfte har varit att öka likställigheten mellan föreningarna i kommunen. Revideringen av nämndernas riktlinjer följer en gemensam struktur med likalydande allmänna bestämmelser. Vidare har grundbidragen hos de olika nämnderna harmoniserats och fått en enhetlig utformning.

Ärendets handlingar

- Förslag (namnbyte till) - Riktlinjer för föreningsstöd inom socialnämndens ansvarsområde
- Nu gällande - Riktlinjer - Bidrag till föreningar inom socialnämndens område, SOCN 2017-01-16, §4

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade i december 2024 om en revidering av styrdokumentet Övergripande riktlinjer för föreningsstöd (KF 2024-12-16, § 239). Riktlinjerna ger anvisningar för de nämnder i Katrineholms kommun som ansvarar för föreningsbidrag. Dokumentet beskriver också kommunens övergripande målsättning med stödet till föreningslivet samt de grundläggande kriterier som gäller för att beviljas bidrag.

De reviderade riktlinjerna innehåller ett antal nyheter och förtydliganden. En av förändringarna är att föreningar inom socialnämndens område numer får ansöka för kommande år i stället för innevarande år. Detta för att likställa med övriga nämnder. Vidare läggs ett ökat fokus på nämndernas ansvar för uppföljning av beviljade medel.

De nya riktlinjerna innebär även en ökad flexibilitet för föreningslivet. Detta genom en bestämmelse om att aktivitetens art ska styra från vilken nämnd en förening kan söka bidrag. En förening ska därigenom ges möjlighet att söka bidrag från en annan nämnd än från den nämnd som normalt hanterar dess stöd. Kulturnämnden, som under beredningen av fullmäktiges riktlinjer förespråkade denna förändring, lyfte som exempel att en idrottsförening ska kunna söka medel för ett kulturarrangemang.

Kommunfullmäktiges beslut har föranlett en översyn av service- och teknknämndens, kulturnämndens, socialnämndens och vård- och omsorgsnämndens regelverk för föreningsbidrag. Riktlinjerna inom respektive nämnd är ett komplement till kommunfullmäktiges bestämmelser. Dokumenten anger ramar för förvaltningens arbete, beskriver vilka bidrag som finns att söka och förtydligar de krav som ställs på föreningarna.

Den senaste översynen av socialnämndens regelverk genomfördes 2017 (SOCN 2017-01-16, §4). I föreliggande förslag till revidering föreslås att nämndens bidragsgivning framöver ska omfatta bidragsformerna grundbidrag och verksamhetsbidrag. Bedömningsgrunderna för bidragen utgår från nämndens ansvarsområde och de mål för kommunens bidragsgivning till föreningslivet som anges i fullmäktiges övergripande riktlinjer.

I syfte att öka likställigheten och möjliggöra den ökade flexibiliteten har tjänstepersoner från de bidragsgivande nämndernas förvaltningar samarbetat i framtagandet av riktlinjerna. Varje nämnds riktlinje utgår från det egna ansvarsområdet och de föreningar nämnden har i uppdrag att stödja. Dokumenten föreslås dock få en gemensam struktur med likalydande allmänna bestämmelser samt ett enhetligt utformat grundbidrag. Den ökade flexibiliteten möjliggörs genom att alla föreningar i kommunen som uppfyller villkoren för grundbidrag ska kunna söka arrangemangsbidrag hos både service- och teknknämnden och kulturnämnden.

I enlighet med kommunens styrmodell föreslås att riktlinjerna ska gälla till utgången av 2027, det vill säga till och med året efter val till kommunfullmäktige. Samma giltighetstid gäller för kommunfullmäktiges övergripande riktlinjer. Därmed kommer införandet av de nya styrdokumentet att följas upp samtidigt och i relativ närtid.

Arbetet med att införa de nya riktlinjerna kommer att vara en omfattande uppgift. Det innefattar bland annat att utveckla informationen till föreningslivet på kommunens webbplats, att se över e-tjänsten för ansökan om föreningsbidrag samt att stärka rutinerna

för kontroll vid ansökan, beslut och uppföljning. Vidare behöver nämndens delegationsordning ses över i ärenden som avser föreningsbidrag.

Föreningsbidrag beviljas endast i mån av medel, något som förtydligas i de föreslagna riktlinjerna. Socialnämnden beviljade för 2025 204 000 kronor i föreningsbidrag (SOCN/2025:17)

I samband med kommunfullmäktiges beslut om Övergripande plan med budget 2025–2027 infördes en årlig indexuppräknning av nämndernas bidrag till föreningslivet (KF 2024-11-25, § 212). Detta innebär att bidragen värdesäkrats för inflationsutvecklingen. Fullmäktiges revidering av Övergripande riktlinjer för föreningsstöd innebar däremot inget ytterligare tillskott av medel.

Anna-Lena Ramstedt
Förvaltningschef

Therese Berlin
Ekonom

Beslutet skickas till:

Akten

Förslag

Riktlinjer för föreningsstöd inom socialnämndens ansvarsområde

Socialnämnden

Dokumentinformation

Beslutshistorik

Antagen av socialnämnden 2017-01-16 §4

Ändrad av socialnämnden

2025-xx-xx

Giltighet

Gäller från och med 2026-01-01

Gäller till och med 2027-12-31

Förvalterskap¹

Inom socialnämndens ansvarsområde

¹ Förvalterskapet innebär ansvar för att:

- dokumentet efterlevs
- är tillgängligt
- följa eventuellt ändrade förutsättningar för dokumentet
- dokumentet följs upp och revideras
- dokumentet är aktuellt och uppdaterat

Innehåll

Inledning	4
Föreningsbidrag inom socialnämndens ansvarsområde	4
Bidrag	4
Grundbidrag.....	5
Syfte	5
Villkor	5
Ansökan.....	5
Verksamhetsbidrag.....	6
Syfte	6
Bedömningsgrunder för bidraget.....	6
Fokus på socialnämndens målgrupper	6
Utövande och främjande	6
Trygghet och gemenskap.....	6
Övriga villkor.....	6
Ansökan.....	6
Allmänna bestämmelser	7
Övergripande riktlinjer för föreningsbidrag	7
Kompletterande bestämmelser för socialnämndens föreningsbidrag.....	7
Ansökan.....	7
Handläggning och beslut	7
Reglering av skuld	7
Återbetalning, nedsättning eller stoppad utbetalning under pågående bidragsperiod.....	7
Redovisning och uppföljning	8

Inledning

Föreningsbidrag inom socialnämndens ansvarsområde

Socialnämndens föreningsbidrag ska stödja föreningar och organisationer med värderingar och verksamhet enligt socialtjänstens målsättning och inriktning. Särskild uppmärksamhet riktas till föreningar eller organisationer som bedriver frivilligt socialt arbete inom kommunen och i enlighet med inriktningen i socialtjänstlagen (SoL).

De grundläggande bestämmelserna för all bidragsgivning till föreningslivet i Katrineholms kommun framgår av *Övergripande riktlinjer för föreningsstöd*, som antagits av kommunfullmäktige. I detta dokument beskrivs också målsättningen med föreningsbidragen i Katrineholms kommun enligt följande:

- *Skapa möjlighet för ett starkt föreningsliv*
- *Stimulera föreningar till ett aktivt arbete för ökad jämställdhet samt förbättrad integration*
- *Få fler barn och unga att delta aktivt i kultur-, idrotts- och fritidslivet för en trygg och meningsfull fritid*
- *Skapa förutsättningar för en god hälsa och ett aktivt fritidsliv hos kommuninvånarna*
- *Bidra till stärkande möten mellan människor genom relationsskapande*
- *Ge barn och unga förutsättningar till en drogfri uppväxt*
- *Ge invånarna förutsättningar att delta i utvecklande aktiviteter för att uppnå ett innehåll, sammanhang och en gemenskap i livet*

(KF 2024-12-16, § 239)

Riktlinjerna för föreningsbidrag inom socialnämndens ansvarsområde är ett komplement till kommunfullmäktiges bestämmelser. Dokumentet beskriver vilka bidrag som finns att söka hos nämnden och anger ramarna för förvaltningens arbete. Riktlinjerna förtydligar också de krav som ställs på föreningarna.

Bidrag

Socialnämnden handlägger ansökan om följande föreningsbidrag:

- Grundbidrag
- Verksamhetsbidrag

Bidragen kan sökas av de föreningar inom socialnämndens ansvarsområde som uppfyller villkoren för respektive bidrag. Därutöver kan service- och tekniknämndens arrangemangsbidrag sökas av alla föreningar i kommunen som uppfyller villkoren för grundbidrag.

Grundbidrag

Syfte

Syftet med det grundbidraget är att bidra till förutsättningarna för ett aktivt föreningsliv i Katrineholms kommun.

Bidraget får användas till nödvändiga och löpande kostnader för den grundläggande föreningsverksamheten. Som sådana kostnader räknas utgifter för försäkringar, bankavgifter, mötesverksamhet, bokföring, medlemsregister, marknadsföring, kopiering, porto och liknande kostnader.

Villkor

Grundbidraget baseras på antalet medlemmar i föreningen. Som medlem räknas den som:

- är bosatt i Katrineholms kommun,
- finns upptagen i föreningens medlemsregister,
- har rätt att delta vid årsmöte och liknande medlemsmöten, med möjlighet att påverka beslut rörande föreningens målsättning och verksamhet, och
- betalat den medlemsavgift som föreningen bestämt.

I det fall bidraget söks av en nybildad förening utgår kravet på erlagd medlemsavgift under föregående år.

Person som betalat en avgift som medför medlemskap av mer stödjande eller tillfällig natur ska i detta sammanhang inte räknas som medlem. Hit hör exempelvis stödmedlemskap eller avgift som erlagts för att kunna delta vid särskilt evenemang.

Grundbidraget beräknas enligt följande:

- Föreningen får 20 kronor per medlem, upp till 600 medlemmar.
- Förening med ett bokslutsresultat som överstiger 100 000 kronor får istället 10 kronor per medlem.
- Det högsta bidraget som kan beviljas är 12 000 kronor.
- Om det beräknade bidraget blir lägre än 4 000 kronor, får föreningen ett minimibelopp på 4 000 kronor.

En nystartad förening erhåller minimibeloppet.

Ansökan

Ansökan sker inför kommande verksamhetsår. En nystartad förening kan, efter föreningsregistrering, ansöka under pågående verksamhetsår.

Verksamhetsbidrag

Syfte

Syftet med verksamhetsbidraget är att stärka det lokala sociala arbetet och ge goda förutsättningar för ideella föreningar att bedriva en kontinuerlig och långsiktig verksamhet som ett komplement till socialnämndens reglemente. Bidraget ska stärka förutsättningarna för en aktiv fritid och bidra till att främja trygghet, glädje och gemenskap.

Verksamhetsbidraget ges till planering, genomförande och utveckling av föreningens kärnverksamhet. Bidraget ska i första hand användas för kostnader som uppkommer i samband med verksamhetens operativa sociala arbete. Som sådana kostnader räknas exempelvis utgifter för material, förbrukningsvaror samt hyra av lokaler, anläggningar och utrustning enligt kommunens taxa *Hyror och avgifter i kommunens lokaler och fritidsanläggningar*. För att främja verksamheten får det i begränsad omfattning även användas till planerings- och utvecklingsaktiviteter, såsom kurser och utbildningar för styrelse och samordnare.

De föreningar som uppfyller villkoren för socialnämndens grundbidrag kan ansöka om stödet.

Bedömningsgrunder för bidraget

Fokus på socialnämndens målgrupper

Föreningar som riktar sin verksamhet till socialnämndens målgrupper, eller som aktivt engagerar dessa i föreningslivet, ska prioriteras vid fördelning av verksamhetsbidrag.

Verksamhetsbidrag från socialnämnden syftar till att stödja ideella föreningar vars verksamhet kompletterar nämndens uppdrag och mål. Genom att stödja verksamheter som främjar social gemenskap och inkludering, medverkar bidraget till att stärka civilsamhället och förbättra livsvillkoren för människor i utsatta situationer. Föreningarna ska också verka i det förebyggande arbetet.

Utövande och främjande

Verksamhetsbidraget ges till föreningar som utövar och främjar medborgarnyttan i sin verksamhet samt fungerar som ett komplement till socialnämndens reglemente.

Trygghet och gemenskap

Föreningens verksamhet ska utgöra ett tryggt och inkluderande sammanhang. Verksamheten ska präglas av respekt, omtanke och gemenskap. Föreningen ska vara öppen för alla, och alla medlemmar ska ges möjlighet att ta aktiv del i föreningens verksamhet.

Övriga villkor

Verksamhetsbidrag utgår inte till fester, årsmöten, styrelsemöten, tävlingsavgifter, resor, investeringar, hyra av lokaler utanför kommunens taxa, elitverksamhet eller kostnader kopplade till deltagande eller anordnande av läger och cuper. Bidraget utgår heller inte för sådana administrativa kostnader för vilka stöd lämnas genom grundbidraget.

Ansökan

Ansökan sker inför kommande verksamhetsår. En nystartad förening kan, efter föreningsregistrering, ansöka under pågående verksamhetsår.

Allmänna bestämmelser

Övergripande riktlinjer för föreningsbidrag

Grundläggande bestämmelser för all bidragsgivning till föreningslivet i Katrineholms kommun anges i *Övergripande riktlinjer för föreningsstöd*, som beslutats av kommunfullmäktige. Endast de föreningar som uppfyller kraven i dessa riktlinjer kan bli aktuella för föreningsbidrag från socialnämnden.

Kompletterande bestämmelser för socialnämndens föreningsbidrag

De övergripande riktlinjernas bestämmelser om grundläggande kriterier för föreningsbidrag, ansökan, beslut och uppföljning kompletteras för socialnämndens bidrag med följande generella bestämmelser:

- Föreningsbidrag ska stödja föreningens ideella verksamhet som i huvudsak bygger på medlemmarnas ideella arbete.
- Föreningar som bedriver verksamhet för barn och ungdomar kan beviljas föreningsbidrag under förutsättning att föreningen begärt utdrag ur belastningsregistret för samtliga barn- och ungdomsledare som fyllt 15 år och leder barn och ungdomar upp till 18 år.
- Affärsmässig verksamhet, eller verksamhet vars huvudsakliga uppgift är att tillvarata enskilda medlemmars yrkesmässiga eller ekonomiska intressen, omfattas ej av bidragsgivningen. Bidrag lämnas heller inte för lön, arvode eller annan ersättning till föreningens egna medlemmar.
- Föreningsbidrag får bara användas för att finansiera den verksamhet som är ansökt och beviljad.
- Föreningsbidrag beviljas i mån av medel.

Ansökan

Möjligheten att ansöka om föreningsbidrag ska utlysas på Katrineholms kommuns webbplats med en ansökningsperiod om minst två veckor.

Handläggning och beslut

Beslut gällande ansökan om bidrag sker efter bedömning. En ansökan kan beviljas helt eller delvis. Vid oklarheter kan en förening behöva komplettera sin ansökan. Ansökan som inte uppfyller kriterierna för sökt bidrag, eller inte kompletterats inom angiven tid, ska avslås.

En förening ska meddelas om ansökan avslagits eller beviljats senast en vecka efter att beslutet fattats.

Bidrag får enbart utbetalas till konto som är registrerat i föreningens namn.

Reglering av skuld

Om föreningen vid tidpunkt för utbetalning av bidrag har en skuld till kommunen, har kommunen rätt att avräkna denna skuld mot beviljat bidrag.

Återbetalning, nedsättning eller stoppad utbetalning under pågående bidragsperiod

En förening är skyldig att skyndsamt informera social- och omsorgsförvaltningen om föreningen inte tror sig klara av att leva upp till de åtaganden som angetts i bidragsansökan. Om sådan information inkommer, eller om det på annat sätt framkommer uppgifter om förändringar och avsteg i den planerade verksamheten jämfört med beviljat bidrag, ska förvaltningen skyndsamt utreda situationen.

Om bedömning görs att verksamheten inte uppfyller villkoren för bidragsgivning, att verksamheten ändrats eller övriga förhållanden väsentligt förändrats jämfört med vad som angetts i ansökan kan beslut fattas om att stoppa utbetalning, nedsättning av bidrag eller återbetalning.

Redovisning och uppföljning

Förening som beviljats bidrag ska redovisa hur bidraget använts. Redovisning ska göras på det sätt och vid den tidpunkt som i beslutet anges för respektive bidrag. Om bedömning görs att redovisningen inte kan godkännas ska föreningen ges möjlighet att komplettera.

Om komplettering inte inkommit inom angiven tid, eller redovisningen trots komplettering inte kan godkännas, ska social- och omsorgsförvaltningen ta ställning till återbetalning av beviljade medel.

Socialnämnden ska hållas informerad om uppföljningen av beviljade föreningsbidrag.

Ändring i styrdokumentet för Insatser utan behovsprövning för socialnämndens område

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att anta ändringar i dokumentet Bilaga 1-Insatser utan behovsprövning enligt 11 kap. § 5 nya SoL enligt förvaltningens förslag.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden beslutade på sammanträdet den 12 juni 2025 om att social- och omsorgsförvaltningen ska erbjuda ett antal Insatser utan behovsprövning, så kallade IUB. Denna typ av insatser ingår i den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft den första juli 2025. Insatstypen ger kommuner möjlighet att erbjuda mer lättillgängligt stöd inom vissa områden. Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden i varje kommun även besluta om vilka kriterier som ska gälla för att en enskild ska kunna beställa någon av de IUB som erbjuds. Inför beslutet samlades alla IUB:er som var aktuella för socialnämnden i ett styrdokument, en gemensam bilaga med information om insatserna och deras kriterier.

Social- och omsorgsförvaltningen ser behov av att genomföra en mindre ändring i detta styrdokument avseende behandlingsverksamheten Mercur samt för relationsvårdsteamet. Ändringen gäller kriteriet för att kunna ta del av insatser utan behovsprövning som nu specificerar att en person ska vara folkbokförd i Katrineholm för att kunna beställa en insats.

Ärendebeskrivning

På grund av den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 juli 2025 beslutade socialnämnden 2025-06-12 om att social- och omsorgsförvaltningen ska erbjuda ett antal insatser utan behovsprövning, så kallade IUB. Insatstypen ger kommuner möjlighet att erbjuda mer lättillgängligt stöd inom vissa områden. Alla IUB:er som var aktuella för socialnämnden samlades i ett styrdokument, en gemensam bilaga med information om insatserna och deras kriterier. Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden i varje kommun besluta om vilka kriterier som ska gälla för att en enskild ska kunna beställa någon av de IUB som erbjuds.

Social- och omsorgsförvaltningen ser att IUB bör riktas till faktiska kommuninvånare i Katrineholm, eller inflyttade som börjat stadga sig i Katrineholm med stadigvarande bostad. Förvaltningen kan periodvis se öknings av inkommande ärenden av tidigare ej kända personer, som även är nya i kommunen. På grund av detta ser social- och omsorgsförvaltningen behov av att genomföra en mindre ändring i detta styrdokument

avseende behandlingsverksamheten Mercur samt för relationsvårdsteamet. Fokuset bör riktas mot att insatser behovsprövas som vanligt, under den första månaden efter folkbokföring och inflyttning. Det kan då röra sig om att utreda ifall en tidigare bosättningskommun kan förväntas ha ett fortsatt visst ansvar för individen, eller ifall tidigare behandlingsinsatser inte är fullföljda. Kriteriet behöver även överensstämma med avgränsningen för nyinflyttade att söka ekonomiskt bistånd först efter en månad i kommunen.

Under avsnittet "Särskilda villkor för att kunna ta del av vissa insatser" i styrdokumentet läggs nedanstående stycke till:

"För insatserna som erbjuds som insatser utan behovsprövning av verksamheterna *Mercur* – *beroende behandling* samt *Relationsvårdsteamet* gäller det övergripande kriteriet:

För att kunna beställa insatsen utan behovsprövning ska personen vara folkbokförd och ha en stadigvarande bostad i Katrineholm, samt sin huvudsakliga dygnsvila, sedan minst en månad tillbaka."

Ändringen betyder att tröskeln till insatserna utan behovsprövning inom dessa verksamheter blir något högre. Samtidigt ser verksamheten det som att inskränkningen av rätten att beställa insatser som IUB tills efter en månads stadigvarande vistelse och folkbokföring i Katrineholm är rimlig, då möjligheten att ansöka om behovsprövad insats ändå alltid finns.

Ärendets handlingar

- Bilaga 1 – insatser utan behovsprövning enligt kap 11. 5 § Ny SoL (SOCN)

Lars Carlberg
Utredare

Beslutet skickas till:

FÖRSLAG Bilaga 1

Insatser utan behovsprövning enligt 11 kap. 5 § ny SoL (SOCN)

Socialnämnden

Version 2, uppdaterad 2025-12-18

Innehåll

IUB enligt 11 kap. 5 § Nya SoL inför beslut i SOCN	3
Inledning	3
Insatserna i dokumentet.....	3
Typer av dokumentation	3
Insatsen ges även som behovsprövad.....	4
Övergripande villkor för deltagande och att avbryta insatsen	5
Särskilda villkor för att kunna ta del av vissa insatser	5
Ekonomiska konsekvenser	5
Lista över befintliga insatser utan behovsprövning	6
Familjerätten.....	6
IFO Barn och Ungdom	6
IFO Vuxenstödsenheten	8
Information om andra insatser	13
Förtydligande kring insatser, metoder och arbetssätt som inte ingår i listan	13
Familjerättens informationssamtal	13
Tryggare Barn	13
Stöd efter barnförhör	13
SSPF	13
Fördjupning angående dokumentation.....	14

IUB enligt 11 kap. 5 § Nya SoL inför beslut i SOCN

Inledning

En ny socialtjänstlag träder i kraft den 1 juli 2025, i enlighet med propositionen En förebyggande socialtjänstlag - för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (prop. 2024/25:89). En av de större förändringarna som föreslås innebär att socialnämnden (eller annan nämnd som ansvarar för socialtjänst) ges utökade möjligheter att erbjuda insatser utan individuell behovsprövning. Insatser som ges utan individuell behovsprövning från den 1 juli kan vara öppna för alla, riktade mot en viss målgrupp eller vara förenade med vissa villkor. Det föreslås att det ska framgå att socialnämnden ansvarar för att erbjuda insatser i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det.

Uttrycket insatser omfattar alla de angivna sätten att bistå enskilda. Lagens terminologi har förenklats och gjorts mer enhetlig. Insatser föreslås därför användas genomgående i lagen. Det är en skillnad på vad som är att beteckna som arbetssätt och vilka åtgärder som utgör insatser. Uppsökande arbete och samverkansformer innebär olika arbetssätt och utgör inte insatser. Enskilda bestämmer inte själva över om de får ta del av en samverkansform eller ett uppsökande arbete. Nuvarande bestämmelse om att insatser ska utformas och genomföras tillsammans med den enskilde föreslås föras över till den nya socialtjänstlagen, vilket understryker betydelsen av den enskildes aktiva roll och bestämmande över sin situation. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

Insatserna i dokumentet

Insatserna som beskrivs i dokumentet är de insatser för personliga behov som ges eller kan ges utan behovsprövning, med de villkor, frekvens och de målgrupper som finns, inför att den nya socialtjänstlagen träder i kraft. Alla paragrafnummer som används i dokumentet är från den nya socialtjänstlagen (proposition 2024/25:89), om inte annat anges. Denna lista kan ses som ett övergripande styrdokument som behandlar alla nuvarande insatser som från och med 2025-07-01 beslutas ingå som de IUB som erbjuds av Individ och familjeomsorgen inom social- och omsorgsförvaltningen i Katrineholm, under socialnämndens ansvarsområde.

Typer av dokumentation

Inför att den nya socialtjänstlagen finns inga nya föreskrifter från Socialstyrelsen kring hur dokumentationen för IUB ska utformas mer i detalj. Socialstyrelsen säger även uttryckligen att det inte går att tillämpa informationen om dokumentation i *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS*. Socialstyrelsen meddelar att tydligare föreskrifter är ett pågående arbete. I prop. 2024/25:89 framgår att alla typer av insatser förutom råd och stöd kommer att ha ett dokumentationskrav. Dessutom finns möjligheter att undanta vissa insatser från krav på att dokumentera personliga uppgifter. De tre typerna av dokumentation i detta dokument är hur processledare samt verksamheterna försökt formulera det enkelt, utifrån hur vi tolkar lagstiftarens intentioner. I diskussion med CGI, leverantören av verksamhetssystemet, på dialogmöte framkommer att man även från deras håll tänker sig tre olika typer av

dokumentation, som i stort överensstämmer med dessa typer. Revideringar av detta kan vara nödvändiga om/när föreskrifter från Socialstyrelsen kommer.

Typ 1: *Undantag från dokumentationskravet enligt 14 kap. 4 och 5 §§ Nya SoL.* Detta betyder att insatsen inte har något dokumentationskrav om personliga uppgifter eller enskildas förhållanden. Det kan gälla rådgivning, där det enligt 14 kap. 4 § inte finns något dokumentationskrav. Begreppet "rådgivning" är dock något flytande. Det gäller även exempelvis olika former av gruppträffar eller träffpunkter, men faller då under 14 kap. 5 §. Det kan även gälla insatser där man bedömer att dokumentation av personliga uppgifter kan innebära att medborgare undviker att ta emot insatsen, eller att det kan innebära risker för den som tar emot insatsen om personuppgifter röjs. När det gäller 14 kap. 5 § behöver socialnämnden ta ett särskilt beslut för att undanta insatsen från dokumentationskravet. Insatser med typ 1-dokumentation är därför särskilt markerade i dokumentet.

Däremot finns fortfarande krav på uppföljning av insatsens kvalitet och effektivitet, till exempel med information och statistik om deltagande, lokalisering, kön för deltagare samt i berörda fall barnens kön, om deltagarna fullföljer insatsen, åldersgrupper för barn eller äldre, samt uppgifter om deltagarnas nöjdhet och om hur man kunnat tillgodogöra sig innehållet. Dokumentationen behöver inte göras i verksamhetssystemet, men kan eventuellt göras där utifrån möjligheten att skapa ärenden utan personuppgifter i genomförandewebben.

Typ 2: *Förenklad dokumentation om enskilda för IUB enl 11 kap. 5 § Nya SoL,* till exempel utifrån möjligheten att skapa ärenden med eller utan personuppgifter i verksamhetssystem. Denna typ av dokumentation kommer att vara anpassad för IUB där möjlighet bör finnas för utförare av insatsen själva kunna starta upp ärenden och dokumentera (även om möjlighet finns att organisera verksamheten med myndighet som en rent administrativ enhet för detta). Utöver denna dokumentation behöver även annan statistik och information samlas in för att kvalitetssäkra insatsen, precis som ovan i typ 1.

Social och omsorgsförvaltningen arbetar med att konfigurera verksamhetssystemet och förbereda för att övergå till nya sätt att dokumentera inom vissa typer av insatser. Social- och omsorgsförvaltningen bedömer att det i dagsläget är för otydligt hur denna dokumentation ska utformas för att det ska vara möjligt att implementera detta fullt ut redan till den första juli. Det är heller inte lämpligt att införa förändringar i dokumentationsrutiner under semesterperioden, då detta kan påverka förutsättningarna för ett enhetligt och rättssäkert genomförande. Social- och omsorgsförvaltningen kommer därför att införa "typ 2-dokumentation" stegvis fram till 2026-01-01 med början tidigast i september 2025. För ett antal insatser i listan har verksamheterna sett behov av att dokumentera utförligare sedan tidigare, och det är främst dessa som kommer att börja införa typ 2-dokumentation under hösten 2025. Dessa är märkta "Typ 1 – övergång".

Typ 3: *Dokumentation enligt normala förhållanden för behovsprövade insatser.* Insatser enligt 11 kap. 5 § bör per definition inte dokumenteras på detta sätt, men undantag kan förekomma. Detta särskilt utifrån att insatser ges både som IUB och som behovsprövad. Det bör även finnas möjligheter att kunna överföra dokumentation till ett behovsprövat ärende om en IUB leder vidare till ett sådant.

Insatsen ges även som behovsprövad

Enligt 11 kap. 6 § behöver verksamheterna ge information om att alla insatser utan behovsprövning även kan ansökas om, enligt vanlig behovsprövning och utredning, som då sedan leder fram till ett myndighetsbeslut (som i sin tur är möjligt att överklaga). I de fall som den

inte gör det idag, kommer förvaltningen att behöva anpassa verksamheten i framtiden för att möta detta krav. Detta har även lett till att några insatser behöver undantas från att vara IUB, då det inte är rimligt att de ska kunna vara behovsprövade utan snarare ges enbart i vissa sammanhang.

Övergripande villkor för deltagande och att avbryta insatsen

Själva syftet med den form av insatser utan behovsprövning som ingår i den nya socialtjänstlagen är att den enskilde ska ha tillgång till lätt tillgängliga insatser och kunna påbörja insats, när han eller hon är motiverad till förändring. Att den enskilde är motiverad och mottaglig för förändring är följaktligen ett slags grundvillkor för insatsen. Den som använder en av de insatser utan behovsprövning som social- och omsorgsförvaltningen i Katrineholm erbjuder, förbinder sig att ta del av och följa de *ordningsregler som finns för respektive insats*. Varje verksamhet kan ha egna anpassade ordningsregler med vissa undantag, men övergripande gäller att personen ska vara folkbokförd i Katrineholms kommun, följa tider för möten och meddela eventuell frånvaro. Vid utebliven närvaro eller vid upprepade avbokningar för insatser som kräver anpassad närvaro (dvs. inte insatser av typen träffpunkter eller liknande), så bör insatsen avslutas av utföraren tillsammans med information om att den enskilde kan söka insatsen via bistånd.

Särskilda villkor för att kunna ta del av vissa insatser

För insatserna som erbjuds som insatser utan behovsprövning av verksamheterna *Mercur – beroende behandling* samt *Relationsvåldsteamet* gäller det övergripande kriteriet:

För att kunna beställa insatsen utan behovsprövning ska personen vara folkbokförd och ha en stadigvarande bostad i Katrineholm, samt sin huvudsakliga dygnsvila, sedan minst en månad tillbaka.

Resultat på så kallade screeningverktyg som påvisar till exempel grad av problematik ingår i vissa insatser, och finns med i villkoren för att ingå i målgruppen. Detta gäller främst insatser för spel- och alkoholberoende, och andra manualbaserade insatser och behandlingar. Resultatet räknas i detta fall som en summarisk bedömning likställd med till exempel läkarintyg och räknas inte som behovsprövning eller myndighetsbeslut. Verksamheten erbjuder i möjligaste mån andra insatser som mer överensstämmer med den enskildes problematik, eller hänvisar till behovsprövade insatser.

När det gäller samsjuklighetsgruppen behöver personen kunna uppvisa dubbla diagnoser enligt läkarintyg, till exempel psykisk sjukdom och missbruk. Problematiken med att inte kunna utredas ingår dock till stor del i målgruppens svårigheter, därför finns det möjligheter att ingå i tolvsteget för personer utan fastställd diagnos, eller i undantagsfall ingå i samsjuklighetsgruppen till exempel under eller inför utredning. Vid förändringar i sjukdomsbild under insatsens gång kan verksamheten fortlöpande erbjuda andra insatser som mer överensstämmer med den enskildes problematik eller behovsprövade insatser enligt 11 kap. 6 §.

Ekonomiska konsekvenser

Det nu aktuella förslaget till beslut innebär inga förändringar när det gäller de insatser som socialnämnden ger utan biståndsbeslut, och medför därför inga ekonomiska konsekvenser utan kostnaderna hanteras inom befintlig budgetram.

Lista över befintliga insatser utan behovsprövning

Listan innehåller alla de insatser som genomförs och i vilken nämnd beslutet ska tas. Innehåll och målgrupp beskriver villkoren för att få tillgång till insatsen. Frekvens och omfattning av insatserna avgörs av den evidensbaserade metod som används. Verksamheten bygger på manualbaserade program där evidensen för effekt bygger på att hela programmet genomförs. För vissa insatser kan verksamheten anpassa gruppverksamhet till enskilda alternativ utifrån klientens behov. Detta innebär att antalet tillfällen minskar.

Familjerätten

Insatsens namn	Innehåll och målgrupp	Frekvens och omfattning	Dokumentation
Samarbets-samtal (Familjerätten, IFO, SOCN)	Strukturerade samtal för föräldrar som är oeniga om hur de ska lösa frågor kring vårdnad, boende eller umgänge och frågor som rör barnets försörjning för gemensamma barn. Samtalen sker ofta i samband med separation (före, under, efter).	Behovsstyrt, max 6 tillfällen	Typ 1

IFO Barn och Ungdom

Insatsens namn	Innehåll och målgrupp	Frekvens och omfattning	Dokumentation
Föräldragrupper	Föräldraskap i Sverige Ett föräldrastödsprogram till föräldrar med barn 3-12 år alt. 13-17 år som upplever att de har behov av stöd i sitt föräldraskap. Föräldrastödsprogram barn eller tonår Idag används metoden COPE (Community parent Education) som är manualbaserat och utgår från en kostnadseffektiv storgruppsmodell som skapar förutsättningar för ett rikt erfarenhetsutbyte mellan föräldrar. Programmet bygger på föräldrarnas aktiva deltagande med reflekterande samtal i smågrupper och i storgrupp.	De evidensbaserade manualerna styr frekvens och omfattning. FÖS, max 5 tillfällen samt ett uppföljningsmöte. COPE-kurs omfattar 7 kurstillfällen om två timmar. Gruppen träffas en gång i veckan.	Typ 1

Brottsofferstöd för barn under 18 samt medling för unga brottsutsatta under 21	Medmänskligt och praktiskt stöd som erbjuds till barn under 18 som är brottsutsatt, vittne eller anhörig. Medling rör skyldighet att stötta vid medling mellan enskild brottsutövare och brottsoffer vid brottsutövning till lagöverträdare under 21. Brottet ska ha polisanmälts, och information om behov kommer från polisen. Dessa är stöd som åligger Socialtjänsten att bistå med/erbjuda och kan ges utanför utredning.	Behovsstyrd och styrs av ska-krav utifrån lagstiftning.	Typ 1
Stöd för föräldrar med kognitiva svårigheter	Insatsen ges idag med <i>PYC, Parenting Young Children</i> , ett program som vänder sig till föräldrar med kognitiva svårigheter som har barn i åldern 0 till 7år. Vidare kriterier finns i <i>PYC</i> .	De evidensbaserade manualerna styr frekvens och omfång.	Typ 1 – övergång Dokumenteras idag via Esmaker nybesöksfrågor Typ 2 på IUB under 2025 Typ 3 på bistånd
Stöd för barn som bevittnat våld i familjen	Ges idag via den programstyrda insatsen <i>Trappan</i> för barn från 4 år och äldre som bevittnat våld i familjen. Ges under förutsättning att barnet är skyddat från våldet. Ges idag bara via bistånd, fortsätta som det är tills rätt möjligheter att dokumentera finns på plats.	De evidensbaserade manualerna styr frekvens och omfång.	Typ 1 - Övergång (Typ 2 på IUB)
Stöd för att förebygga samt minska risk för återfall i kriminalitet	Insatser för ungdomar i kriminalitet eller i riskzon att utveckla eller återfalla i en kriminell livsstil. Ges idag via programmen <i>Kriminalitet som livsstil</i> samt <i>Ett nytt vägval</i> som båda är manualbaserade och har evidens.	De evidensbaserade manualerna styr frekvens och omfång.	(Typ 2 på IUB)
Insatser riktade mot droganvändning hos unga	Manualbaserat program för abstinens och avvänjning av skadligt bruk av cannabis. Ges idag via <i>Haschavänjningsprogrammet (HAP)</i> samt CPU, Cannabispåverkansprogrammet för unga. Programmen är psykoedukativa behandlingsmetoder baserade på KBT, motiverande samtal och återfallsprevention.	De evidensbaserade manualerna styr frekvens och omfång.	(Typ 2 på IUB)
Föräldraskapsstöd genom hembesök	Utökade hembesöksprogrammet som i dagsläget ges inom ramen för Familjecentralen i samverkan med Barnavårdscentralen (BVC).	Max 10 tillfällen enskilt råd och stöd	Typ 1

Råd och stöd	Det som kallas råd och stöd öppet intag idag. Fokuserar på råd och stöd. Samtalen anpassas utifrån behov och önskemål från klienten/familjen. Innefattar även hjälp och stöd till klienten/familjen att ansöka om fortsatt stöd, eller hänvisar vidare till rätt instans och kan vara behjälpliga med kontaktuppgifter och/eller stödja vid en gemensam kontakt.	Max 5 tillfällen	Typ 1 men övergår till Typ 2 efter ett antal tillfällen för att kunna följa upp.
Anhöriggrupper för barn och tonåringar	Anhöriggrupper för barn åldrarna 0-18 vars föräldrar har missbruk, psykisk ohälsa eller annan problematik.	Max tio tillfällen	Typ 1

IFO Vuxenstödsenheten

Relationsvåldsteamet

Insatsens namn	Innehåll och målgrupp	Omfattning	Dokumentationskrav
Enskilda stödsamtal för våldsutsatta vuxna	Stödande samtal med inspiration av KBT och Utväg Skaraborg till Vuxna som lever eller har levt i en nära relation där det blivit utsatta för våld av sin partner eller hedersrelaterat våld och förtryck.	Max tio samtal	IUB – Typ 2
Gruppverksamhet stöd för kvinnor våld i nära relation/hedersvåld	Manualbaserad gruppverksamhet enligt modellen Utväg Skaraborg, specifikt framtagen för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck. Kvinnor som lever eller har levt i en nära relation där de har blivit utsatta för våld av sin partner eller hedersrelaterat våld och förtryck. Krav på kunskaper i svenska språket och att inget behov av tolk föreligger.	De evidensbaserade manualerna styr frekvens och omfång.	IUB – Typ 2
Insatser utövare av våld mot närstående	Enskilda manualbaserade samtal, bygger på Alternativ till våld (ATV), motiverande samtal, KBT, mindfulnessbaserad och affektfokuserad terapi. Kommer även kunna att ges via Predov, manualbaserad insats utifrån KBT, vid slutförd certifieringsprocess för behandlare. Vuxna personer som utövat lindrigt till måttligt psykiskt, fysiskt, sexuellt våld mot närstående och som har medelstor risk för återfall	De evidensbaserade manualerna styr frekvens och omfång.	(IUB – Typ 2)

	i sådant beteende. och som inte uppfyller kriterierna för allvarlig personlighetsstörning.		
Icke-Våldsgrupp - utövare	Manualbaserad metod för gruppbehandling som bygger på den norska metoden Alternativ till våld (ATV). Syftet är att våldet ska upphöra. Män som har utövat fysiskt, psykiskt, materiellt, sexualiserat eller latent våld i nära relation.	De evidensbaserade manualerna styr frekvens och omfång.	(IUB - Typ 2)
Stödsamtal - prostitution och människohandel	Stödsamtal och ett visst praktiskt stöd i form av exempelkontakt med andra myndigheter. Personer som är 18 år och äldre som befinner sig i prostitution och är utsatta för människohandel för sexuella ändamål	Max 5 samtal	IUB - Typ 1

Mercur - beroendebehandling

Insatsens namn	Innehåll och målgrupp	Omfattning	Dokumentationskrav
Motiverande samtal	Evidensbaserad samtalsmetodik som används för att främja förändring och utveckling genom att stärka individens motivation och agerande till förändring. Individer över 18 år med skadligt bruk, beroende och samsjuklighet. Inga krav på nykterhet.	Max 3 samtal	IUB - Typ 1
12-steps-behandling	Strukturerad tolvstegsbaserad behandling för beroende. Behandlingsinsats bygger på Anonyma alkoholisters (AA) program och kombinerar professionell terapi med självhjälpsprinciper. Individer över 18 år med skadligt bruk och beroende utan komplex samsjuklighet. Ingen ordination på medicin som inte är förenligt med metoden, det vill säga ingen narkotikaklassad medicin eller medicin som ger utslag vid drogtest. Undantag kan ske utifrån vårdkedjan med Vårnäs.	Primärbehandling: 5 dagar/vecka under 10 veckor Förlängd behandling: 2 dagar/vecka under 10 veckor	IUB - Typ 2
KBT-baserad beroende-behandling till	Manualbaserade KBT-behandlingsinsatser, specifikt framtagna för spelberoende, missbruk	De evidensbaserade manualerna	IUB - Typ 2

individer över 18 år	och beroende, samt samsjuklighet. Insatser finns även för att motverka återfall. Målgrupperna är individer över 18 år med ett spelberoende som inkluderar spel om pengar. Vuxna över 18 år med konstaterad samsjuklighet. Det vill säga med en diagnosticerad psykiatrisk diagnos samt en beroendediagnos.	styr frekvens och omfång	
Kombinerad/ kompletterande beroende-behandling	Strukturerad tolvstegsbaserad behandling för beroende. Behandlingsinsats bygger på Anonyma alkoholisters (AA) program och kombinerar professionell terapi med självhjälps principer. Gruppterapi är en central del av behandlingen. Enskilda KBT-stödet har inslag av återfallsprevention, CRA samt manualen för samsjuklighet. Individer över 18 år med skadligt bruk och beroende utan komplex samsjuklighet. Klienten själv önskar kompletterande behandling utifrån individuella behov.	Pågående så länge som tolvstegs-insatsen är aktuell.	IUB – Typ 2
Anhörigstöd	12 stegsprogrammet Al-anon (Alcoholic Anonymous Family groups) ligger som grund med inspiration av KBT (kognitiv beteendeförändring) och CRAFT (Community Reinforcement Approach and Family Training) Vuxna över 18 år som är anhöriga till individer med skadligt bruk/beroende/ samsjuklighet och/eller spelberoende	De evidens-baserade manualerna styr frekvens och omfång	Typ 1

Boende

Insatsens namn	Innehåll och målgrupp	Omfattning	Dokumentationskrav
Akutboende	Tak över huvudet för natten Hemlösa individer över 18 år med skadligt bruk/beroende/samsjuklighet eller akut hemlöshet.	1 natt/tillfälle Insatsen erbjuds måndag-torsdag.	Typ 1

Vårnäs

Insatsens namn	Innehåll och målgrupp	Omfattning	Dokumentationskrav
Vårnäs öppet intag	Avgiftning från missbruk och beroende. Därefter behandling utifrån 12-stegsmetoden. Behandlingen syftar till utbildning i att ta hand om dig själv på ett ansvarsfullt och långsiktigt sätt utan alkohol, läkemedel eller andra droger. Vuxna över 18 år som har ett missbruk eller beroende.	5 veckor institutionsvistelse	Typ 1

Budget och skuldrådgivning

Insatsens namn	Innehåll och målgrupp	Omfattning	Dokumentationskrav
Budget- och skuldrådgivning	Socialnämnden erbjuder budget- och skuldrådgivning för skuldsatta personer som behöver vägledning för att hitta långsiktiga lösningar på sina ekonomiska svårigheter. Insatsen erbjuds även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad. För rätt förutsättningar krävs att den enskilde är införstådd med att rådgivningen är en hjälp till självhjälp. Skuldrådgivare behöver också få en helhetssyn över den enskildes ekonomi för att kunna hjälpa vidare i processen.	Utifrån behov	Typ 1

Familjerådgivning och Kvinnojour

Insatsens namn	Innehåll och målgrupp	Omfattning	Dokumentationskrav
Familjerådgivning	Familjerådgivningen i Södermanlands län drivs av Vårdförbundet Sörmland - ett kommunförbund bestående av Eskilstunas, Flens, Katrineholms, Strängnäs och Vingåkers kommun. Mottagning finns i Katrineholm, Förstagångssamtal på Familjerådgivningen i Katrineholm är enbart bokningsbara för par och familjer (18 år och äldre) som söker	Besök om 1 h 30 min	Typ 1

	familjerådgivning för första gången eller där det gått mer än 6 månader sedan senaste kontakt med familjerådgivningen.		
Kvinnojouren	Kvinnojouren ges i dagsläget i formen av idéburet offentligt partnerskap (IOP) och erbjuder stödsamtal för rådgivning eller samtalsstöd. Kvinnojouren Miranda finns i Katrineholm och Vingåker och arbetar med personer som identifierar sig som kvinnor eller icke-binära, och som är eller varit utsatta för våld. Den enskilde har rätt att kontakta jouren oavsett var hen bor. Den enskilde är helt anonym.	Stödsamtal bokas via mejl eller telefon under kontorstid. Tider för samtal ges utifrån möjlighet.	Typ 1

Information om andra insatser

Förtydligande kring insatser, metoder och arbetssätt som inte ingår i listan

Det finns ett antal typer av insatser som diskuterats och antagligen kommer att fortsätta diskuteras nationellt huruvida de ska definieras som IUB, tills tydligare ramar kommer. Det finns även ett antal insatser eller verksamheter specifika för Katrineholm där social- och omsorgsförvaltningen väljer att tolka lagstiftningen utifrån nedanstående. Tydligare riktlinjer eller andra faktorer kan ge stöd för annan tolkning, och då finns möjligheten att lyfta dessa insatser vid ett senare tillfälle.

Nätverksinsats för ungdomar med missbruks- och/eller beteendeproblem

Ges enbart som behovsprövad idag, och kommer fortsätta ges enbart som behovsprövad då den är under utveckling. Ges idag via BSFT, (Kort strategisk familjeterapi) som är en evidensbaserad insats för hela familjer och viktiga nätverkspersoner, där en ungdom i åldern 10-17 har missbruks- och/eller beteendeproblem.

Familjerättens informationssamtal

Informationssamtal tolkas i Katrineholm samt i ett antal andra kommuner som att det inte är en IUB eftersom samtalet är en obligatorisk åtgärd som genomförs inför att en förälder väcker talan i domstol om vårdnad, boende eller umgänge.

Tryggare Barn

Insatsen räknas inte som IUB då den inte går att ansöka om utan ges bara under utredningstiden. Den erbjuds som ett led i utredning som följer på orosanmälan för barn ålder 3 till 12 år. Metoden är utvecklad med syfte att minska risken för våld mot barn genom att förebygga negativt samspel och förebygga risksituationer och stärka relation mellan barn och föräldrar. Metoden ges individuellt och är utvecklad utifrån anknytnings- och inlärningsteorin.

Stöd efter barnförhör

Modellen *Efter barnförhöret* innebär krisstöd samma dag som barnet förhörts, och är ett arbetssätt som här inte tas med som en IUB. Förutsättningen för att ingå i målgruppen är att utredning är inledd, och det går inte att ansöka om insatsen. Behandlingspersonal möter föräldrarna och ger dem stöd att ta emot socialtjänstens och polisens information om anmälan och utredningar. De erbjuder hembesök samma dag som barnförhöret ägt rum så att barn och föräldrar får hjälp att prata om det barnet varit med om under dagen, och stöd att hantera situationen. Uppföljande samtal för barn och föräldrar ger goda förutsättningar att erbjuda fortsatt stöd eller behandling. 6 efterföljande stödsamtal efter första hembesöket.

SSPF

Modellen med SSPF (Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid) ska snarare ses som ett arbetssätt för att uppnå samverkan och nå ut till ungdomar, inte en insats i sig som den enskilde kan välja. I väntan på nationella riktlinjer och fler exempel nationellt står detta utanför IUB-modellen.

Fördjupning angående dokumentation

Dokumentation vid rådgivning – 14 kap. 4 § i nya socialtjänstlagen

Enligt 14 kap. 4 § föreslås att uppgifter om enskilda personliga förhållanden inte ska behöva dokumenteras vid rådgivning, oavsett om denna föregås av individuell behovsprövning eller inte. Syftet är att enskilda fortsatt ska kunna vara anonyma i kontakten med socialtjänsten. Detta undantag gäller endast personliga uppgifter – övergripande uppgifter som krävs för verksamhetsuppföljning omfattas inte. Exempel på rådgivning är familjerådgivning, alkoholrådgivning och budget- och skuldrådgivning. Det är viktigt att särskilja rådgivning från öppna verksamheter som träffpunkter eller dagcentraler. Dessa omfattas inte av detta undantag, men kan i stället omfattas av undantaget för insatser utan individuell behovsprövning.

Insatser utan individuell behovsprövning – 14 kap. 5 § i nya socialtjänstlagen

Kommuner kan enligt 11 kap. 5 § i förslaget till ny socialtjänstlag besluta om insatser som erbjuds utan individuell behovsprövning. I 14 kap. 5 § föreslås att socialnämnden, om särskilda skäl föreligger, får besluta att inga uppgifter som kan röja enskildas identitet ska dokumenteras vid dessa insatser. Sådana uppgifter är exempelvis namn, personnummer och adress, men också andra uppgifter som i kombination kan identifiera en person. Vad som omfattas bedöms från fall till fall.

Ett sådant beslut gäller för alla deltagare inom en specifik insats, inte individuellt. Utförare får inte själva fatta beslut om undantag eller avstå från dokumentation. Beslutet måste motiveras av särskilda skäl kopplade till insatsens syfte och karaktär. Exempel på när anonymitet kan vara avgörande är insatser som rör våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, prostitution, beroendeproblematik eller andra särskilt utsatta grupper. Undantag kan också vara aktuellt för öppna mötesplatser där dokumentation inte anses nödvändig.

Trots undantagen finns fortfarande en skyldighet att dokumentera övriga uppgifter enligt huvudregeln i 14 kap. 3 §. Det kan vara antalet deltagare, kön, ålder eller avidentifierade uppgifter om svårigheter som uppstår under insatsen eller orsaker till att någon avslutar deltagande i förtid.

Förslag till fastställande av socialnämndens plan med budget 2026-2028

Social- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att fastställa upprättat förslag till plan med budget 2026-2028.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden antog den 12 juni 2025, § 38, nämndens underlag för övergripande plan med budget 2026-2028.

Den 17 november 2025 beslutade kommunfullmäktige att fastställa Övergripande plan med budget 2026-2028.

Kommunfullmäktiges beslut innebär för socialnämnden en ramförändring från 221 505 tkr för år 2025 till 215 909 tkr för år 2026.

Socialnämndens investeringsbudget för 2026 omfattar enligt kommunfullmäktiges beslut 400 tkr.

Social- och omsorgsförvaltningen har, med utgångspunkt från övergripande plan med budget samt kommunplan för 2023-2026, upprättat ett förslag till socialnämndens plan med budget 2026-2028.

Budgeten kommer att förhandlas i enlighet med medbestämmandelagen den 8 december 2025 inför nämndens beslut. Förhandlingsprotokollet kommer att skickas ut till nämnden.

Ärendets handlingar

- Förslag till socialnämndens plan med budget 2026-2028
- MBL § 11 Fastställande av budget 2026

Anna-Lena Ramstedt
Förvaltningschef

Lars Hernevid
Verksamhetsstrateg

Beslutet skickas till:

Social- och omsorgsförvaltningen – Ledningsgrupp, ekonomer, övrig personal via intranät
Akten

UTKAST

Nämndens plan med budget 2026

Planeringsrapport

Socialnämnden

Innehållsförteckning

Inledning	3
Ansvarsområde.....	3
Förutsättningar, mål och prioriteringar	4
Tillväxt, bostäder & fler jobb	4
Ökad trygghet & säkerhet.....	5
Skola & utbildning för framtiden	6
Trygg omsorg & vård.....	7
Attraktiva & hälsofrämjande livsmiljöer	8
Klimatsmart & hållbar kommun	9
Hållbart arbetsliv & effektiv organisation.....	9
Volymutveckling	11
Driftsbudget	13
Revidering av taxor och avgifter	14
Investeringsbudget	1
Bilaga: Indikatorer och riktvärden för uppföljning av resultatmål i kommunplanen	1

Inledning

Kommunens långsiktiga planering utgår från kommunens vision och den kommunplan som tas fram för varje mandatperiod. Planeringen för ett enskilt år påbörjas under våren då planeringsdirektivet fastställs av kommunstyrelsen. Planeringsdirektivet innehåller preliminära ekonomiska ramar samt uppdrag och anvisningar till nämnder och bolag för det fortsatta planeringsarbetet. Utifrån kommunplanen och planeringsdirektivet tar nämnder och bolag fram underlag för kommunens övergripande plan med budget.

Under september och oktober sker beredning av kommunens övergripande plan med budget. Den behandlas i kommunstyrelsen i oktober och fastställs av kommunfullmäktige i november. Efter att den övergripande planen med budget har beslutats av kommunfullmäktige ska nämnder och bolag fastställa nämndens/bolagets plan med budget senast i december.

Ansvarsområde

Socialnämnden ansvarar för att fullgöra uppgifter som råd, stöd, biståndsprövningar och behandlingsinsatser enligt Socialtjänstlagen, familjerättsliga ärenden, ärenden och insatser enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), lagen om placering av barn i skyddat boende samt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Till socialnämndens uppgifter hör även handläggning av serveringstillstånd samt tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagen.

Socialnämnden ansvarar även för familjecentralen, programinsatser för brottsbenägna ungdomar, råd och stöd för våldsutsatta kvinnor och insatser mot familjevåld.

Socialnämnden har ansvar för Massflyktindirektivet samt anvisningar för bostadsanskaffning från Migrationsverket inklusive boenden på Bievägen som varit riktade till ärenden kopplade till Migrationsverket.

Socialnämnden har även ansvar för budget- och skuldrådgivningen.

Verksamhet via samverkan

Katrineholms kommun är medlem i Vårdförbundet Sörmland som erbjuder missbruksvård för vuxna och familjerådgivning. Kommunens invånare har därmed tillgång till Vårnäs behandlingshem som bedriver missbruksvård enligt 12-stegsmetodiken samt samtalstid utan remiss hos familjerådgivare gällande par- och familjerelationer.

Socialnämnden har via ett IOP (idéburet offentligt partnerskap) med Kvinnor- och tjejjouren Miranda för att tillsammans arbeta mot mäns våld mot kvinnor/våld i nära relation.

Länsjouren Södermanland är en länsgemensam socialjour. Sju av länets nio kommuner har avtal med Eskilstuna kommun som är huvudman för socialjouren. Verksamheten hanterar akuta ärenden på icke-kontorstid.

Barnhus Nyköping drivs via avtalssamverkan, där sju av länets kommuner ingår. Utöver dessa kommuner ingår Polismyndigheten, Åklagarkammaren, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP), Barn- och ungdomskliniken och Kvinnokliniken. Målgruppen är barn och ungdomar 0–18 år, där misstanke finns om att de har blivit utsatta för brott, främst olika former av våldsbrott eller sexualbrott.

Förutsättningar, mål och prioriteringar

Tillväxt, bostäder & fler jobb

I kommunplanen betonas kommunens viktiga roll i att samverka med andra aktörer och skapa förutsättningar för de som står längst ifrån arbetsmarknaden att stegvis komma närmare en egen försörjning.

Bedömningen är att arbetslösheten kommer minska framöver när konjunkturen förbättras. Samtidigt kvarstår problemen med långtidsarbetslöshet och långvarigt behov av försörjningsstöd. Av de som söker ekonomiskt bistånd i Katrineholm uppger knappt 50% arbetslöshet som orsak. Den största gruppen som har försörjningsstöd är de som har ett långvarigt biståndsbehov. Det är personer som ofta lider av psykisk och fysisk ohälsa och det tar längre tid för dem att komma i egen eller annan försörjning.

Regeringen har föreslagit flera reformer för fler i arbete och minskat utanförskap. Detta innefattar ett bland annat ett bidragstak för mottagare av försörjningsstöd och ett aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd. Den 1 juli 2026 träder ny lagstiftning om aktivitetskrav i kraft. Kommunen blir då enligt lag skyldig att tillhandahålla aktiviteter som ska bidra till att fler kommer i arbete eller närmar sig arbetsmarknaden. I kommunens övergripande plan med budget 2026-2028 ges kommunstyrelsen i uppdrag att utreda vad detta kommer innebära för kommunorganisationen och ta fram en plan för hur kommunen ska svara upp mot lagändringen. Viktiga utgångspunkter för uppdraget är dels kommunens övergripande strategi för ökad sysselsättning genom studier eller arbete, dels beslutet att starta Katrineholms återbruk. I uppdraget ingår att föreslå lämplig ansvarsfördelning och organisation samt att beräkna kostnader för verksamheten, både 2026 och planperioden 2027-2029. Uppdraget genomförs med berörda nämnder, bland annat socialnämnden.

Den statliga utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet har förslag om ett bidragstak vilket kan få effekter på kostnaderna för ekonomiskt bistånd. En utredning föreslår också en kvalificeringstid för nyanlända för att ta del av socialförsäkringen och även ekonomiskt bistånd utöver nödbistånd, men den förändringen förväntas inte förrän 2027. Aktivitetskravsreformen beräknas träda i kraft den 1 juli 2026 och kan komma att få effekter på förutsättningarna för ekonomiskt bistånd.

Regeringen har beslutat gällande riksnormen 2025 att normens samtliga poster har räknats upp med 2,8 procent jämfört med riksnormen för 2024. Det innebär därmed ökade kostnader för ekonomiska biståndet.

Tillgången till bostäder är väsentlig för en stor del av socialtjänstens insatser. Att nu tillgången till lägenheter är större än tidigare år underlättar socialnämndens arbete med att ge barn en tryggare uppväxt, skydda personer och skapa förutsättningar för att andra insatser lyckas. Samtidigt kan det innebära ökade volymer kopplat till inflytt.

Resultatmål

Ökad sysselsättning och egen försörjning

Huvudansvar: VAN.
Medansvariga: KS/KLF, KS/SBF, BIN, KULN, STN, SOCN, VON, KFAB, KVAAB, VSR.

Prioriteringar 2026

- Tillsammans med Arbetsmarknadsenheten (AME) aktivt verka för att konvertera försörjningsstöd till anställningar.
- Utveckla samverkan med Arbetsförmedlingen och andra aktörer för att fler ska bli självförsörjande genom rätt insats och ersättning.
- Utveckla arbetsmetoder som möter aktivitetskravet.

Ökad trygghet & säkerhet

Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under goda och trygga förhållanden. Våld och kriminalitet är ett område som under många år ökat och fortsätter att öka, likaså behovet av insatser för att motverka våldet.

I kommunplanen betonas betydelsen av samverkan i kommunens trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete. Under 2026 sjsätter kommunen satsningen Barns och ungas bästa i Katrineholm, som innebär förstärkta medel för ökad samverkan kring barn och unga. En ny tjänst i form av barn- och unga-samordnare införs samtidigt som det framgångsrika arbetet med förebyggande socialsekreterare utökas till alla skolor. Socialnämnden samarbetar med flera andra nämnder för att öka tryggheten i kommunen bland annat genom SSPF (Samverkan skola socialtjänst polis och fritid), EST (Effektiv Samordning för Trygghet) och Lyckliga gatorna.

Socialnämndens relationsvårdsteam, boendepedagoger och ungdomsteam har ett samarbete med fler förvaltningar och polisen i syfte att ha ett nära och aktivt trygghetsskapande arbete samt erbjuda våldspreventiva insatser. Samarbetet fortsätter och insatser justeras löpande utifrån uppkomna trygghetsbehov. I allt större utsträckning involverar socialtjänsten nätverket i individärenden. Har ett brott redan begåtts ger socialnämnden stöd och hjälp till unga brottsoffer och kan också erbjuda medling. Barn som bevittnat eller utsätts för våld i nära relation, våldsutsatta vuxna och våldsutövare får också hjälp genom olika insatser.

Den nya socialtjänstlagen som trätt i kraft under 2025 gör gällande att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet och särskilt bland barn och unga, utöver det generella förebyggande ansvaret. Social- och omsorgsförvaltningen bedömer att det både på kort och lång sikt kommer att vara kostnadsdrivande för socialtjänsten att bedriva mer brottsförebyggande verksamhet och ta ett större ansvar för samverkan även i dessa frågor. Statsbidrag finns kopplat till det förtydligade ansvaret.

Sverige bygger upp totalförsvaret och kommunerna är en nyckelfunktion i det civila försvaret. Katrineholms kommun har fattat ett inriktningsbeslut om att stärka beredskapen. Kommunens arbete omfattar både kommunövergripande och förvaltningsspecifikt beredskapsarbete. Social- och omsorgsförvaltningens beredskapsarbete utgår från ansvarsprincipen, vilket innebär att den aktör som ansvarar för verksamheten i vardagen också är den som ansvarar för beredskapsplaneringen. Arbete med kontinuitetsplanering, krigsorganisation, samverkan, ledning, utbildning och övning har pågått sedan 2024 men behöver fortsätta 2026. I dagsläget samordnas Social- och omsorgsförvaltningens arbete med stöd av Kommunledningsförvaltningen. Statsbidrag finns för ändamålet och enligt Socialstyrelsen kan kommunerna räkna med statsbidrag även 2026.

Resultatmål

Prioriteringar 2026

Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ska öka

Huvudansvar: KS/KLF.
Medansvariga: KS/SBF, BIN, BMN, KULN, STN, SOCN, KFAB, VSR.

- Fortsatt fältarbete kvällar och helger i miljöer där ungdomar och unga vuxna rör sig.
- Utveckla fältarbete riktat mot vuxna.

Ökad trygghet i skolan

Huvudansvar: BIN. Medansvariga: KS/KLF, KS/SBF, KULN, STN, SOCN, KFAB, VSR.

- Förebyggande socialsekreterare på alla skolor.
- Medverka till att utveckla och stärka samverkan och sociala insatser mot unga i riskzon för brottslighet genom SSPF (samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid).
- Ungdomsteamets fältassistenter vistas i skolorna under dagtid.

Ökad beredskap för samhällsstörningar

Huvudansvar: KS/KLF.
Medansvariga: KS/SBF, BIN, BMN,

- Fortsatt arbete med beredskapsplanering för den kommunala hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

STN, SOCN, VON, KFAB, KVAAB,
VSR.

Skola & utbildning för framtiden

Socialnämnden har en viktig roll att säkerställa att barn och unga som är föremål för Socialnämndens insatser går ut skolan med godkända betyg. Detta gäller särskilt placerade barn, både i familjehem och på HVB. En fungerande skolgång och avslutad gymnasieutbildning är starka skyddsfaktorer som bidrar till ett fungerande vuxenliv och en god psykisk hälsa. Fortsatt arbete med placerade barns skolgång i samverkan med Bildning- och arbetsmarknadsförvaltningen.

Socialnämnden prioriterar att finnas i skolmiljön för att tillsammans med skolan tidigt upptäcka behov av stöd samt bidra till en lugnare skolmiljö.

En familjecentral bedrivs tillsammans med Bildningsnämnden och Regionen. Socialnämnden bidrar med tidigt stöd i föräldraskap och föräldraskapsutbildningar. Ytterligare en familjecentral planeras starta under 2026.

Resultatmål

Prioriteringar 2026

Andelen elever som klarar målen i grundskolan och når höga resultat ska öka

Huvudansvar: BIN. Medansvariga: KULN, SOCN.

- Fortsatt samverkan med Bildning- och arbetsmarknadsförvaltningen gällande placerade barns skolgång.
- Fortsätta se till att alla unga som är placerade har en tydlig planering gällande studier i sin vårdplan.
- Erbjuder föräldraskapsutbildningar.

Andelen elever som klarar målen i gymnasieskolan och når höga resultat ska öka

Huvudansvar: BIN. Medansvariga: KULN, SOCN.

- Fortsätta se till att alla unga som är placerade har en tydlig planering gällande studier i sin vårdplan.
- Ekonomiskt bistånd ska arbeta med att motivera unga vuxna som uppbär försörjningsstöd att återgå till eller påbörja studier.

Trygg omsorg & vård

Ett gott socialt arbete förutsätter ett nära samarbete mellan olika myndigheter, organisationer och professioner för att kunna ge en samordnad insats. Genom att arbeta tillsammans kan man utnyttja olika kompetenser och resurser för att möta människors behov. Att använda evidensbaserade metoder och praxis är viktigt för att säkerställa att socialtjänstens insatser är effektiva och ger positiva resultat och förväntas vara ett krav enligt nya socialtjänstlagen.

Psykisk ohälsa är en växande utmaning i samhället och inte primärt ett uppdrag för socialtjänsten. Socialtjänstens yttersta ansvar används dock allt oftare som argument för att lägga över ansvaret på kommunen när andra huvudmän drar sig tillbaka.

Den 1 juli 2025 infördes en ny socialtjänstlag. Den nya lagen innebär en omställning av socialtjänsten till att bli mer förebyggande, jämställd och lättillgänglig än idag: att sänka trösklarna, nå invånare tidigt, innan problemen växt sig stora. Socialtjänsten ska också jobba mer kunskapsbaserat, alltså tydligare vila på forskning och beprövad erfarenhet. Förändringen ska ses som ett omställningsarbete som ska pågå över tid. Kopplat till införandet har regeringen avsatt medel Socialstyrelsen ska betala ut statsbidrag för att stödja kommunerna i omställningen. Regeringen har aviserat att det under åren 2026–2028 finns 2,2 miljarder årligen avsatta för stöd till införandet. Omställningsarbetet har inletts under 2025 men kommer pågå under hela planperioden. Katrineholms kommun kommer delta i Sveriges kommuner och regioners satsning Lärprocess Framtidens socialtjänst där både politiker och tjänstemän kommer delta för att utbyta erfarenheter med andra kring omställningen.

Barn och unga i Sörmland har sämre hälsa och sämre skolresultat än barn i andra delar av Sverige. Det är också en högre andel som lever i barnfattigdom. För att lösa dessa utmaningar krävs att flera aktörer arbetar tillsammans. Med utgångspunkt i detta startades utvecklingsarbetet Tillsammans för barnens bästa i Sörmland, som har tagit fram en länsövergripande samverkansmodell för tidiga insatser för barn och unga. Kommande år fortsätter kommunens arbete med att implementera modellen. Familjecentralen och öppna förskolan har en viktig roll att ge tidigt stöd i föräldraskapet. Under 2026 startas en ny familjecentral på norr i samverkan med regionen.

I linje med den nya socialtjänstlagen fortsätter det pågående utvecklingsarbetet för att öka stödet till barn, unga och deras familjer/nätverk i ett tidigt skede, och därmed även minska behovet av placeringar. Socialtjänsten ska arbeta mer förebyggande och bli tillgängligare, vilket innebär att samarbetet mellan skola och socialtjänst blir ännu viktigare. Satsningen Barns och ungas bästa i Katrineholm som inleds 2026 blir en central del i detta arbete.

Samsjuklighetsutredningen

Regeringen har tillsatt en delegation med uppdrag att biträda Regeringskansliet (Socialdepartementet) i arbetet med att genomföra en reform för mer samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet i form av skadligt bruk eller beroende och annan psykiatrisk diagnos eller närliggande tillstånd. Reformen ska innebära att regionernas ansvar för beroendevården stärks och att ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten tydliggörs.

Regionerna ska ha ansvar för att personer med missbruksproblematik och beroendesjukdom ges en sammanhållen vård och behandling. Socialtjänstens ansvar för stöd i vardagen, t.ex. i form av boende, sysselsättning och hjälp att utveckla egna resurser, ska kvarstå. Utgångspunkten för arbetet ska vara de förslag som Samsjuklighetsutredningen (S 2020:08) lämnat i sina två betänkanden (SOU 2021:93 och SOU 2023:5).

I delegationens uppdraget ingår att ta fram en plan för reformens genomförande, analysera Samsjuklighetsutredningens förslag och lämna förslag på vilka eventuella ändringar eller kompletteringar av dessa som krävs, ta fram nya och kompletterande konsekvensanalyser samt föra dialog med berörda aktörer i reformarbetet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 december 2027.

Om föreslagna förändringar genomförs innebär det dels att kommunen lämnar ifrån sig ansvar i frågan om vård- och behandling men det innebär samtidigt att kommunerna i stället kommer behöva utveckla sina arbetsätt för att erbjuda boende och sysselsättning för målgruppen. Social- och omsorgsförvaltningen behöver följa utvecklingen och förbereda sig för de kommande förändringarna.

Resultatmål

Förebyggande och tidiga insatser för barn och unga ska prioriteras så att antalet placeringar minskar

Huvudansvar: SOCN.
Medansvariga: KS/KLF, BIN, KULN, VON.

Prioriteringar 2026

- Fortsätta det förebyggande arbetet som bedrivs inom SSPF (samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid).
- Utveckla förebyggande socialsekreterare.
- Erbjuder fler föräldrastödsutbildningar.
- Arbeta med nätverksteam utifrån metoden Signs of Safety, som syftar till att hitta lösningar i familjens eget nätverk och därmed minska antal placeringar.
- Implementera den länsövergripande samverkansmodellen för tidiga insatser som tagits fram inom Tillsammans för barnens bästa i Sörmland.
- Familjestödare på familjecentral.

Fler ska få en förbättrad situation efter kontakt med individ- och familjeomsorgen

Huvudansvar: SOCN

- Utveckla insatser utan behovsprövning.
- Utveckla familjehemsvården.
- Utveckla hemmaplanslösningar för vuxna med skadligt bruk och beroende.
- Utveckla hemmaplanslösningar för skyddsplacerade som bedöms kunna komma tillbaka till närområdet.
- Öka kompetensen inom målgruppen samsjuklighet.

Kostnaden per brukare inom individ- och familjeomsorgen ska minska

Huvudansvar: SOCN

- Fortsätta arbetet med kortare placeringar, utveckling av förebyggande insatser och BSFT (kort strategisk familjeterapi).
- Se till att fler med försörjningsstöd kommer vidare till egen eller annan försörjning.

Attraktiva & hälsofrämjande livsmiljöer

För att kunna ge barn och unga en bra start i livet är det viktigt med ett rikt kultur-, idrotts- och fritidsliv. Katrineholms kommun deltar kommunövergripande sedan 2021 i organisationen Generation Peps projekt Pep Kommun. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för barn och unga att leva ett aktivt och hälsosamt liv.

Resultatmål

Fler barn och unga ska delta aktivt i kultur-, idrotts- och fritidslivet

Huvudansvar: STN.
Medansvariga: BIN, KULN, SOCN.

Prioriteringar 2026

- Delta aktivt i arbetet med Lyckliga gatorna för att främja fritidsverksamheter för barn och unga.
- Delta i Generation Peps arbete med Pep Kommun.

Jämställda och jämlika kultur-, idrotts- och fritidsverksamheter

Huvudansvar: STN.
Medansvariga: KS/KLF, BIN, KULN, SOCN, VON.

- Delta i arbetet med Lyckliga gatornas verksamheter.
- Delta i Generation Peps arbete med Pep Kommun.

Klimatsmart & hållbar kommun

Inom Social- och omsorgsförvaltningen är resfria möten, samåkning, cykel och gång olika sätt att bidra till att minska beroendet av fossila bränslen.

Åtgärder för energieffektivisering sker i samband med underhåll.

Resultatmål

Prioriteringar 2026

Minskad klimatpåverkan från kommunens fordon och transporter

Huvudansvar: STN.
Medansvariga: KS/KLF, KS/SBF, BIN, KULN, SOCN, VAN, VON, KFAB, KVAAB, VSR.

- Se över möjligheten att ersätta bil med alternativa färdmedel.

Minskad energi- och elförbrukning i de kommunala verksamheterna

Huvudansvar: KS/SBF.
Medansvariga: KS/KLF, BIN, KULN, STN, SOCN, VAN, VON, KFAB, KVAAB, VSR.

- Se över möjligheter till samlokalisering inom Social- och omsorgsförvaltningens verksamheter.

Minskat avfall och ökad återanvändning och återbruk

Huvudansvar: KS/SBF.
Medansvariga: KS/KLF, BIN, BMN, KULN, STN, SOCN, VAN, VON, KFAB, KVAAB, VSR.

- Arbeta aktivt med att i första hand se om möbler finns på Bytestorget (kommunens återbrukscentral).

Hållbart arbetsliv & effektiv organisation

Kommunplanen framhåller att kommunen måste intensifiera arbetet med att locka och behålla medarbetare, men också att se över och effektivisera arbetssätt och verksamheter. Personalomsättningen i socialtjänsten är nationellt sett hög och bland socialsekreterare ligger den på närmare 30%. Svårigheten att behålla och attrahera personal inom socialt arbete kan enligt rapport från Socialstyrelsen delvis bero på hög arbetsbelastning och bristande förutsättningar för att utföra ett gott arbete. Katrineholm har, liksom övriga kommuner i länet, under en längre tid haft svårigheter med att rekrytera socialsekreterare inom vissa grupper. Som en del av kompetensförsörjningen satsas det aktivt på att ta emot socionomstudenter, erbjuda utbildningstjänster samt mentorskap.

Den problematik socialtjänstens individ- och familjeomsorg möter blir alltmer komplex. Socialtjänsten behöver ha en förmåga att ständigt ställa om och anpassa verksamheten utifrån nya behov. En anpassning som kräver flexibilitet hos såväl organisationen som dess medarbetare. Komplexiteten i arbetsuppgifterna ställer stora krav på medarbetarnas förmåga att självständigt hantera svåra och motstridiga situationer. Därutöver behövs ett nära samarbete, kommunikation och koordinering mellan olika aktörer för att möta behoven med samordnad insats från olika myndigheter och professioner.

Att kontinuerligt utbilda och vidareutbilda socialtjänstens personal är viktigt för att säkerställa att de har de kunskaper och verktyg som krävs för att möta komplexa utmaningar. Yrkesresan erbjuder socialtjänstens medarbetare både introduktion och kompetensutveckling som utgår från bästa tillgängliga kunskap, på ett samlat och pedagogiskt sätt. Det erbjuds redan idag utbildningar riktade till den sociala barn- och

ungdomsvården och under 2025 planeras även lansering för skadligt bruk och beroende, myndighetsutövning.

Katrineholms kommun deltar i det så kallade "handslaget", en satsning som leds av Sveriges kommuner och regioner, SKR för att driva på den digitala utvecklingen inom flera områden som rör verksamhetsområdet. Social- och omsorgsförvaltningen deltar gällande digital post, säker digital kommunikation (SDK) för socialtjänsten samt gällande gemensam informationsförsörjning (GIF) för ekonomiskt bistånd. GIF kommer ersätta SSBTEK (sammansatt bastjänst för ekonomiskt bistånd). Målbilden är att handläggaren genom den nya smartare informationsförsörjningstjänsten GIF ska få digital tillgång till all den information som de behöver för handläggningen av ekonomiskt bistånd. Fler uppgifter från både befintliga och nya uppgiftslämnare ska presenteras på ett mer överskådligt sätt. Målet är att frigöra tid från administration och sökande efter information. Handläggarna ska i stället kunna arbeta med mer kvalitativa arbetsuppgifter, förkorta ledtider och underlätta för den sökande.

Arbetet med att upphandla ett nytt läns-gemensamt verksamhetssystem för dokumentation och handläggning för Sörmlands nio kommuner är försenat. Upphandlingsarbete kommer fortgå under 2026 och det finns därmed viss osäkerhet gällande kostnader vid införandet.

Den digitala utvecklingen innebär både en möjlighet och utmaning. Utvecklingen kräver kompetens och ekonomiska satsningar. Samtidigt kan enklare administrativa arbetsuppgifter ersättas och arbetsuppgifterna bli mer attraktiva. För att klara framtidens välfärd behöver tempot i den digitala utvecklingen öka. För att möta medborgarnas behov behöver social- och omsorgsförvaltningen arbeta för att tjänster ska digitaliseras och automatiseras. Socialtjänsten är ett område där digitaliseringen bär med sig stora möjligheter, inte minst när det gäller självständighet, delaktighet och inflytande.

Resultatmål

Prioriteringar 2026

Högt medarbetarengagemang

Huvudansvar: KS/KLF.
Medansvariga: KS/SBF, BIN,
KULN, STN, SOCN, VAN, VON,
ÖFN, KFAB, KVAAB, VSR

- Följa upp och arbeta aktivt med handlingsplaner utifrån den senaste medarbetarundersökningen samt genomföra ny undersökning.
- Kompetenshöjande insatser, bland annat via yrkesresan.
- Identifiera, bibehålla och utveckla faktorer som skapar arbetsglädje, delaktighet och engagemang.

Halverad sjukfrånvaro för kommunens medarbetare

Huvudansvar: KS/KLF.
Medansvariga: KS/SBF, BIN,
KULN, STN, SOCN, VAN, VON,
KFAB, KVAAB, VSR.

- Stärka arbetsmiljöarbetet med utgångspunkt från bland annat medarbetarundersökningen, arbetsmiljökartläggningar och kontinuerlig uppföljning av sjukfrånvaro, tillbud, skador och rehabiliteringsärenden,
- Särskilt stöd från HR till enheter med hög sjukfrånvaro.
- Fortsatt arbete med friskfaktorer.

God tillgänglighet till service och bra bemötande i kontakt med kommunen

Huvudansvar: KS/KLF.
Medansvariga: KS/SBF, BIN, BMN,
KULN, STN, SOCN, VAN, VON,
ÖFN, KFAB, KVAAB, VSR.

- Fortsatt utveckling av service till invånarna genom digitalisering, automatisering och e-tjänster.

Volymutveckling

Volymmått	Helår 2024	Progn 2025	Progn 2026	Progn 2027	Progn 2028
Hushåll med utbetalt försörjningsstöd, antal per månad	450	460	450	440	430
Familjehemsplacerade barn och unga (0-20 år), antal vård dygn	21 806	18 000	18 000	18 000	18 000
Familjehemsplacerade barn och unga (0-20 år), antal unika individer	79	70	70	70	70
Institutionsplacerade barn och unga (0-20 år), antal vård dygn	5 959	3 500	3 500	3 500	3 500
Institutionsplacerade barn och unga (0-20 år), antal unika individer	34	15	15	15	15
Institutionsplacerade vuxna (missbruk och beroende), antal vård dygn	1 420	1 800	1 500	1 500	1 500
Institutionsplacerade vuxna (missbruk och beroende), antal unika individer	17	17	15	15	15
Öppet intag på Vårnäs, antal vård dygn	1 744	1 700	1 700	1 700	1 700
Skyddsplaceringar, antal dygn	1 044	850	850	850	850
Skyddsplaceringar, antal unika individer	11	11	9	9	9
Skyddsplaceringar medföljande barn och unga (0-20 år), antal vård dygn	0	300	720	720	720
Skyddsplaceringar medföljande barn och unga (0-20 år), antal unika individer	0	5	9	9	9
Föräldrastödsutbildning, antal utbildade föräldrar	114	150	200	200	200
Inkomna ärenden budget- och skuldrådgivningen, antal	216	220	220	220	220

Volymförändringar inom socialnämndens ansvarsområde går inte alltid hand i hand med befolkningsprognoser och resursfördelningsmodeller. Volymerna styrs även av faktorer som är svåra eller till och med omöjliga att påverka som t.ex. samhällsförändringar, internationella händelser, skärpta krav i lagstiftning och tillgången av hjälp och stöd från andra huvudmän. Samhällets och socialtjänstens begränsade resurser innebär en utmaning i sig. Genom att identifiera riskfaktorer och erbjuda tidigt stöd kan socialtjänsten bidra till att förhindra eller mildra problem innan de blir för stora.

Antalet hushåll med utbetalt försörjningsstöd har ökat något under de senaste året. Arbetslösheten är fortsatt hög i hela riket och Sörmland har en av Sveriges högsta arbetslöshet. Arbetsförmedlingens prognos tyder på att arbetslösheten kan komma att minska under 2026. Detta är en del i att prognosen för antal hushåll med försörjningsstöd är en minskning kommande år. En annan del i den prognosen är det utvecklingsarbete som sker enligt den övergripande strategin för arbete och sysselsättning, insatser för att förebygga felaktiga utbetalningar samt strukturerad samverkan med regionen.

Antalet familjehemsplacerade barn och unga har minskat kontinuerligt över tid. Familjehem har använts som insats för fler som alternativ till placering på HVB vilket gjort att en ökning hade förväntats men uteblivit vilket gör att prognosen nu ändras till att den stabiliseras på nuvarande nivå.

Antalet vårddygn för institutionsplacerade barn och unga har minskat senaste året och förväntas ligga kvar på samma nivå kommande år. Det pågår ett aktivt arbete med att hitta andra lösningar än placeringar, t.ex. öppenvårdsformen BSFT och Signs of Safety. Det finns dock en oro att placeringar gällande unga ska öka utifrån rapporter gällande ungdomars inblandning i kriminalitet och nationella gängkonflikter.

Antalet vårddygn för institutionsplacerade vuxna (missbruk och beroende) har ökat under slutet av 2025 men förväntas återgå till en något lägre nivå kommande år. Hemmaplanslösningar utvecklas för att öka kvalitet och effektivitet. Fokus på förvaltningens uppdrag och samarbete mellan myndighet och öppenvården för att individanpassa insatser. Efter genomlysning av Mercurs insatser pågår arbete med kombinerad beroendebehandling för långsiktig nykterhet.

Satsningen på föräldraskapsstöd fortsätter. Antalet föräldrar som har utbildats i föräldraskapsstöd har ökat. Denna ökning har möjliggjorts genom noggrann planering, effektiv marknadsföring och fler utbildade gruppleddare. Det finns kapacitet att utbilda ännu fler föräldrar, men det förutsätter att fler visar intresse för stödet.

Driftsbudget

Verksamhet/avdelning (belopp i tkr)	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Förvaltningsledning och administration	-26 209	-15 773	-15 836	-15 836
Avdelning barn och unga	-97 821	-96 596	-96 982	-96 983
Avdelning vuxen	-97 475	-103 540	-103 953	-103 954
Summa	-221 505	-215 909	-216 770	-216 773

Den 17 november beslutade kommunfullmäktige om Övergripande plan med budget för 2026–2028. Socialnämndens ram för 2026 uppgår till 215 909 tkr, jämfört med 221 505 tkr för 2025. Skillnaden mellan åren beror huvudsakligen på en rad tekniska justeringar, bland annat av hyror, städ, föreningsbidrag, politikerarvoden och personalomkostnadspålägg. Justeringar görs även för halvårseffekten av en tjänst på den nya familjecentralen samt en ramflytt från kommunstyrelsen till socialnämnden för budget- och skuldrådgivning.

Utöver detta har nämnden fått ramförstärkningar kopplade till Barns och ungas bästa i Katrineholm, vilket omfattar två förebyggande socialsekreterare och en samordnare. Nämnden har även tilldelats medel för en prioriterad lönesatsning samt för deltagande via Handslaget i initiativet Gemensam informationsförsörjning (GIF) för ekonomiskt bistånd. Under 2026 flyttas dessutom ramen för det gemensamma förvaltningskontoret från socialnämnden till vård- och omsorgsnämnden.

Socialnämnden kommer att under 2026 fortsätta sitt arbete med en ekonomi i balans.

Revidering av taxor och avgifter

I samband med att socialnämndens underlag för övergripande plan med budget behandlas av socialnämnden, behandlades även förslag till kommunfullmäktige om revidering av styrdokumenterna:

- Avgifter inom socialnämndens verksamhet (KFS nr 4.27)
- Ansöknings- och tillsynsavgifter för serveringstillstånd 2026

Investeringsbudget

Socialnämndens förslag till Investeringsplan 2026 med plan för 2027-2030

Nämnd	Typ av projekt	Benämning	Investeringsutgift				
			2026	2027	2028	2029	2030
SOCN	Nämndsprojekt	Inventarier	100	100	100		
SOCN	Nämndsprojekt	Arbetsmiljöinvesteringar	300	300	300		
SOCN	Nämndsprojekt	Nytt verksamhetssystem		1 000			
		Investeringsram socialnämnden	400	1 400	400		

Bilaga: Indikatorer och riktvärden för uppföljning av resultatmål i kommunplanen

I kommunplan 2023-2026 anges övergripande mål och resultatmål för hela mandatperioden för kommunkoncernen som helhet (KF 2023-01-16, § 6). Kommunplanen ligger till grund för kommunens årliga övergripande plan med budget och för nämndernas planer med budget. Den är också en del av ägardirektivet till de kommunala bolagen. Vilka nämnder och bolag som ansvarar för respektive resultatmål anges i övergripande plan med budget.

Resultatmålen i kommunplanen följs upp i delårsrapporter och årsredovisningar. Som stöd för att bedöma måluppfyllelsen för resultatmålen används indikatorer, det vill säga olika typer av statistiska nyckeltal som visar resultat i kommunens verksamheter som är relevanta i förhållande till de politiskt satta resultatmålen. För varje indikator anges även politiskt beslutade riktvärden. Syftet med riktvärdena är att visa hur stor förändring som krävs för att det ska anses finnas stöd för att säga att resultatmålet är uppnått.

Utifrån planeringsdirektivet har nämnderna haft möjlighet att föreslå justeringar gällande dels ansvarsfördelningen för resultatmålen i kommunplanen, dels vilka indikatorer och riktvärden som ska användas för att följa upp resultatmålen. Grundprincipen är att både fördelningen av målen och indikatorerna ska ligga fast under hela mandatperioden. En årlig översyn behöver dock göras med avseende på relevans och mätbarhet. Inför 2026 görs ingen ändring av ansvarsfördelningen för resultatmålen. Det görs inte heller någon ändring av vilka indikatorer som ska användas, men vissa riktvärden för 2026 har justerats.

Resultatmålen med indikatorer och riktvärden för 2026 redovisas i tabellen nedan. För indikatorer som hämtas från Kolada anges nyckeltals-ID. Genom att klicka på länken visas senaste utfall direkt i Kolada, med jämförelser över tid och med andra kommuner. Inom parentes anges preliminär vecka för nästa publicering av utfall i Kolada.

Övergripande mål	Resultatmål	Indikatorer	Riktvärde uppföljning 2026	Källa
Tillväxt, bostäder & fler jobb	Ökad sysselsättning och egen försörjning <i>Huvudansvar: VAN</i> <i>Medansvariga: KS/KLF, KS/SBF, BIN, KULN, STN, SOCN, VON, KFAB, KVAAB, VSR</i>	Arbetslöshet 16-64 år (%)	7,0%	Källa: AF månadsstatistik
		Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare från Katrineholm som börjat arbeta eller studera	45%	KOLADA: U40455 (v. 12) Källa: Egen undersökning i kommunen (insamlingen Kommunal arbetsmarknadsstatistik).
		Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen	1,3%	KOLADA: N31816 (v. 25) Källa: Socialstyrelsens register över ekonomiskt bistånd.
Ökad trygghet & säkerhet	Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ska öka <i>Huvudansvar: KS/KLF</i> <i>Medansvariga: KS/SBF, BIN, BMN, KULN, STN, SOCN, KFAB, VSR</i>	Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel (%)	73%	KOLADA: N00610 (v. 51) Källa: SCB medborgarundersökning.
		Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)	26%	KOLADA: U01420 (v. 46) Källa: Folkhälsomyndigheten (Hälsa på lika villkor) samt CDUST-regionen (Liv och hälsa). Senaste mätning för Katrineholms kommun var 2022, då var utfallet 29%. Nästa mätning görs troligen 2026.
	Ökad trygghet i skolan <i>Huvudansvar: BIN</i> <i>Medansvariga: KS/KLF, KS/SBF, KULN, STN, SOCN, KFAB, VSR</i>	Elever i åk 5: Känner du dig trygg i skolan? Andel som svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del", (%)	88%	KOLADA: N15613 (v. 22) Källa: Skolinspektionens elevenkät. Genomförs vartannat år i hälften av landets kommuner, under en cykel över två år deltar alla skolor i landet. Senaste mätning i Katrineholm var 2024.
		Elever i åk 8: Känner du dig trygg i skolan? Andel som svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del", (%)	80%	KOLADA: N15643 (v. 22) Källa: Skolinspektionens elevenkät, se ovan.
		Gymnasieelever i år 2: Känner du dig trygg i skolan? Andel som svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del", (%)	92%	KOLADA: N17673 (v. 22) Källa: Skolinspektionens elevenkät, se ovan.
	Ökad beredskap för samhällsstörningar <i>Huvudansvar: KS/KLF</i> <i>Medansvariga: KS/SBF, BIN, BMN, STN, SOCN, VON, KFAB, KVAAB, VSR</i>	Invånare som uppger att de har en tillräcklig hemberedskap för att klara sig utan samhällets hjälp i mer än en vecka, andel	22%	Källa: Tilläggsfråga i SCB:s medborgarundersökning som ställdes 2023 men inte 2024. Följs upp igen 2025.
		Medarbetare som uppger att de har en tillräcklig hemberedskap för att klara sig utan samhällets hjälp i mer än en vecka, andel	22%	Källa: Enkät riktad till kommunens medarbetare. Genomförs 2025.
Skola & utbildning för framtiden	Andelen elever som klarar målen i grundskolan och när höga resultat ska öka <i>Huvudansvar: BIN</i> <i>Medansvariga: KULN, SOCN</i>	Elever i årskurs 9 som uppnått betygskriterierna i alla ämnen, kommunala skolor, andel (%)	68%	KOLADA: N15419 (v. 39) Källa: Skolverket (Siris)
		Elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)	85%	KOLADA: N15436 (v. 39) Källa: Skolverket (Siris)

Övergripande mål	Resultatmål	Indikatorer	Riktvärde uppföljning 2026	Källa
		Elever med höga betyg (A/B) i årskurs 9, kommunala skolor, andel (%)	67%	Källa: Bildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen
	Andelen elever som klarar målen i gymnasieskolan och når höga resultat ska öka <i>Huvudansvar: BIN</i> <i>Medansvariga: SOCN</i>	Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel (%)	71%	KOLADA: N17467 (v. 48) Källa: SCB
		Genomsnittlig betygspoäng, gymnasieelever med examen, kommunala skolor	14,5	KOLADA: N17691 (v. 48) Källa: SCB
Trygg omsorg & vård	Förebyggande och tidiga insatser för barn och unga ska prioriteras så att antalet placeringar minskar <i>Huvudansvar: SOCN</i> <i>Medansvariga: KS/KLF, BIN, KULN, VON</i>	Informationstillfällen av socialsekreterare i verksamheter som har anmälningskyldighet, antal enheter	25	Källa: Social- och omsorgsförvaltningen
		Föräldrastödsutbildning, antal utbildade föräldrar	200	Källa: Social- och omsorgsförvaltningen
		Besök på familjecentralens öppna förskola	9 000	Källa: Bildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen.
		HVB-placerade barn och unga (0-20 år), antal vårddygn	5 500	Källa: Social- och omsorgsförvaltningen.
	Fler ska få en förbättrad situation efter kontakt med individ- och familjeomsorgen <i>Huvudansvar: SOCN</i>	Brukarbedömning individ- och familjeomsorg totalt - förbättrad situation, andel (%) Avser kontakt med myndighetsutövning.	85%	KOLADA: U30453 (v. 49) Källa: SKR:s undersökning om brukares uppfattning av kvalitet inom individ- och familjeomsorg.
Kostnaden per brukare inom individ- och familjeomsorgen ska minska <i>Huvudansvar: SOCN</i>			Källa: Social- och omsorgsförvaltningen arbetar på att ta fram en förenklad modell för att mäta kostnad per brukare.	

PARTER	
För arbetsgivarparten	För arbetstagarparten
Susanna Kullman	Marie Bäcklin, Kommunal
Lars Hernevid, sekreterare	Cecilia Larsson, Kommunal
	Anna-Lena Petersson, SA
	Kristina Larsén, Fysioterapeuterna
	Emma Larsson, Vårdförbundet
	Annika Wågenberg, Vision
	Katarina Ahlblom Hedberg, Vision
	Ida Midnattssol, SSR

Arbetsgivaren sände ut utkast till budgetmaterial den 1 december 2025 inför MBL § 11.

ÄRENDE:

- MBL § 11 förslag till fastställande av vård- och omsorgsnämndens plan med budget 2026.
- MBL § 11 förslag till fastställande av socialnämndens plan med budget 2026.

NOTERINGAR:

- Möte för MBL § 19 (information) förslag till fastställande av socialnämndens och vård- och omsorgsnämndens plan med budget 2026 hölls den 3 november 2025.

Sätt X i rutan	
Arbetstagarparten BITRÄDER arbetsgivarens förslag	X
Arbetstagarparten BITRÄDER EJ arbetsgivarens förslag	

FÖRHANDLINGEN FÖRKLARAD AVSLUTAD

Social- och omsorgsförvaltningen**Protokollet justeras:**

Susanna Kullman

För arbetstagarparten

Marie Bäcklin, Kommunal

Cecilia Larsson, Kommunal

Anna-Lena Petersson, SA

Kristina Larsén, Fysioterapeuterna

Emma Larsson, Vårdförbundet

Annika Wågenberg, Vision

Katarina Ahlblom-Hedberg, Vision

Ida Midnattssol, SSR

Kopia på protokoll skickas till: SOCN, VON, SOF ledningsgrupp, berörda fackliga organisationer, akten

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN: Susanna Jenny Carina Kullman
TID: 2025-12-08 14:41:07 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _0506359ecf67ae76a8ef995a594de142e8

NAMN: IDA KARIN ELISABETH MIDNATTSSOL
TID: 2025-12-08 14:41:10 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _09f488d729bb8e4ea62880998b0785da9b

NAMN: EMMA LARSSON
TID: 2025-12-08 14:53:32 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _08d988a79e2cd765c7bc25d5ac3a7a9827

NAMN: KATARINA AHLBLOM HEDBERG
TID: 2025-12-08 15:02:15 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _0999db1c3aeef873de4c0326aa05ae609e

NAMN: ANNA KRISTINA LARSÉN
TID: 2025-12-09 06:02:10 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _0925ff68bf2ca6209beb1575a8bc785f39

NAMN: ANNIKA VIKTORIA VÅGENBERG
TID: 2025-12-09 12:45:53 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _057ef1d62ac31bc537ecc833a5cb68ee35

NAMN: BIRGITTA CECILIA LARSSON
TID: 2025-12-10 13:01:32 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _06d7094342d6b82304cfbfb08f870c933d

NAMN: MARIE BÄCKLIN
TID: 2025-12-10 14:07:51 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _09a251a3dc13733259f3e51728e0977316

NAMN: Anna-Lena Petersson
TID: 2025-12-10 16:05:23 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _07b141cbd7fbcb19be52952a3e9f836697

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2025-12-10 16:05:30 +01:00
Ref: 1944438
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Socialnämndens månadsrapport för oktober 2025

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden lägger månadsrapport för oktober och november 2025 till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Social- och omsorgsförvaltningen har tagit fram månadsrapporter för socialnämndens verksamheter avseende oktober och november 2025.

Rapporten redovisar väsentliga händelser, ekonomi och personal.

Ärendets handlingar

- Socialnämndens månadsrapport oktober 2025
- Socialnämndens månadsrapport november 2025

Anna-Lena Ramstedt
Förvaltningschef

Lars Hernevid
Verksamhetsstrateg

Beslutet skickas till:

Akten

Månadsrapport oktober

Månadsrapport

Socialnämnden

Innehållsförteckning

Verksamhetsredovisning	3
Verksamhetsrapport	3
Ekonomisk redovisning	5
Driftredovisning	5
Personalredovisning	6
Kompetensförsörjning	6
Arbetsmiljö	6
Sjukfrånvaro	6

Verksamhetsredovisning

Verksamhetsrapport

Från och med 1 oktober har budget- och skuldrådgivningen flyttat över från kommunstyrelsen till Socialnämnden.

Arbetet med de uppdrag som lämnades av Socialnämnden i samband med förberedelserna vid införandet av den nya socialtjänstlagen fortlöper enligt plan. Det rör sig om att bygga upp en struktur för att dokumentera och hantera olika former av insatser utan behovsprövning (IUB) i verksamheterna. Uppdragen planeras att återrapporteras och tas upp för eventuella beslut på nämnderna i december.

Arbete pågår med revidering av nämndbeslutade riktlinjer för serveringstillstånd. Synpunkter har inhämtats från berörda. Förslag om nya riktlinjer för serveringstillstånd förväntas behandlas i Socialnämnden i december.

Inflödet av orosanmälningar gällande barn och unga har ökat något i oktober mot september men ligger ändå lägre än samma period föregående år. Det framkommer en oro i den lokala BOB-samverkan (Barn i organiserad brottslighet) för en grupp ungdomar i högstadieåldern. I förlängningen ses en risk för ökad andel externa placeringar. I flera aktuella fall har BSFT (Kort strategisk familjeterapi) kunnat startat upp under utredningstiden.

Andelen placeringar på HVB och stödboende är fortsatt få jämfört med tidigare år. I september och oktober har tre längre placeringar avslutats.

Antal föräldrar som genomfört föräldraskapsstödsutbildning är vid oktobers slut i nivå med målen. Fler utbildningar pågår under november och december så antalet förväntas öka ytterligare. Planering, marknadsföring och samverkan mellan förvaltningar antas bidra till det ökade antalet utbildade föräldrar jämfört med 2024 då målen inte uppnåddes.

Antalet pågående ärenden inom ekonomiskt bistånd är något färre i oktober i jämförelse med samma period föregående år. Även antal hushåll som fått en utbetalning av bistånd har minskat gentemot föregående år. Dock har den genomsnittliga utbetalningen ökat. Ökningen beror dels på uppräknig av försörjningsstödet med 2,8 %, samt att andelen hushåll med långvarigt bidragsberoende har ökat.

Systematiskt kvalitetsarbete

Under oktober har ett summeringsmöte genomförts för hela Social- och omsorgsförvaltningen med fokus på avvikelser, trender och mönster. Mötet inkluderade även en genomgång av ärenden enligt Lex Sarah och Lex Maria.

Arbete har inletts med att revidera rutiner och processer kopplade till Lex Sarah. Syftet är att säkerställa att dessa är ändamålsenliga och följer gällande regelverk.

Processkartläggning pågår med fokus på att skapa en tydlig struktur för rutiner och styrdokument. Detta arbete syftar till att stärka kvaliteten och öka transparensen i verksamhetens styrning.

Utbildning inom individbaserad systematisk uppföljning (ISU) pågår inom Vuxenstöds öppenvård: Mercur. Utbildningen genomförs tillsammans med medarbetare från Vuxenstöd och Mercur, samt verksamhetsutvecklare och systemförvaltare, med syfte att stärka det systematiska kvalitetsarbetet genom ökad förståelse för individbaserad systematisk uppföljning och dess praktiska tillämpning.

Statistik 2025	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT
Inkomna aktualiseringar barn och unga	229	196	228	182	194	226	156	192	213	233
Aktualiseringstid i medel	8,4	8,2	7,8	9	7,3	7,5	6,2	5,9	7,1	6,7
Andel avslutade aktualiseringar i tid	80%	80%	85%	83%	90%	83%	96%	94%	96%	97%
Inledda utredningar barn och unga	55	54	37	37	52	47	41	36	40	59
Utredningstid i medel	95	109	106	88	98	93	90	102	92	106
Avslutade utredningar i tid	95%	79%	97%	88%	89%	90%	97%	97%	91%	90%
Antal placeringar familjehem	51	54	54	50	50	47	48	48	47	47
Antal placeringar HVB/stödboende	7	7	6	7	7	8	7	7	7	6
Antal placeringar SiS	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2
Antal skyddsplacerade medföljande barn	5	5	5	0	0	0	0	0	0	0
Totalt antal placerade barn och unga	65	69	68	59	59	57	57	57	56	55
Inkomna aktualiseringar vuxen (inkl. andrahandskontrakt)	52	45	68	68	57	81	80	87	70	118
Antal skyddsplaceringar ViNR/HRV	3	2	2	1	1	1	1	0	0	1
Antal skyddsplaceringar kriminalitet	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Antal placeringar HVB SoL Missbruk	3	2	4	3	3	4	4	4	5	5
Antal placeringar LVM	3	3	3	4	2	1	0	0	1	1
Totalt antal placerade vuxna	9	7	9	8	7	7	6	5	7	8
Antal barn som ingår i försörjningsstöd	407	412	428	427	423	414	415	448	392	362
Antal hushåll med utbetalning under månaden	453	449	479	469	453	457	457	439	448	458
Utbetalt försörjningsstöd under månaden (genomsnitt per hushåll)	10188	10446	10665	10077	10767	10233	10420	10515	10331	10061
Nya ärenden	60	37	32	37	23	37	34	29	39	31
Avslutade ärenden	39	24	43	30	41	29	39	48	33	44

Ekonomisk redovisning

Driftredovisning

Avdelning	Utfall Okt	Budget Okt	Avvikelse Okt	Ack avvikelse Jan-Okt	Prognos helår 2025
Förvaltningsledning och administration	-1 869	-2 207	339	2 585	3 000
Vuxen	-7472	-8114	642	-92	-300
Barn och unga	-6 569	-8 126	1 558	11 895	15 300
Resultat	-15 909	-18 448	2 539	14 387	18 000

Socialnämnden redovisar ett positivt resultat i månaden på 2 539 tkr och det ackumulerade resultatet är 14 387 tkr. Prognosen för helåret är tkr. Prognosen förklaras främst av vakanta tjänster och statsbidrag. Avvikelsen för personalkostnader per oktober uppgår till knappt 5 000 tkr. I den summan ingår inte avvikelsen för den personal som organisatoriskt övergick till Vård- och omsorgsnämndens ram i samband med att det blev en gemensam förvaltning, cirka 1 100 tkr. Utöver det finns en positiv avvikelse på uppdragstagare kopplat till familjehem på 3 300 tkr. Nerbokade statsbidrag per oktober månad uppgår till 5 350 tkr. Dessutom finns intäkter från Migrationsverket motsvarande en avvikelse om 2 400 tkr i resultatet. Ekonomiskt bistånd har en negativ avvikelse på -3 800 tkr. Lägre kostnader för aktivt försörjningsstöd 1 106 tkr mot budgeterat.

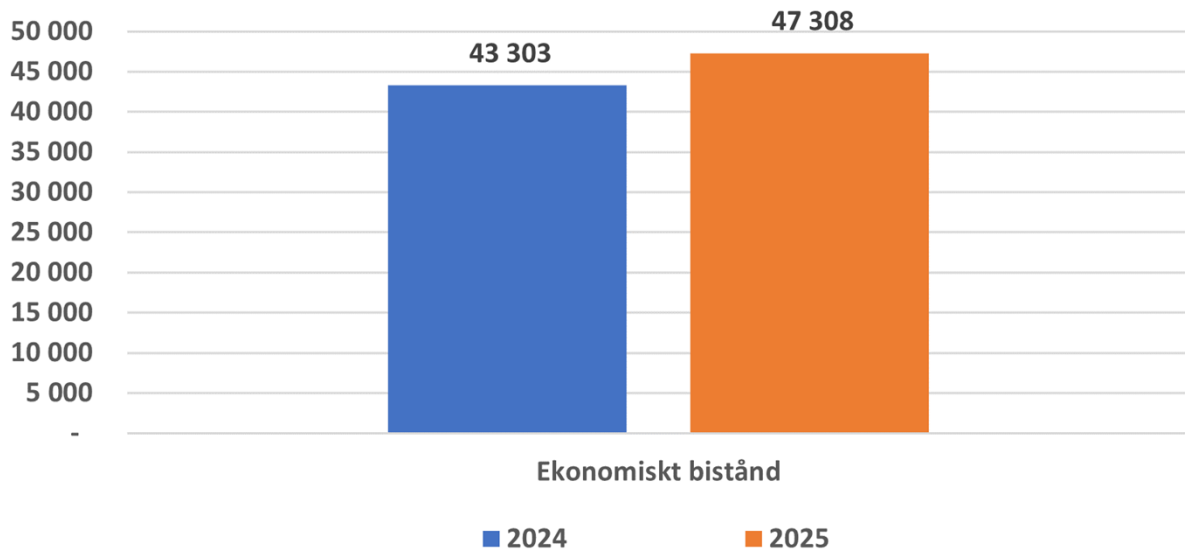
Förvaltningsledning och administration (nämnd, förvaltningsgemensamt och verksamhetsstöd) Den positiva ackumulerade avvikelsen beror främst på avvikelser i tjänster. Bland annat vakanta tjänster men även att flera tjänster som kunnat finansieras av statsbidrag bland annat utifrån arbetet kring omställningen till ny socialtjänstlag.

Vuxen (Vuxenstöd samt Ekonomiskt bistånd) Den största delen av den negativa avvikelsen avser ökade utbetalningar av ekonomiskt bistånd.

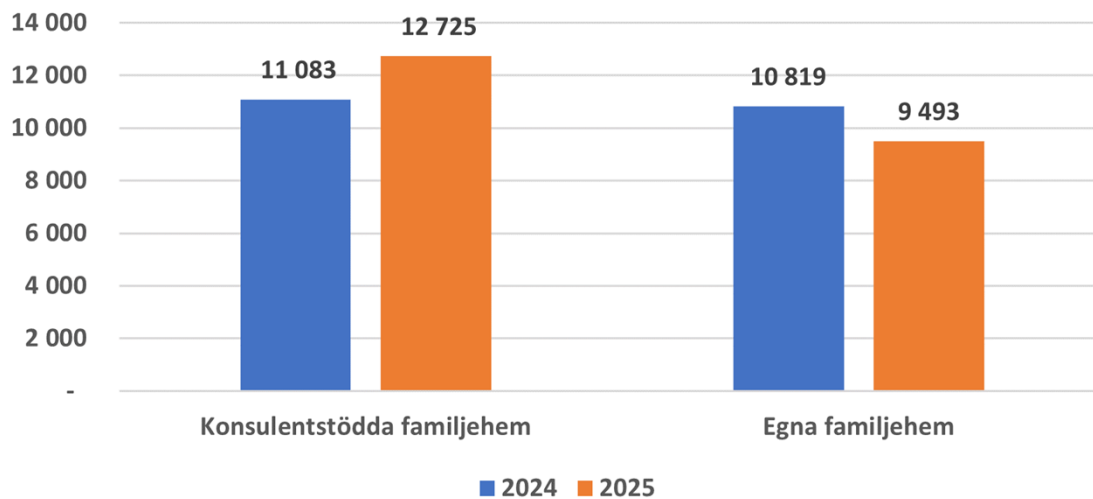
Barn och unga (myndighet och öppenvård) Det positiva ackumulerade resultatet avser främst vakanta tjänster. Det är fortfarande svårt att rekrytera socionomer och för tillfället finns flera vakanta tjänster på familjehem och familjerätt. Det är även svårt att rekrytera nya familjehem, vilket i sin tur leder till att barn och unga i högre utsträckning placeras i konsulentstödda familjehem som har en högre kostnad. Placerings- och familjehemskostnaderna har minskat med cirka 1 800 tkr sedan augusti. HVB-Vård för barn och unga har minskat med drygt 1 400 tkr jämfört med föregående månad.

Diagrammen nedan visar kostnadsutvecklingen för ekonomiskt bistånd, HVB-placeringar, familjehem och skyddat boende för 2025 jämfört med motsvarande period föregående år.

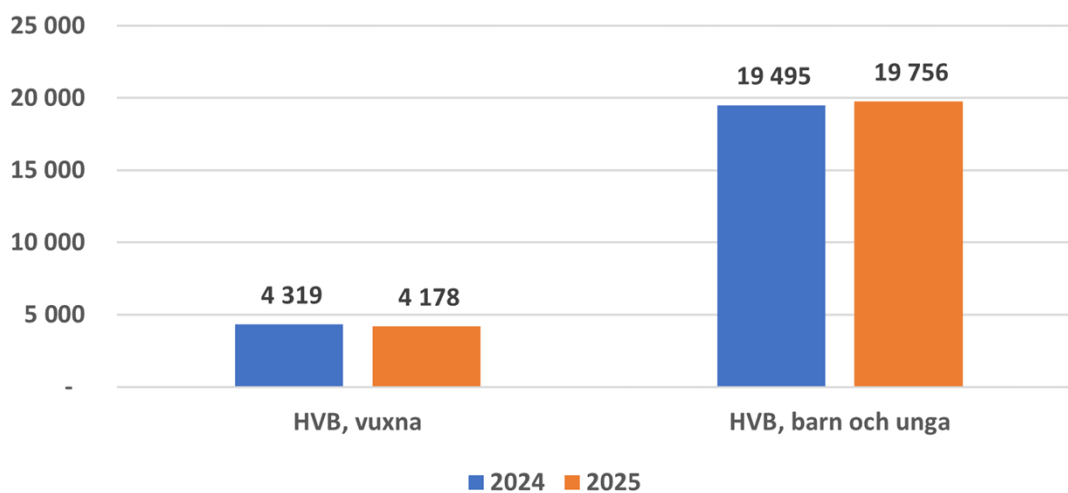
Ekonomiskt bistånd 2024 jmf 2025 (tkr)

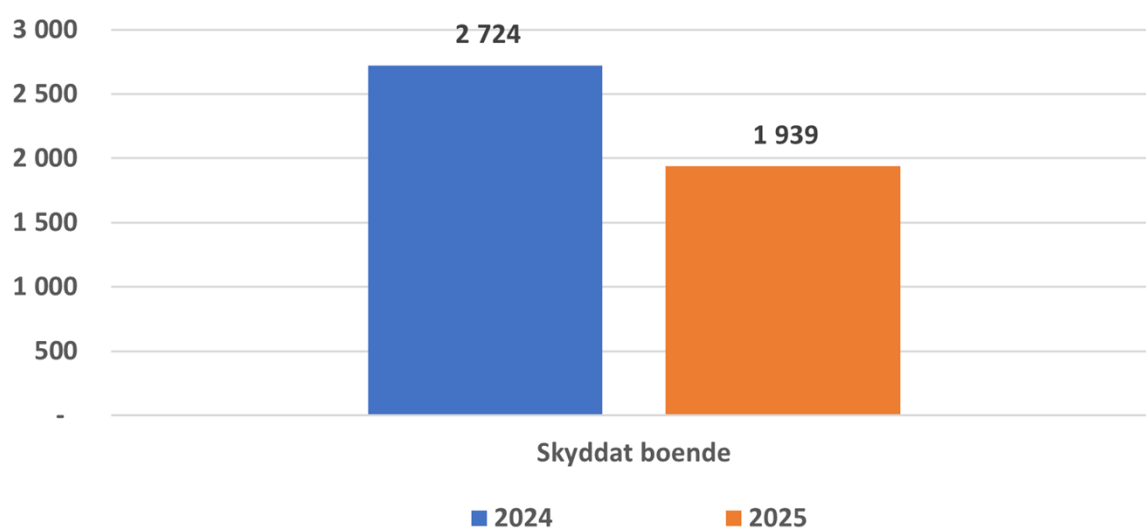
Familjehem 2024 jmf 2025 (tkr)

Placeringar HVB 2024 jmf 2025 (tkr)

Skyddat boende 2024 jmf 2025 (tkr)

Personalredovisning

Kompetensförsörjning

Kopplat till Barnens bästa, Signs of Safety, BSFT och arbete med Framtidens socialtjänst pågår under hösten en utökad samverkan och erfarenhetsutbyte mellan berörda förvaltningar, regionen samt med socialtjänsten i Flen och Vingåker.

Rekryteringar pågår kontinuerligt inom flera verksamheter. Det är fler behöriga sökande än tidigare men det är fortfarande svårt att få socionomer med tidigare erfarenhet.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöverket har under oktober genomfört en tillsyn som en del i en nationell tillsynsinsats som bland annat riktar sig mot kommuners risker för hot och våld inom myndighetsutövning. Tillsynen visade på ett, i stort, väl fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete. Ett behov av förbättringsarbete gällande systematiken i testning av personlarm framkom vilket är under åtgärd. Arbetsmiljöverket återkommer för att följa upp åtgärderna i slutet av november.

I arbetet med friskfaktorer har områdena ledarskap och kommunikation valts ut. En arbetsmiljökartläggning med stöd av HR-avdelningen med fokus på dessa områden genomfördes i oktober och ska resultera i en handlingsplan för förbättringar.

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron var i september 8,17% vilket är lägre än motsvarande period föregående år. Sjukfrånvaron är därmed lägre än motsvarande period föregående år för andra månaden i rad vilket är ett trendbrott i jämförelse med det första halvåret då sjukfrånvaron varit konstant högre än föregående år. Utfallet skiljer sig mellan olika enheter. Enheter med hög sjukfrånvaro har extra stöd från HR-konsulter i arbetet med att sänka sjukfrånvaron. Arbete med friskfaktorer enligt Sunt arbetsliv fortgår löpande.

Månadsrapport november

Månadsrapport

Socialnämnden

Innehållsförteckning

Verksamhetsredovisning	3
Verksamhetsrapport	3
Ekonomisk redovisning	5
Driftredovisning	5
Personalredovisning	7
Kompetensförsörjning	7
Arbetsmiljö	7
Sjukfrånvaro	7

Verksamhetsredovisning

Verksamhetsrapport

Fortsatt arbetet med Framtidens socialtjänst, det som tidigare beskrivits som omställningarna inför ny socialtjänstlag. Under november har arbetet med att skapa möjligheter att dokumentera IUB i verksamhetssystemet fortlöpt enligt plan. Arbetet har fortsatt med att se över behov och möjligheter att göra ändringar i listan över de IUB som erbjuds. Introduktionspaketet inför SKR:s kommande läroprocess om framtidens socialtjänst har genomförts tillsammans med de utsedda personer som ska delta i arbetet under 2026 och framåt.

Som en del i att stärka beredskapen inom kommunal hälso- och sjukvård och socialtjänst har en heldags övning för Social- och omsorgsförvaltningens krisledning och stab genomförts under november.

En analysdag med fokus på måluppfyllelse har genomförts under november. Dagen syftade till att ta fram förbättringsområden som förvaltningen behöver fokusera på i verksamhetsplaneringen för 2026. En fördjupning genomfördes kopplat till resultatmålet halverad sjukfrånvaro.

Inflödet av orosanmälningar gällande barn och unga är något lägre i november mot oktober. Det framkommer oro kring ungdomar i högstadieåldern. I flera fall har BSFT (Kort strategisk familjeterapi) startats upp under utredningstiden. Andelen placeringar på HVB/SiS och stödboende fortsätter minska under november. Antalet är fortsatt lågt jämfört med tidigare år.

Fortsatt färre antal pågående ärenden inom ekonomiskt bistånd jämfört med föregående år. Även hushåll med utbetalt ekonomiskt bistånd har minskat något. Genomsnittlig utbetalt ekonomiskt bistånd har ökat något, vilket kan förklaras med uppräkningsen av riksnormen med 2,8 % och generella hyreshöjningar.

Ett fortsatt ökat inflöde av aktualiseringar inom vuxenstödsenheten där det under hela hösten legat är högre än motsvarande period 2024. Även antalet pågående ärenden är fortsatt högt, 99 stycken. Att jämföra med 77 stycken i november 2024.

Statistik 2025	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV
Inkomna aktualiseringar barn	229	196	228	182	194	226	156	192	213	233	212
Aktualiseringstid i medel	8,4	8,2	7,8	9	7,3	7,5	6,2	5,9	7,1	6,7	7,9
Andel avslutade aktualiseringar i tid	80%	80%	85%	83%	90%	83%	96%	94%	96%	97%	89%
Inledda utredningar barn och unga	55	54	37	37	52	47	41	36	40	59	39
Utredningstid i medel	95	109	106	88	98	93	90	102	92	106	110
Andel avslutade utredningar i tid	95%	79%	97%	88%	89%	90%	97%	97%	91%	90%	92%
Antal placeringar familjehem	51	54	54	50	50	47	48	48	47	47	47
Antal placeringar HVB/stödboende	7	7	6	7	7	8	7	7	7	6	4
Antal placeringar SiS	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2
Skyddsplacerade medföljande barn	5	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt antal placerade barn och unga	65	69	68	59	59	57	57	57	56	55	53
Inkomna aktualiseringar vuxen inkl. andrahandskontrakt	52	45	68	68	57	81	80	87	70	118	87
Antal skyddsplaceringar ViNR/HRV	3	2	2	1	1	1	1	0	0	1	1
Antal skyddsplaceringar kriminalitet	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Antal placeringar HVB SoL Missbruk	3	2	4	3	3	4	4	4	5	5	4
Antal placeringar LVM	3	3	3	4	2	1	0	0	1	1	1
Totalt antal placerade vuxen	9	7	9	8	7	7	6	5	7	8	7
Antal barn som ingår i försörjningsstöd	407	412	428	427	423	414	415	448	392	362	366
Antal hushåll med utbetalning under månaden	453	449	479	469	453	457	457	439	448	458	434
Utbetalt försörjningsstöd under månaden (genomsnitt per hushåll)	10188	10446	10665	10077	10767	10233	10420	10515	10331	10061	10199
Nya ärenden	60	37	32	37	23	37	34	29	39	31	39
Avslutade ärenden	39	24	43	30	41	29	39	48	33	44	31

Ekonomisk redovisning

Driftredovisning

Avdelning	Utfall Nov	Budget Nov	Avvikelse Nov	Ack avvikelse Jan-Nov	Prognos helår 2025
Förvaltningsledning och administration	-1 810	-2 206	396	2 981	2 700
Vuxen	-7624	-8115	491	399	0
Barn och unga	-6 179	-8 125	1 946	13 841	15 300
Resultat	-15 613	-18 446	2 833	17 220	18 000

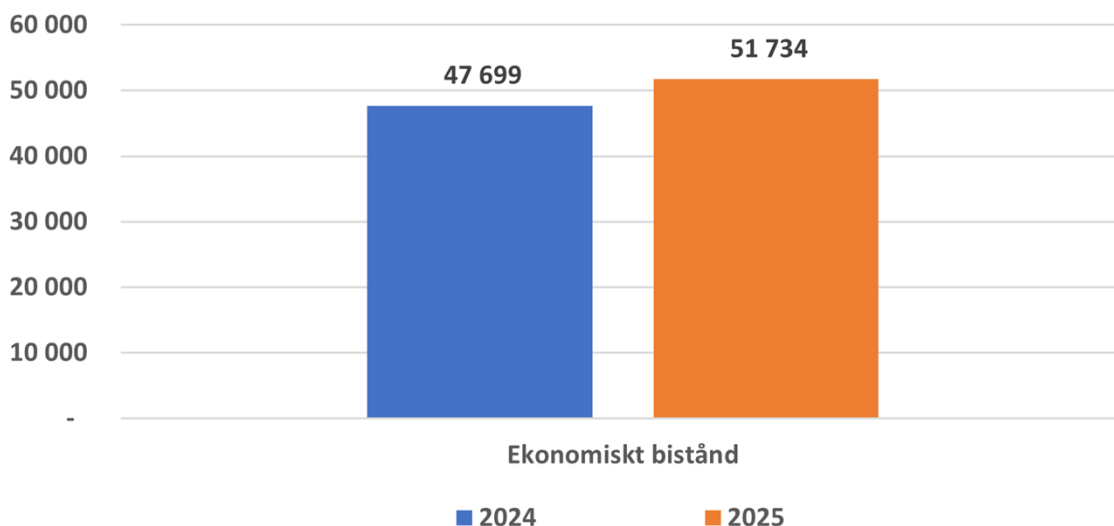
Det ackumulerade resultatet per november på +17 220 tkr förklaras främst av lägre personalkostnader till följd av vakanta tjänster, sjukskrivningar och partiell ledighet. Avvikelsen för personalkostnader uppgår per november till knappt +6 900 tkr. Därutöver finns en positiv avvikelse på knappt +3 800 tkr avseende uppdragstagare kopplade till egna familjehem. Statsbidrag som påverkat resultatet per november uppgår till +6 279 tkr. Även intäkter från Migrationsverket bidrar positivt, motsvarande knappt +2 600 tkr.

Ekonomiskt bistånd redovisar däremot en negativ avvikelse på -3 800 tkr. De lägre kostnaderna för aktivt försörjningsstöd, 1 201 tkr jämfört med budget, beror på att budgeten utgick från att fler personer inom ekonomiskt bistånd skulle ha varit aktuella för arbetsmarknadsåtgärder än vad utfallet visar.

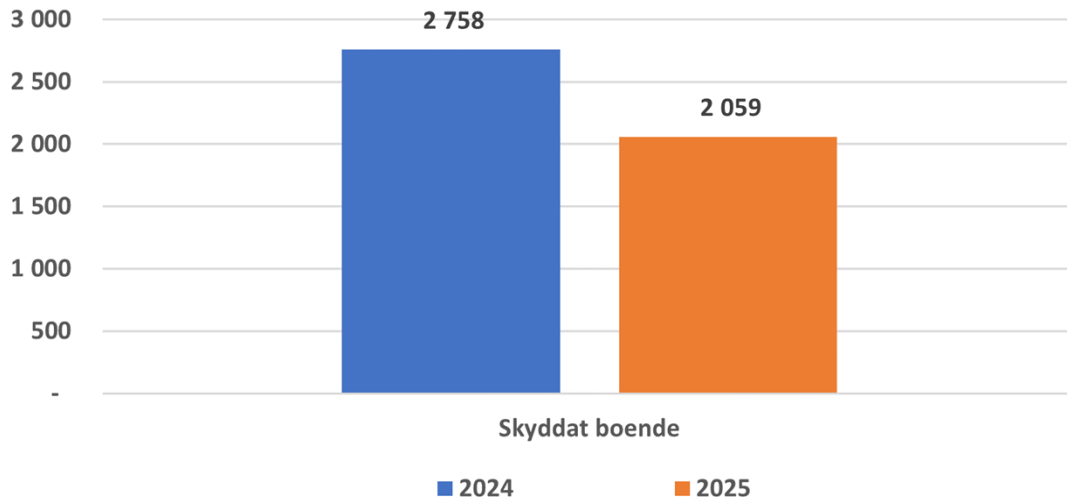
Prognosen beräknas på helåret 2025 till +18 000 tkr och avser till största del lägre personalkostnader än budgeterat, samt förstärkning genom statsbidrag som påverkat prognosen positivt.

Diagrammen nedan visar kostnadsutvecklingen för ekonomiskt bistånd, HVB-placeringar, familjehem och skyddat boende för 2025 jämfört med motsvarande period föregående år.

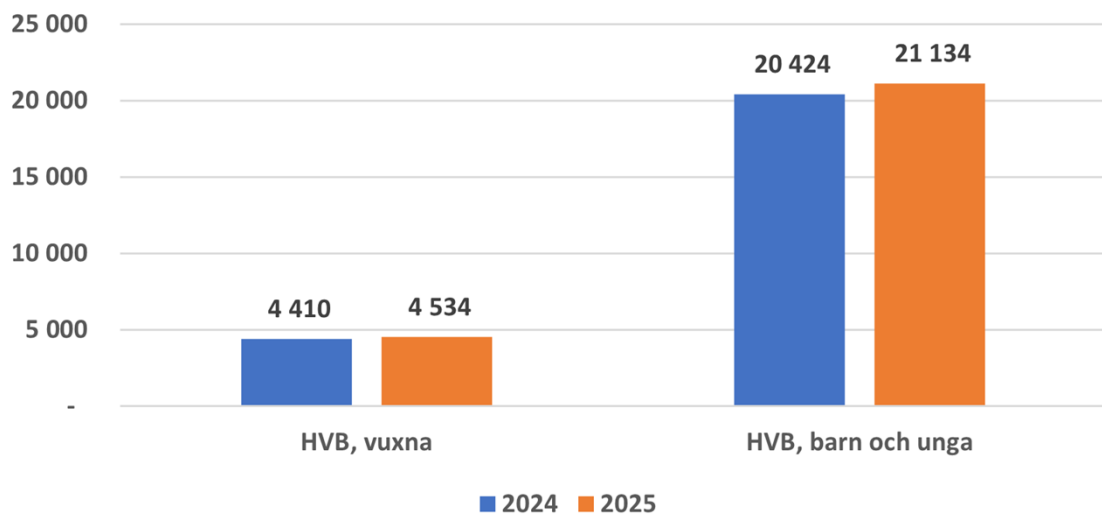
Ekonomiskt bistånd 2024 jmf 2025 (tkr)

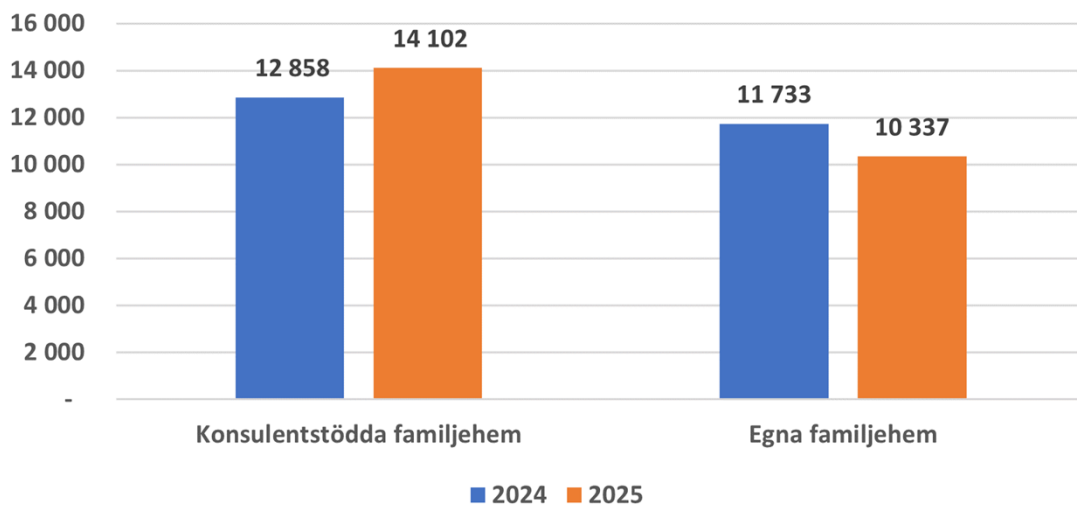
Skyddat boende 2024 jmf 2025 (tkr)

Placeringar HVB 2024 jmf 2025 (tkr)

Familjehem 2024 jmf 2025 (tkr)

Personalredovisning

Kompetensförsörjning

Flera rekryteringar pågår. Det är fler behöriga sökande än tidigare men det är fortfarande en utmaning att rekrytera socionomer med tidigare erfarenhet.

Utökad samverkan och erfarenhetsutbyte mellan förvaltningar, regionen samt med socialtjänsten i Flen och Vingåker pågår under hösten kring Barnets bästa hjulet, Signs of Safety, BSFT och Framtidens socialtjänst.

Information har mottagits om kommande uppstart av Yrkesresan Skadligt bruk och beroende, vilket ses som en viktig komponent i kompetensutvecklingen framöver.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöverket genomförde i oktober en tillsyn som en del i en nationell tillsynsinsats som bland annat riktar sig mot kommuners risker för hot och våld inom myndighetsutövning. Tillsynen visade på ett, i stort, väl fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete. Ett behov av förbättringsarbete gällande systematiken i testning av personlarm framkom vilket nu åtgärdats. Arbetsmiljöverket genomförde under november en uppföljning av genomförda åtgärder och bedömde att kraven uppfyllts.

Sjukfrånvaro

Den preliminära siffran för total sjukfrånvaron i oktober är 6,41% i jämförelse med 10,25% motsvarande period föregående år. Sjukfrånvaron är därmed lägre än motsvarande period föregående år för tredje månaden i rad vilket är ett trenderbrott i jämförelse med det första halvåret då sjukfrånvaron var konstant högre än föregående år. Utfallet skiljer sig mellan olika enheter. Enheter med hög sjukfrånvaro har extra stöd från HR-konsulter i arbetet med att sänka sjukfrånvaron. Arbetet med friskfaktorer enligt Sunt arbetsliv fortgår löpande.

Anmälan av delegationsbeslut

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner redovisningen av delegationsbeslut.

Sammanfattning av ärendet

Nedan redovisas beslut som har fattats med stöd av gällande delegation på socialnämndens vägnar.

Delegationsbeslut dödsbo

Beslutsnummer	Beslutsdatum	Beslut	Ärende nr
0496629	2025-10-21	Finns ej förutsättning dödsboanmälan	0066501
0498814	2025-11-03	Finns ej förutsättning dödsboanmälan	0066780
0499644	2025-11-12	Finns ej förutsättning dödsboanmälan	0065905

Delegationsbeslut förordnande av förvaltningschef samt extra utskott

Beslutsdatum	Beslut	Beslutande instans
2025-11-07	Förvaltningschefen för social- och omsorgsförvaltningen förordnar biträdande förvaltningschef, Susanna Kullman, att utöver egen tjänst upprätthålla tjänsten som förvaltningschef för socialnämndens verksamhetsområde den 29 november – 14 december 2025.	Förvaltningschef Anna-Lena Ramstedt
2025-12-02	Socialnämndens ordförande beslutar på socialnämndens vägnar om ett extra sammanträde för socialnämndens utskott den 10 december 2025 klockan 09.00.	Socialnämndens ordförande Martin Edgélius (M)

Meddelanden

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden lägger meddelandena till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Utdrag ur socialnämndens diarium över handlingar för perioden 2025-10-28 - 2025-12-03.

Kommunfullmäktige

KF § 176 Övergripande plan med budget 2026–2028 (KS/2025:75)

KF § 184 Revidering – Avgifter inom socialnämndens verksamhet (KS/2025:293)

KF 185 Revidering – Ansöknings- och tillsynsavgift för serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd (KS/2025:292)

Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård

Protokollsutdrag 2025-09-05 § 30 Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård - Översyn av hjälpmedelscentralens avgifter (ius)

Samverkansprotokoll

Protokoll Social- och omsorgsförvaltningens samverkansgrupp 2025-11-03 (SOCN/2025:3)

Protokoll lokal samverkansgrupp ekonomi/administration och kvalitet/utveckling 2025-11-19 (SOCN/2025:3)